

Határozatok Tára

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (kibővített kilencedik tanács)

2018. december 13.*

„Verseny – Erőfölénnyel való visszaélés – A széles sávú távközlési szolgáltatások szlovák piaca – E piacon harmadik vállalkozások hozzáférése az inkumbens szolgáltató »helyi hurokjához« – Az EUMSZ 102. cikkbe és az EGT-Megállapodás 54. cikkébe ütköző jogsértést megállapító határozat – Egységes és folyamatos jogsértés – A »visszaélés« fogalma – A hozzáférés megtagadása – Árprés – Az árprés kiszámítása – A megegyező hatékonyságú versenytárs kritériuma – Védelemhez való jog – A leányvállalat által elkövetett jogsértés anyavállalatnak való betudása – Az anyavállalat által a leányvállalat üzletpolitikájára gyakorolt meghatározó befolyás – Tényleges gyakorlás – Bizonyítási teher – A bírág összegének kiszámítása – 2006. évi bírágkiszabási iránymutatás”

A T-851/14. sz. ügyben,

a **Slovak Telekom, a.s.** (székhelye: Pozsony [Szlovákia], képviselik: D. Geradin ügyvéd és R. O'Donoghue barrister)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselek kezdetben: M. Farley, L. Malferrari és G. Koleva, később: M. Farley, M. Kellerbauer, L. Malferrari és C. Vollrath, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

támogatja:

a **Slovanet, a.s.** (székhelye: Pozsony, képviseli: P. Tisaj ügyvéd)

beavatkozó fél,

az elsődlegesen a 2014. december 16-i C(2014) 10119 final bizottsági határozattal, valamint a 2015. április 17-i C(2015) 2484 final bizottsági határozattal helyesbített, az EUMSZ 102. cikk és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39523 – Slovak Telekom ügy) 2014. október 15-én hozott C(2014) 7465 final bizottsági határozatnak a felperest érintő részében történő megsemmisítése, illetve másodlagosan a felperessel szemben kiszabott bírág összegének csökkentése iránt az EUMSZ 263. cikk alapján benyújtott kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített kilencedik tanács),

tagjai: M. van der Woude, elnökként eljárva, S. Gervasoni, L. Madise, R. da Silva Passos (előadó) és K. Kowalik-Bańczyk bírág,

hivatalvezető: N. Schall tanácsos,

* Az eljárás nyelve: angol.

tekintettel az eljárás írásbeli szakaszára és a 2018. április 26-i tárgyalásra,
meghozta a következő

Ítéletet

I. A jogvita előzményei

- 1 A felperes, a Slovak Telekom, a.s. inkumbens távközlési szolgáltató Szlovákiában. A Deutsche Telekom AG, amely inkumbens távközlési szolgáltató Németországban és a Deutsche Telekom cégcsoport élén álló társaság, 2000. augusztus 4-től kezdődően és a jelen ügyben releváns teljes időszak alatt 51%-os részesedéssel rendelkezett a felperes tőkéjében. A felperes tőkéjének másik része 34% erejéig a Szlovák Köztársaság gazdasági minisztériumának, illetve 15% erejéig a Szlovák Köztársaság nemzeti vagyonkezelő alapjának tulajdonában állt.
- 2 2014. október 15-én az Európai Bizottság elfogadta a felperesnek, valamint a Deutsche Telekomnak címzett, a 2014. december 16-i C(2014) 10119 final határozatával és a 2015. április 17-i C(2015) 2484 final határozatával helyesbített, az EUMSZ 102. cikk és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39523 – Slovak Telekom ügy) hozott C(2014) 7465 final határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat). A Deutsche Telekom 2014. december 24-én keresetet nyújtott be, amelyben e társaság is a megtámadott határozat megsemmisítését kéri (T-827/14. sz. ügy).

A. A megtámadott határozat technológiai, tényállási és szabályozási háttere

- 3 A felperes, amely az 1992-ben megszűnt állami postai és távközlési vállalkozás közvetett jogutóda, a legnagyobb távközlési és széles sávú hozzáférést nyújtó szolgáltató Szlovákiában. A szlovák távközlési piacon öt megillető *de iure* monopólium 2000-ben ért véget. A felperes adatszolgáltatások és hangszolgáltatások teljes skáláját nyújtja, továbbá helyhez kötött rézvezetékes és optikai szálal hálózatokkal, valamint távközlési mobilhálózattal rendelkezik, és működteti azokat. A rézvezetékes és a mobilhálózat Szlovákia területének szinte egészét lefedi.
- 4 A megtámadott határozat a széles sávú internetszolgáltatások szlovák piacán tanúsított versenyellenes magatartásokra vonatkozik. Lényegében azt vizsgálja, hogy Szlovákiában 2005 és 2010 között a felperes által megállapított milyen feltételekkel engedték át más szolgáltatóknak a helyi rézhurkot.
- 5 A helyi hurok azon fizikai sodrott fém érpár (amelyet „vonálnak” is neveznek), amely a helyhez kötött nyilvános telefonhálózatban egy előfizetői hálózati végpontot összekapcsol a fő kábelrendezővel vagy bármely más, annak megfelelő eszközzel.
- 6 A helyi hurok átengedése lehetővé teszi – a távközlési hálózatok inkumbens szolgáltatóival ellentétben általában „alternatív szolgáltatóknak” nevezett – új belépők számára, hogy az inkumbens szolgáltatókkal versenyezve a már meglévő – és ezen inkumbens szolgáltatókhoz tartozó – távközlési infrastruktúrát különféle szolgáltatásoknak a végfelhasználók részére történő nyújtása céljából használják. A helyi hurkon keresztül a végfelhasználók számára nyújtható különféle távközlési szolgáltatások körébe tartozik – a helyhez kötött internet-hozzáférés, valamint a digitális előfizetői vonal (digital subscriber line vagy DSL) technológiáján alapuló multimédia-alkalmazások tekintetében – a széles sávú adattovábbítás.
- 7 A helyi hurok átengedését az Európai Unió szintjén többek között a helyi hurok átengedéséről szóló, 2000. december 18-i 2887/2000/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2000. L 336., 4. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 26. kötet, 83. o.), valamint az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló, 2002. március 7-i 2002/21/EK

európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 108., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 349. o.) szabályozza. A 2887/2000 rendelet megkövetelte, hogy a „jelentős piaci erővel rendelkező” szolgáltatók hozzáférést biztosítsanak az átengedett helyi hurokhoz (unbundled local loop vagy ULL), és hogy tegyenek közzé egy, az átengedésre vonatkozó referenciaajánlatot. Szlovákia e rendelkezéseket a módosított Zákonnak 3. decembra 2003. évi 610/2003. Z.z. o. elektronických komunikáciách, v znení neskorších predpisov (az elektronikus hírközlésről szóló, 2003. december 3-i 610/2003. sz. törvény) útján hajtotta végre, amely bizonyos kivételekkel 2004. január 1-jén lépett hatályba.

- 8 Ez a keretszabályozás lényegében arra kötelezte a nemzeti szabályozó hatóság által jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként meghatározott szolgáltatót (általában az inkumbens szolgáltatót), hogy átlátható, tisztességes és megkülönböztetéstől mentes feltételek mellett biztosítsa az alternatív szolgáltatók számára a helyi hurokjának és az ezzel összefüggő szolgáltatásoknak az átengedését, és hogy folyamatosan frissítse az ilyen átengedésre vonatkozó referenciaajánlatot. A nemzeti szabályozó hatóság köteles volt gondoskodni arról, hogy a helyi hurok átengedéséért felszámított költségalapú árak a tisztességes és fenntartható versenyt erősítsék. E célból a nemzeti szabályozó hatóság többek között a referenciaajánlat módosítását is követelhetette.
- 9 A szlovák nemzeti távközlési szabályozó hatóság (a továbbiakban: TUSR) piaci elemzés alapján 2005. március 8-án elfogadta a 205/14/2005. sz. elsőfokú határozatot, amelyben a 2887/2000 rendelet értelmében a felperest a helyi hurok átengedése vonatkozásában a nagykereskedelmi piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként jelölte ki. A TUSR következképpen különböző kötelezettségeket írt elő a felperessel szemben, többek között azt, hogy 60 napon belül nyújtson be referenciaajánlatot. A felperes által vitatott e határozatot a TUSR elnöke 2005. június 14-én helybenhagyta. E helybenhagyó határozat alapján a felperes köteles volt eleget tenni a helyi hurokjának átengedése iránti valamennyi, észszerűnek és indokoltnak tekinthető kérelemnek annak érdekében, hogy lehetővé tegye az alternatív szolgáltatók számára e hurok használatát, hogy ez utóbbiak Szlovákiában a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások „kiskereskedelmi tömegpiacán (illetve fogyasztói piacán)” saját szolgáltatásokat tudjanak nyújtani. A 2005. június 14-i határozat arra is kötelezte a felperest, hogy az átengedésre vonatkozó referenciaajánlat valamennyi tervezett módosítását legalább 45 nappal korábban tegye közzé, és e módosításokat küldje meg a TUSR részére.
- 10 A felperes 2005. augusztus 12-én tette közzé az átengedésre vonatkozó referenciaajánlatát (a továbbiakban: referenciaajánlat). Ezen ajánlat, amelyet ezen időpont és 2010 vége között kilenc alkalommal módosítottak, meghatározza a felperes helyi hurokjához való hozzáférésre vonatkozó szerződéses és műszaki feltételeket. A nagykereskedelmi piacon a felperes hozzáférést biztosít az átengedett helyi hurokhoz azon fő kábelrendezőben, illetve azon fő kábelrendező mellett, amelyen keresztül a hozzáférést kérő alternatív szolgáltató kialakította a saját központi hálózatát.
- 11 A megtámadott határozat szerint a felperes helyi hurokjának hálózata, amely e szolgáltató érintett vonalainak átengedését követően széles sávú szolgáltatások nyújtására használható, a 2005 és 2010 közötti időszakban a szlovák háztartások összességének 75,7%-át fedte le. E lefedettség kiterjedt a felperes fémvezetékes hozzáférési hálózatában található minden olyan helyi hurokra, amely széles sávú jelek továbbítására használható. Ugyanezen időszak során azonban a felperes csak néhány helyi hurokot engedett át 2009. december 18-tól kezdődően, és ezeket csak egyetlen alternatív szolgáltató használta arra, hogy nagyon széles sávú kiskereskedelmi szolgáltatásokat nyújtson vállalkozások számára.

B. A Bizottság előtti eljárás

- 12 A Bizottság hivatalból vizsgálatot indított, amelynek tárgyát többek között a felperes helyi hurokjának átengedésére vonatkozó feltételek képezték. A Bizottság azt követően, hogy 2008. június 13-án tájékoztatáskéréseket intézett az alternatív szolgáltatókhoz, valamint a felperes helyiségeiben 2009. január 13. és 15. között be nem jelentett helyszíni vizsgálatot végzett, 2009. április 8-án úgy határozott,

hogyan a Bizottság által az [EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK bizottsági rendelet (HL 2004. L 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.) 2. cikke alapján eljárást indít e szolgáltatóval szemben.

- 13 A Bizottság a vizsgálat folytatása keretében további tájékoztatáskéréseket intézett az alternatív szolgáltatókhoz és a TUSR-hez, valamint a felperes helyiségeiben 2009. július 13-án és 14-én bejelentett helyszíni vizsgálatot végzett.
- 14 A felperes több, 2009. augusztus 11. és 2010. augusztus 31. között a Bizottsághoz intézett vitaanyagban jelezte, hogy szerinte semmi alapja nincs úgy tekinteni, hogy a társaság a jelen ügyben megsértette az EUMSZ 102. cikket.
- 15 A vizsgálat keretében a felperes kifogásolta, hogy a 2004. május 1-jét, azaz a Szlovák Köztársaság Unióhoz való csatlakozását megelőző időszakra vonatkozó információkat szolgáltatson. A felperes megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be egyrészt [az EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 18. cikke (3) bekezdésének és 24. cikke (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban 2009. szeptember 3-án hozott C(2009) 6840 bizottsági határozattal, valamint másrészt az 1/2003 rendelet 18. cikke (3) bekezdésének és 24. cikke (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban 2010. február 8-án hozott C(2010) 902 bizottsági határozattal szemben. A Törvényszék a 2012. március 22-i Slovak Telekom kontra Bizottság ítéletben (T-458/09 és T-171/10, EU:T:2012:145) az e határozatokkal szemben benyújtott kereseteket elutasította.
- 16 2010. december 13-án a Deutsche Telekomhoz intézett tájékoztatáskéréseket követően a Bizottság úgy határozott, hogy e társasággal szemben megindítja a 773/2004 rendelet 2. cikke szerinti eljárást.
- 17 2012. május 7-én a Bizottság kifogásközlést intézett a felpereshez. E kifogásközlést másnap küldték meg a Deutsche Telekomnak. E kifogásközlésben a Bizottság előzetesen megállapította, hogy a felperes felelős lehet az EUMSZ 102. cikk megsértéséért, mivel a hálózata helyi hurokjainak átengedését, valamint a nemzeti és regionális széles sávú nagykereskedelmi hozzáférést illetően a versenytársaival szemben árpréshez vezető gyakorlatot folytatott, továbbá az alternatív szolgáltatókkal szemben megtagadta a hozzáférést bizonyos nagykereskedelmi termékekhez. A Bizottság előzetesen megállapította továbbá, hogy a Deutsche Telekom felelős lehet e jogsértő magatartásért, mivel a jogsértés időszakában a felperes anyavállalata volt.
- 18 A felperes és a Deutsche Telekom, miután betekintést kapott a vizsgálati aktába, 2012. szeptember 5-én külön-külön válaszolt a kifogásközlésre. A Bizottság ezt követően ugyanezen év november 6-án és 7-én meghallgatást tartott.
- 19 2013. június 21-én a felperes kötelezettségvállalásokra vonatkozó javaslatot tett a Bizottságnak, hogy megválaszolja az ez utóbbi által versenyjogi szempontból felvetett kifogásokat, és kérte, hogy a Bizottság az 1/2003 rendelet 9. cikke értelmében vett, kötelezettségvállalásokat elfogadó határozatot, és ne pedig tilalmat kimondó határozatot hozzon. A Bizottság azonban e kötelezettségvállalásokat elégtelennek ítélte meg, és ennél fogva az eljárás folytatása mellett döntött.
- 20 A Bizottság a felperes és a Deutsche Telekom részére 2013. december 6-án, illetve 2014. január 10-én tényállást közlő levelet küldött, hogy a kifogásközlés megküldését követően begyűjtött további bizonyítékokat illetően lehetővé tegye számukra észrevételek tételét. A Bizottság közölte, hogy e bizonyítékok, amelyekbe a felperes és a Deutsche Telekom betekintést kapott, egy esetleges végleges határozatban felhasználhatók.
- 21 A felperes és a Deutsche Telekom 2014. február 21-én, illetve március 6-án válaszolt a tényállást közlő levélre.

- 22 A Bizottság a felperessel 2014. szeptember 16-án, a Deutsche Telekommal pedig 2014. szeptember 29-én tartott találkozón információkat nyújtott e társaságoknak azon határozatról, amelyet a Bizottság az 1/2003 rendelet 7. cikke alapján meg kívánt hozni.

C. A megtámadott határozat

- 23 A megtámadott határozatban a Bizottság megállapítja, hogy a felperes és a Deutsche Telekom által alkotott vállalkozás a széles sávú szolgáltatásokat illetően Szlovákiában a 2005. augusztus 12. és 2010. december 31. közötti időszakban (a továbbiakban: szóban forgó időszak) az EUMSZ 102. cikkbe és az EGT-Megállapodás 54. cikkébe ütköző egységes és folyamatos jogsértést követett el.

1. A releváns piacok meghatározása és a felperes e piacokon fennálló erőfölénye

- 24 A megtámadott határozatban a Bizottság két érintett termékpiacot határoz meg, azaz:
- a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi tömegpiaca (illetve fogyasztói piaca);
 - az átengedett helyi hurokhoz való hozzáférés nagykereskedelmi piaca.
- 25 A megtámadott határozat szerint a szóban forgó földrajzi piac Szlovákia egész területét lefedi.
- 26 A Bizottság megállapítja, hogy a szóban forgó időszakban a felperes a helyi hurok átengedése vonatkozásában monopolhelyzetben volt a nagykereskedelmi piacon, és tényleges vagy potenciális verseny formájában nem állt fenn közvetlen nyomás, sem olyan kompenzáló vásárlóerő, amely korlátozta volna e társaság piaci erejét. A felperes tehát a szóban forgó időszakban erőfölényben volt e piacon. A Bizottság megállapítja tovább, hogy a felperes ezen időszakban a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi tömegpiacán (illetve fogyasztói piacán) is erőfölényben volt.

2. A felperes magatartása

a) A felperes helyi hurokjai átengedésének megtagadása

- 27 A Bizottság „A hozzáférés megtagadása” című elemzésének első részében rámutat arra, hogy noha több alternatív szolgáltatónak is jelentős érdeke fűződött ahhoz, hogy hozzáférést kapjanak a felperes helyi hurokjaihoz annak érdekében, hogy versenyt tudjanak támasztani e társasággal szemben a széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacán, e szolgáltató a referenciaajánlatban visszaélésszerű szabályokat és feltételeket állapított meg annak érdekében, hogy az ilyen hozzáférést elfogadhatatlanná tegye. A felperes így késleltette, megnehezítette, illetve akadályozta a széles sávú szolgáltatások e kiskereskedelmi piacára való belépést.
- 28 A Bizottság e tekintetben hangsúlyozza, hogy először is a helyi hurok valamely alternatív szolgáltatónak való átengedése feltételezi, hogy ez utóbbi előzetesen az inkumbens szolgáltató hálózatát illetően kellően részletes és megfelelő információkat kap. Ezen információknak lehetővé kell tenniük az érintett alternatív szolgáltató számára, hogy értékelhesse üzleti lehetőségeit, és a helyi hurok átengedésén alapuló jövőbeli kiskereskedelmi szolgáltatásait illetően megfelelő gazdasági modelleket dolgozhasson ki. Márpedig a jelen ügyben a referenciaajánlat nem felelt meg ezen, az alternatív szolgáltatók tájékoztatására vonatkozó követelménynek.
- 29 Így a releváns keretszabályozásban meghatározott követelmények (lásd a fenti 7. és 8. pontot) ellenére ez a referenciaajánlat nem szolgáltatott alapvető információkat a fizikai hozzáférési helyek elhelyezkedését és a helyi hurokoknak a hozzáférési hálózat pontosan meghatározott részeiben való

rendelkezésre állását illetően. Az alternatív szolgáltatók csak kérelemre, díjfizetés ellenében juthattak hozzá ezen információkhoz, amely kérelmet a felperessel kötött titoktartási megállapodás hatálybalépésétől számított öt napon belül kellett benyújtaniuk, valamint kizárólag azt követően, hogy bankgaranciát nyújtottak. A Bizottság lényegében úgy véli, hogy e követelmények indokolatlanul késleltették és megnehezítették a releváns információknak az alternatív szolgáltatókkal való közlését, ily módon az említett szolgáltatókat visszatartották attól, hogy a felperes helyi hurokjaihoz hozzáférjenek.

- 30 A Bizottság úgy véli, hogy a felperes által közölt információk még a kérelemre való hozzáférés esetén is elégtelenek voltak. A felperes semmilyen információt nem közölt többek között a helyi hurokjainak rendelkezésre állásáról, noha ezen információk döntő jelentőségűek voltak ahhoz, hogy az alternatív szolgáltatók időben kidolgozhassák gazdasági modelljeiket, és meghatározhassák az átengedés üzleti potenciálját. A Bizottság úgy véli, hogy a felperesnek nem csupán a fő kábelrendezők és hasonló források listáját kellett volna közölnie, hanem ezenkívül a földrajzi lefedettségük leírását, továbbá információkat az e központok által ellátott telefonszámlistákról, a vezetékeknek a DSL-technológiák útján való (százalékszámban kifejezett) tényleges használatáról, a különböző fő kábelrendezőkkel összekapcsolt vezetékeket illetően a pulzuskód modulációs (pulse code modulation vagy PCM) berendezés kiépítésének mértékéről, a kábelrendezők nevéről, illetve funkciójáról, továbbá arról, hogy milyen módon használják azokat a felperes műszaki és módszertani szabályozásaiban, vagy akár a homogén helyi hurokok maximális hosszáról. Végül a felperes tudatában volt annak, hogy az információkhoz való hozzáférés e feltételei és az információk korlátozott terjedelme problémát jelent az alternatív szolgáltatók számára. A Bizottság rámutat továbbá arra, hogy miközben a felperes csak 2009 májusában tett közzé egy, az alternatív szolgáltatók által benyújtandó átengedés iránti kérelmekre vonatkozó modellt, az átengedésre vonatkozó referenciaajánlat kezdettől fogva előírta pénzügyi szankciók alkalmazását arra az esetre, ha a hozzáférés iránti kérelmet hiányosnak ítélnék.
- 31 Másodsorban a megtámadott határozat szerint a felperes indokolatlanul leszűkítette a helyi hurokjainak átengedésére vonatkozó kötelezettségének terjedelmét.
- 32 Így elsősorban a felperes e kötelezettségből indokolatlanul kizárta a „passzív” vonalakat, azaz azon vonalakat, amelyeket – noha fizikailag léteznek – nem használtak. Ily módon a felperes jelentős számú olyan potenciális ügyfelet tartott fenn magának, akik még nem fizettek elő e társaság széles sávú szolgáltatásaira, noha e társaság hálózata szolgálta ki őket, jöllehet a releváns keretszabályozás egyáltalán nem korlátozta az átengedési kötelezettséget kizárólag az aktív vonalakra, és e piac igencsak fellendülőben volt. A Bizottság szerint a felperes által alkalmazott korlátozást semmilyen objektív műszaki ok nem indokolta.
- 33 Másodsorban a felperes indokolatlanul kizárta átengedési kötelezettségéből azokat a szolgáltatásokat, amelyeket „konfliktusban álló szolgáltatásoknak” minősített, azaz azokat, amelyeket e társaság nyújthatott, és amelyek konfliktusban lehettek egy alternatív szolgáltatónak a helyi hurokhoz való hozzáféréssel. Azonkívül, hogy maga a konfliktusban álló szolgáltatások fogalma homályos, az ilyen szolgáltatásoknak a felperes által egyoldalúan elkészített listája nem taxatív, következésképpen az alternatív szolgáltatók számára bizonytalanságot eredményezett. E korlátozás megfosztotta az alternatív szolgáltatókat számos, a felperes által saját magának fenntartott, és ezáltal a kiskereskedelmi piacról elvont potenciális ügyféltől.
- 34 Harmadsorban a Bizottság rámutat a felperes által a referenciaajánlatban előírt azon szabály indokolatlan jellegére, miszerint a zavarok és interferenciák elkerülése érdekében csak a több érpárt tartalmazó vezetékben lévő helyi hurokok 25%-a használható széles sávú szolgáltatások nyújtására. E szabály nem indokolt, mivel általános és absztrakt jellegű, így nem veszi figyelembe a vezetékek jellemzőit és a közvetítési technikák konkrét kombinálását. A Bizottság e tekintetben rámutat arra, hogy a más tagállamokban folytatott gyakorlat azt bizonyítja, hogy a hozzáférés ilyen absztrakt és *upstream* korlátozásainak vannak alternatívái, úgymint a spektrumzavarokból eredő valamennyi

konkrét probléma utólagos kezelése érdekében a vezeték 100%-osan kumulált használatának elve. Végül a felperes saját magára a vezeték 63%-os maximális használatára vonatkozó szabályt alkalmazta, amely kevésbé szigorú, mint az, amelyet az alternatív szolgáltatókkal szemben írt elő.

- 35 Végül, harmadszor, a felperes a referenciaajánlatban a helyi hurokjainak átengedését illetően több tisztességtelen kikötést és feltételt rögzített.
- 36 E tekintetben elsősorban a megtámadott határozat szerint a felperes a referenciaajánlatban tisztességtelen kikötéseket és feltételeket rögzített a helymegosztást illetően, amelyet ezen ajánlat a következőképpen határozott meg: „az engedéllyel rendelkező szolgáltató távközlési berendezésének megfelelő elhelyezéséhez szükséges terület és műszaki berendezés biztosítása annak érdekében, hogy az engedéllyel rendelkező szolgáltató a helyi hurokhoz való hozzáférés révén szolgáltatásnyújtást tudjon nyújtani végső felhasználói számára”. Az alternatív szolgáltatók számára így létrehozott akadály közelebbről a következő tényezőkből eredt: i. a feltételek előírták a helymegosztás lehetőségeinek előzetes vizsgálatát, amely objektíve nem volt szükséges; ii. az alternatív szolgáltatók a felperes által eldöntött helymegosztási forma meghatározását csak további költségek megfizetése esetén vitathatták; iii. a fenntartási időszak azt követő lejárt, hogy az alternatív szolgáltatóknak megküldték az előzetes vizsgálat vagy a részletes vizsgálat eredményére vonatkozó véleményt, abban az esetben, ha nem született megállapodás a helymegosztásról, azzal járt, hogy az előzetes vizsgálati eljárást vagy a részletes vizsgálati eljárást teljes egészében újra kellett kezdeni; iv. a felperest semmilyen határidő nem kötötte a tárgyalásokból eredő további részletes vizsgálatok esetén, és jogosult volt arra, hogy magyarázat és jogi következmények nélkül visszavonja a helymegosztási megállapodásra vonatkozó javaslatot azon időszak alatt, amelyben az alternatív szolgáltatók a meghatározott határidőkön belül elfogadhatták a javaslatot; v. a felperes a helymegosztás végrehajtása vonatkozásában nem kötelezte magát semmilyen konkrét ütemterv betartására; vi. a felperes a helymegosztásra vonatkozóan egyoldalúan tisztességtelen és nem átlátható díjakat írt elő.
- 37 Másodsorban a Bizottság rámutat arra, hogy a referenciaajánlat értelmében az alternatív szolgáltatók a helyi hurok minősítése iránti kérelmeket illetően kötelesek voltak előrejelzéseket benyújtani tizenkét hónappal előre minden egyes helymegosztási terület vonatkozásában, hónapról hónapra, azt megelőzően, hogy az adott helyi hurokhoz való hozzáférés vonatkozásában minősítés iránti kérelmet nyújthattak volna be. Márpedig a Bizottság úgy véli, hogy e követelmény arra kötelezi az alternatív szolgáltatókat, hogy olyan időpontban nyújtsanak be előrejelzéseket, amikor az átengedéssel kapcsolatos igényeiket nem tudják felbecsülni. A Bizottság ezen túlmenően rámutat arra a körülményre, hogy az előrejelzési feltételek ismeretének hiánya szankciók fizetését vonta maga után, valamint hogy az előrejelzési kötelezettség kötelező jellegű volt, és hogy a felperesnek nem kellett bizonyos határidőn belül válaszolnia egy minősítési kérelemre abban az esetben, ha e kérelem az előrejelzés szerinti mennyiséggel nem állt összhangban.
- 38 Harmadsorban a Bizottság úgy véli, hogy a kötelező minősítési eljárás, amelynek lehetővé kellett tennie az alternatív szolgáltatók számára annak meghatározását, hogy valamely konkrét helyi hurok megfelel-e a DSL-technológiának, vagy bármely más olyan széles sávú technológiának, amelyet e szolgáltatók adott esetben használni szándékoztak, azt megelőzően, hogy konkrét átengedés iránti kérelmet nyújtottak volna be, e szolgáltatókat visszatartotta attól, hogy a felperestől a helyi hurokok átengedését kérjék. Így a Bizottság, elismerve annak szükségességét, hogy megvizsgálják a helyi hurokoknak az átengedés tekintetében való megfelelő jellegét, valamint elismerve a konkrét vonalak átengedésének előzetes lényegi feltételeit, rámutat arra, hogy ezen minősítési eljárásnak magától a helyi hurokhoz való hozzáférés iránti kérelemtől való elválasztása indokolatlanul késleltette az átengedést, és az alternatív szolgáltatóknak további költségeket okozott. Ráadásul a minősítési eljárás keretében vizsgált több szempont is felesleges jellegű. A Bizottság kiemeli továbbá a helyi hurok minősítése tíz napra korlátozott érvényességi idejének indokolatlan jellegét, amely határidőn túl már nem lehetett hozzáférés iránti kérelmet benyújtani.

- 39 Negyedsorban a megtámadott határozat szerint a referenciaajánlat hátrányos feltételeket tartalmazott a javítást, karbantartást és fenntartást illetően a következők miatt: i. a „tervezett” és „nem tervezett munkálatok” megfelelő fogalom meghatározásának hiánya, ii. a „nem tervezett munkálatok” és az egyszerű „hiányosságok” közötti egyértelmű megkülönböztetés hiánya, amely a felperes részéről indokolatlan magatartásokat eredményezhet, iii. az alternatív szolgáltató ilyen munkálatokról való tájékoztatására, valamint ezen információknak az alternatív szolgáltató ügyfelei számára történő továbbítására előírt igen rövid határidők, és végül iv. az, hogy a szolgáltatásnak a javítás által okozott megszakadása miatti felelősség átszáll az alternatív szolgáltatóra, amennyiben úgy ítélik meg, hogy az említett szolgáltató nem működött együtt.
- 40 Ötödsorban a Bizottság tisztességtelennek ítéli a felperessel helymegosztási megállapodást kötni kívánó és végső soron e társaság helyi hurokjaihoz hozzáférést kérő valamennyi alternatív szolgáltatótól megkövetelt bankgaranciára vonatkozó több szabályt és feltételt. Így először is a felperes túl széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik annak során, hogy a bankgaranciát elfogadja vagy elutasítja, és e tekintetben semmilyen határidő nem köti. Továbbá a garancia 66 387,84 euróban megállapított összege aránytalan a felperes által viselt kockázattal és a részéről felmerülő költségekkel. Ez annál is inkább így van, mivel a referenciaajánlat lehetővé tette, hogy a felperes e garanciának többszörösét kérje akkor, ha azt érvényesíti, mivel a bankgarancia eredeti összegét akár a tizenkétszeresére is lehetett növelni. Ráadásul a felperes a bankgaranciát nem csak annak érdekében érvényesíthette, hogy az általa nyújtott tényleges szolgáltatások meg nem fizetését fedezze, hanem bármely más olyan kártérítési igényt is kielégíthetett belőle, amelyet elő tudott terjeszteni. Mindemellett a felperes anélkül érvényesíthette a bankgaranciát, hogy bizonyítania kellett volna, hogy az adóst először felszólította, és az említett adós ezenkívül nem tiltakozhatott a garancia ezen érvényesítésével szemben. Végül a Bizottság hangsúlyozza, hogy az alternatív szolgáltatók semmilyen hasonló garanciával nem rendelkeznek, noha a felperesnek a helyi hurokok átengedésével kapcsolatos magatartásából adódóan veszteségek érhetik őket.
- 41 A Bizottság megállapítja, hogy a felperes magatartásának ezen aspektusai összességükben véve az e szolgáltató helyi hurokjai átengedése megtagadásának minősültek.

b) A felperes helyi hurokjainak átengedése keretében az alternatív szolgáltatókkal szemben gyakorolt árprés

- 42 A felperes magatartására vonatkozó elemzésének második részében a Bizottság megállapítja az e szolgáltató által a helyi hurokjainak átengedése során tanúsított magatartással okozott árprés fennállását, amely az erőfölénnyel való visszaélés egyik önálló formáját valósítja meg. Így a felperes által egyrészt az alternatív szolgáltatók számára ilyen hozzáférés nyújtása során alkalmazott árak, másrészt pedig a saját ügyfeleivel szemben alkalmazott árak közötti eltérés vagy negatív volt, vagy pedig elégtelen volt ahhoz, hogy lehetővé tegye valamely, a felperessel megegyező hatékonyságú szolgáltató számára, hogy fedezze azon konkrét költségeket, amelyeket a felperesnek viselnie kellett a saját termékeinek értékesítése vagy szolgáltatásainak nyújtása során a lejjebb lévő piacon, azaz a kiskereskedelmi piacon.
- 43 Azon forгатatókönyvet illetően, amikor az adott szolgáltatásportfólió kizárólag a széles sávú szolgáltatásokat foglalja magában, a Bizottság megjegyzi, hogy egy megegyező hatékonyságú versenytárs a felperes helyi hurokjainak átengedése révén képes lett volna teljes egészében ugyanazon kiskereskedelmi DSL-ajánlatot kínálni, mint amelyet a felperes kínált, amint azt ez utóbbi társaság az idők során kialakította. Márpedig az árres kiszámítása érdekében az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítés (azaz a 2005 és 2010 közötti időszakban minden egyes év vonatkozásában rendelkezésre álló árres kiszámítása) azt mutatja, hogy a felperessel megegyező hatékonyságú versenytárs negatív árresbe ütközött, ennél fogva nem tudta nyereségesen kínálni a felperes által a kiskereskedelmi piacon kínált, széles sávú szolgáltatásokat tartalmazó portfóliót.

- 44 Azon forgatókönyvet illetően, amikor a vizsgált portfólió a helyi hurokhoz való teljes hozzáférés révén a széles sávú szolgáltatásokon kívül távbeszélő-szolgáltatásokat is magában foglal, a Bizottság szintén arra a megállapításra jut, hogy a felperessel megegyező hatékonyságú versenytárs a felperes által az átengedés feljebb lévő piacán alkalmazott árak miatt a 2005 és 2010 közötti időszakban nem tudott volna nyereségesen tevékenységeket folytatni a releváns kiskereskedelmi piacon. Egy megegyező hatékonyságú versenytárs tehát ugyanezen időszakban nem tudta volna a felperes által kialakított portfóliót nyereségesen kínálni. E megállapításon nem változtat az, hogy e referenciaportfólióba felvették a 2007-től elérhető multiplay-szolgáltatásokat.
- 45 Mivel a közigazgatási eljárásban sem a felperes, sem a Deutsche Telekom nem igazolta objektíven a kizárásra irányuló magatartását, a Bizottság megállapítja, hogy a felperes által a szóban forgó időszakban tanúsított magatartást visszaélészerű árprésként kell elemezni.

3. A felperes által tanúsított magatartás versenyellenes hatásainak elemzése

- 46 A Bizottság szerint a felperes e két típusú magatartása, azaz a helyi hurok átengedésének megtagadása és az alternatív szolgáltatókkal szemben alkalmazott árprés alkalmas volt arra, hogy megakadályozza az alternatív szolgáltatókat abban, hogy az átengedés révén be tudjanak lépni Szlovákiában a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi tömegpiacára (illetve fogyasztói piacára). A megtámadott határozat szerint e magatartások kevésbé hatékonyá tették a versenyt e piacon, mivel nem létezett tényleges nyereséges alternatíva a versenytárs szolgáltatók számára ahhoz, hogy nagykereskedelmi szinten hozzáférjenek a helyi hurokok átengedésén alapuló széles sávú DSL-technológiához. A felperes magatartása annál is inkább kihatott a versenyre, mivel a széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piaca a szóban forgó időszakban jelentős fejlődési potenciállal bírt.
- 47 A Bizottság lényegében hozzáteszi, hogy a „beruházás léptéke” fogalmának megfelelően a helyi hurok átengedésének ilyen megakadályozása megfosztotta az alternatív szolgáltatókat egy olyan bevételi forrástól, amely lehetővé tette volna számukra, hogy a hálózatban más beruházásokat eszközöljenek, többek között, hogy kialakítsák saját hozzáférési hálózataikat annak érdekében, hogy ügyfeleiket közvetlenül e hálózathoz kapcsolják.
- 48 A Bizottság megállapítja, hogy a felperes által Szlovákiában a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi tömegpiacán (illetve fogyasztói piacon) tanúsított versenyellenes magatartás alkalmas volt arra, hogy a versenyre negatív hatásokat fejtessen ki, és tekintettel arra, hogy e magatartás földrajzi kiterjedése Szlovákia egész területét lefedte, érinthette a tagállamok közötti kereskedelmet.

4. A megtámadott határozat címzettjei és a bírságok

- 49 A megtámadott határozat szerint a Deutsche Telekomnak a szóban forgó teljes időszakban nem csupán arra volt lehetősége, hogy meghatározó befolyást gyakoroljon a felperes üzletpolitikájára, hanem ténylegesen is ilyen befolyást gyakorolt. Mivel a felperes és a Deutsche Telekom ugyanazon vállalkozás részét képezi, mindkettő felelőssége megállapítható a megtámadott határozat tárgyát képező, az EUMSZ 102. cikkbe ütköző egységes és folyamatos jogsértésért.
- 50 E jogsértés szankcionálását illetően a Bizottság rámutat arra, hogy a bírságok összegét az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatásában (HL 2006. C 210., 2. o.; a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) megfogalmazott elvek alapján állapította meg.
- 51 Először is a Bizottság a bírság alapösszegét számítja ki úgy, hogy a felperes által a jogsértésben való részvétele utolsó teljes évében, azaz a jelen ügyben 2010-ben a helyi hurok átengedésének és a helyhez kötött széles sávú kiskereskedelmi szolgáltatásoknak a piacon elért forgalom 10%-át vette figyelembe, és az így kapott összeget a jogsértés időtartama (öt év és négy hónap) figyelembevételére érdekében 5,33-dal

megszorozta. Az e számítás végén kapott alapösszeg 38 838 000 eurót teszi ki. Ez a szóban forgó jogsértés miatt kiszabott első bírság, amelynek megfizetéséért a felperes és a Deutsche Telekom a megtámadott határozat 2. cikke első bekezdésének a) pontja értelmében egyetemlegesen felel.

- 52 Ezt követően a Bizottság ezen alapösszeget két tekintetben is kiigazította. Elsősorban megállapítja, hogy a szóban forgó jogsértés elkövetésének időpontjában a Bizottság az [EK] 82. cikk szerinti eljárásról (COMP/37.451, 37.578, 37.579 – Deutsche Telekom AG ügy) szóló, 2003. május 21-i 2003/707/EK határozatában (HL 2003. L 263., 9. o.) a távközlési ágazatban alkalmazott árprés miatt már megállapította a Deutsche Telekom felelősségét egy, az EUMSZ 102. cikkbe ütköző jogsértésért, és hogy e határozat meghozatalának időpontjában a Deutsche Telekom már 51%-os részesedéssel rendelkezett a felperes tőkéjében, és lehetősége volt arra, hogy e társaságra meghatározó befolyást gyakoroljon. Következésképpen a Bizottság megállapítja, hogy a Deutsche Telekom esetében a bírság alapösszegét visszaesés címén 50%-kal kell növelni. Másodsorban a Bizottság megállapítja, hogy a Deutsche Telekom világszintű forgalma 2013-ban 60,123 milliárd eurót tett ki, és annak érdekében, hogy a Deutsche Telekommal szemben kiszabott bírság kellő elrettentő hatással bírjon, az alapösszegre 1,2-es szorzótényezőt indokolt alkalmazni. Az alapösszeg e kettős kiigazítása révén kapott, 31 070 000 eurót kitevő összeg a megtámadott határozat 2. cikke első bekezdésének b) pontja értelmében kizárólag a Deutsche Telekommal szemben kiszabott külön bírság.

5. A megtámadott határozat rendelkező része

- 53 A megtámadott határozat rendelkező részének 1. és 2. cikke a következőképpen szól:

„1. cikk

(1) A Deutsche Telekom AG és a Slovak Telekom a.s. által alkotott vállalkozás az EUMSZ 102. cikkbe és az EGT-Megállapodás 54. cikkébe ütköző egységes és folyamatos jogsértést követett el.

(2) A jogsértés 2005. augusztus 12-től 2010. december 31-ig tartott, és a következő magatartásokból állt:

- a) a hálózatra vonatkozó, a helyi hurkok átengedéséhez szükséges információk eltitkolása az alternatív szolgáltatókkal szemben;
- b) a helyi hurkok átengedésével kapcsolatos kötelezettségei terjedelmének leszűkítése;
- c) az átengedésre vonatkozó referenciaajánlatában a helymegosztást, a minősítést, az előrejelzéseket, a javításokat és a bankgaranciát illetően tisztességtelen szabályok és feltételek rögzítése;
- d) olyan tisztességtelen díjak alkalmazása, amelyek valamely megegyező hatékonyságú szolgáltató számára nem tették lehetővé, hogy a Slovak Telekom a.s. átengedett helyi hurokjaihoz való nagykereskedelmi hozzáférés révén veszteségek nélkül tudja kínálni a Slovak Telekom a.s. által nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatásokat.

2. cikk

Az 1. cikkben megállapított jogsértés miatt a következő bírságok kerülnek kiszabásra:

- a) 38 838 000 EUR bírság a Deutsche Telekom AG-vel és a Slovak Telekom a.s.-szel szemben egyetemlegesen;
- b) 31 070 000 EUR bírság a Deutsche Telekom AG-vel szemben.

[...]

II. Az eljárás és a felek kérelmei

[omissis]

71 A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:

- a felperest érintő részében semmisítse meg a megtámadott határozat 1. és 2. cikkét;
- másodlagosan, csökkentse a vele szemben a megtámadott határozat 2. cikkében kiszabott bírság összegét;
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére;
- abban az esetben, ha a Bíróság a keresetet mint elfogadhatatlant vagy mint megalapozatlant elutasítja, kötelezze a feleket arra, hogy maguk viseljék saját költségeiket.

72 A Bizottság és a beavatkozó fél azt kéri, hogy a Törvényszék:

- teljes egészében utasítsa el a keresetet, és
- a felperest kötelezze a költségek viselésére.

III. A jogkérdésről

[omissis]

B. Az ügy érdeméről

91 A felperes mind a megtámadott határozat megsemmisítése iránti elsődleges kérelmeinek, mind pedig a vele szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránti másodlagos kérelmeinek alátámasztása érdekében öt jogalapot hoz fel. Az első jogalap az EUMSZ 102. cikk alkalmazása során a felperes visszaélészerű magatartását illetően elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibákon és téves jogalkalmazáson, a második jogalap az árpréshez vezető gyakorlat értékelése tekintetében a felperes védelemhez való jogának megsértésén, a harmadik az e gyakorlat megállapítása során elkövetett hibákon, a negyedik a Bizottság által annak megállapítása során elkövetett hibán, hogy a felperes és a Deutsche Telekom egyetlen vállalkozás részét képezik, és mindketten felelősséggel tartoznak a szóban forgó jogsértéséért, az ötödik pedig a bírság összegének megállapítása során elkövetett hibákon alapul.

1. Az első, az EUMSZ 102. cikk alkalmazása során a felperes visszaélészerű magatartását illetően elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibákra és téves jogalkalmazásra alapított jogalapról

92 Első jogalapjának alátámasztása érdekében a felperes lényegében a Bizottság által a megtámadott határozatban annak megállapítására alkalmazott jogi kritériumot vitatja, hogy a felperes gyakorlata az EUMSZ 102. cikk értelmében erőfölénnyel való visszaélésnek minősül.

93 Az első jogalap lényegében öt kifogást foglal magában. Az első kifogás azon alapul, hogy a Bizottság nem alkalmazta a felperes részvételű DSL-hálózatához való hozzáférésnek Szlovákiában a széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacán való tevékenység folytatásához nélkülözhetetlen jellegére vonatkozó, az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) értelmében vett feltételt. A

második kifogás a 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet (T-301/04, EU:T:2009:317) téves alkalmazásán alapul. A harmadik kifogás a megtámadott határozat versenypolitikai szempontból fennálló következtetlenségén alapul a hozzáférés teljes megtagadására és a hozzáférés hallgatóságos megtagadására vonatkozó bizonyítást illetően. A negyedik kifogás az 1998. november 26-i Bronner ítéletben (C-7/97, EU:C:1998:569) rögzített feltételektől való eltérésre vonatkozó indokolásban szereplő ténybeli hibákon és téves jogalkalmazáson, valamint az indokolás hiányosságán alapul. Az ötödik kifogás azon alapul, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy a felperes helyi hurokjához való hozzáférés nélkülözhetetlen a lejjebb lévő piacon található versenytársak számára.

94 A Bizottság és a beavatkozó fél vitatja az említett kifogásokat, és e jogalap elutasítását kéri.

a) Az első és az ötödik kifogásról

95 Az első és az ötödik kifogás keretében a felperes lényegében azt rója fel a Bizottságnak, hogy a szóban forgó időszak során tanúsított, a megtámadott határozat hetedik részének (a (355)–(821) preambulumbekkezdés) tárgyát képező magatartásainak sorát a helyi hurokjához való „hozzáférés megtagadásának” minősítette anélkül, hogy vizsgálta volna e hozzáférésnek az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. pontja értelmében vett nélkülözhetetlen jellegét.

96 Első kifogásával a felperes kétségbe vonja a Bizottságnak a megtámadott határozat (361)–(371) preambulumbekkezdésében szereplő megállapításait, amelyek szerint a jelen ügy körülményei különböznek az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) alapjául szolgáló ügy körülményeitől. A felperes hangsúlyozza, hogy ezen ítéletből következik, hogy a hozzáférés megtagadása különösen akkor sérti az EUMSZ 102. cikket, ha e megtagadás olyan termékre vagy szolgáltatásra vonatkozik, amelynek szállítása vagy nyújtása nélkülözhetetlen a szóban forgó tevékenység gyakorlásához (a továbbiakban: a nélkülözhetetlen jellegre vonatkozó feltétel). Márpedig a Bizottság a jelen ügyben – tévesen – nem vizsgálta meg, hogy a felperes hálózatához való hozzáférés nélkülözhetetlen-e ahhoz, hogy Szlovákiában a széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacon tevékenységet lehessen folytatni. Így a felperes vitatja a Bizottság azon következtetését, amely szerint a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletből (C-52/09, EU:C:2011:83) következik, hogy a hozzáférés hallgatóságos megtagadása esetén a Bizottságnak nem kell bizonyítania, hogy fennállnak a 1998. november 26-i Bronner ítéletben (C-7/97, EU:C:1998:569) előírt feltételek, és különösen a nélkülözhetetlen jellegre vonatkozó feltétel (a megtámadott határozat (359) és azt követő preambulumbekkezdései).

97 E tekintetben a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) együttesen értelmezett 55–58. pontjából következik, hogy az árpréréshez vezető gyakorlat az EUMSZ 102. cikk tekintetében önálló visszaélésnek minősül, amelyhez nem szükséges az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) feltételeinek megfelelő értékesítési kötelezettség fennállásának előzetes bizonyítása. Márpedig, mivel a Bizottság úgy vélte, hogy a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) 55. pontja nemcsak az árpréréshez vezető gyakorlatra, hanem a hozzáférésnek a jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló hallgatóságos megtagadására is kiterjed, – tévesen – megkísérelte jelentősen kiterjeszteni ez utóbbi ítélet szűk érvelését.

98 Így a felperes szerint különösen, noha a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletből (C-52/09, EU:C:2011:83) az következik, hogy a nélkülözhetetlen jellegre vonatkozó feltétel nem minden, az EUMSZ 102. cikkre tekintettel a „kereskedelmi feltételekhez” kapcsolódó visszaélés esetén követelmény, ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy e feltétel a hozzáférés megtagadása esetén nem alkalmazandó. A Bíróság ugyanis sem a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletben (C-52/09, EU:C:2011:83), sem bármely más ítéletben nem jelezte, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítéletben (C-7/97, EU:C:1998:569) megfogalmazott nélkülözhetetlen jellegre vonatkozó feltétel a hozzáférés teljes megtagadásának eseteire korlátozódna. Épp ellenkezőleg, egy ilyen megoldás csökkentené az

EUMSZ 102. cikk hatékony érvényesülését. Még ha az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) a hozzáférés teljes megtagadásához kapcsolódó tényállásra vonatkozik is, a Bíróság ebben az ítéletben a versenytársak segítésére irányuló kötelezettség általános elveit állapította meg.

- 99 Ami a Bizottság által a védekezésében hivatkozott ítéleteket illeti, a felperes szerint ezek az ítéletek a megtámadott határozathoz képest új megközelítést jelentenek. Mindenesetre először is az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) inkorporálta az 1974. március 6-i Istituto Chemioterapico Italiano és Commercial Solvents kontra Bizottság ítéletet (6/73 és 7/73, EU:C:1974:18), amelyből az következik, hogy a nélkülözhetetlen jelleg előzetes jogi feltételt jelent. Ennélfogva e két ítélet összeegyeztethető egymással.
- 100 Másodszor a Bizottság által idézett ítélkezési gyakorlat, tudniillik az 1978. február 14-i United Brands és United Brands Continentaal kontra Bizottság ítélet (27/76, EU:C:1978:22) és a 2008. szeptember 16-i Sot. Lélouk és társai ítélet (C-468/06–C-478/06, EU:C:2008:504) a jelen ügyre nem alkalmazandó, mivel először is az ezen ügyek keretében hivatkozott kifogások nem az értékesítés megtagadására, hanem arra vonatkoztak, hogy e megtagadást egy másik versenykorlátozás kiváltásának eszközül használták. Továbbá ezek az ügyek nem valamely erőforrásnak a lejjebb lévő piacon működő versenytársak részére történő értékesítésére, hanem egy késztermék forgalmazás vagy viszonteladás céljára történő szállítására vonatkoztak. Végül, ezekben az ügyekben az erőfölényben lévő vállalkozás úgy döntött, hogy véget vet az általa korábban a szóban forgó ügyfelek részére biztosított termékek szállításának, míg a jelen ügyben, csakúgy, mint az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) alapjául szolgáló ügyben, az erőfölényben lévő vállalkozás korábban nem szállított a hozzáférést kérők részére.
- 101 Harmadszor, ami a Bizottság által hivatkozott, a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó felhasználási engedély kiadásának megtagadásával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot – tudniillik az 1988. október 5-i Volvo ítéletet (238/87, EU:C:1988:477, 8. pont), az 1995. április 6-i RTE és ITP kontra Bizottság ítéletet (C-241/91 P és C-242/91 P, EU:C:1995:98, 50. pont), és a 2004. április 29-i IMS Health ítéletet (C-418/01, EU:C:2004:257, 35. pont) – illeti, a felperes úgy véli, hogy az összhangban áll az 1998. november 26-i Bronner ítélettel (C-7/97, EU:C:1998:569), amely hivatkozik az 1995. április 6-i RTE és ITP kontra Bizottság ítéletre (C-241/91 P és C-242/91 P, EU:C:1995:98), amelyre a későbbi ítéletek is hivatkoznak. Az a körülmény, hogy a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos ügyekben szigorúbb feltételek követelhetők meg, többek között az, hogy az erőforrás nélkülözhetetlen legyen egy „új termék” előállításához, nem jelenti azt, hogy a Bizottság az e területhez semmilyen módon nem kapcsolódó ügyekben eltekinthet az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételektől.
- 102 Negyedszer a felperes előadja, hogy ami a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) alkalmazását illeti, nincs ok azt feltételezni, hogy a Bíróság az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételeket szigorúan ezen ügy körülményeire kívánta volna korlátozni. Különbség van ugyanis annak kijelentése, amint az a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletben (C-52/09, EU:C:2011:83) történt, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek nem alkalmazandóak minden, a „kereskedelmi feltételekhez” kapcsolódó ügyre, illetve annak állítása között, hogy – amint azzal a Bizottság érvel – az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek egyetlen ilyen ügyben sem alkalmazhatók.
- 103 Ötödször a Bizottság által hivatkozott határozatok nem támasztják alá ezen intézmény álláspontját, mivel az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C-1/36.915 – Deutsche Post AG – Külföldről érkező küldemények visszatartása) hozott 2001. július 25-i 2001/892/EK határozatában (HL 2001. L 331., 40. o.) szereplő elemzése azon a körülményen alapult, hogy a Deutsche Post kézbesítési hálózata nélkülözhetetlen volt az Egyesült Királyságban letelepedett szállítók számára. A hozzáférés visszaélészerű hallgatolagos megtagadásának példaként idézett Polaroid kontra SSI Europe ügy a jelen ügy szempontjából nem releváns.

- 104 Ötödik kifogásával a felperes előadja, hogy a megtámadott határozat nem bizonyítja, hogy a helyi hurokjához való hozzáférés nélkülözhetetlen lenne a lejjebb lévő piacon működő versenytársak számára. E tekintetben a 2004. április 29-i IMS Health ítéletből (C-418/01, EU:C:2004:257, 28. pont) következik, hogy nem elegendő azt bizonyítani, hogy az alternatív megoldások a többi piaci szereplő számára kevésbé előnyösek, hanem bizonyítani kell az érintett hálózatnak az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) értelmében vett nélkülözhetetlen jellegét. A valamely berendezéshez való hozzáférés biztosítására vonatkozó kötelezettség ugyanis akkor keletkezik, ha a hozzáférés megtagadása objektíve kellően súlyos hatással jár a versenyre nézve.
- 105 Ráadásul a Bizottság által a megtámadott határozat 7.3. szakaszában, és különösen (382) és (384) preambulumbegkezdésében vizsgált, egyrészt a felperes részvételű hálózatának jelentőségére, és másrészt arra vonatkozó kérdések, hogy a szlovákiai alternatív szolgáltatók számára fontos volt-e a helyi hurokon alapuló DSL-technológiához való hatékony nagykereskedelmi hozzáférés, nem relevánsak. Ennek során a Bizottság tévesen alkalmazta a nélkülözhetetlen jelleg kritériumát. A Bizottságnak ugyanis meg kell vizsgálnia, hogy a helyi hurokhoz való hozzáférés nélkülözhetetlen-e ahhoz, hogy a felperes versenytársai a lejjebb lévő kiskereskedelmi piacon versenyezni tudjanak, oly módon, hogy e hozzáférés hiányában e verseny lehetetlen vagy rendkívül nehéz lenne. E tekintetben a széles sávú hozzáférések nagy többsége a felperes részvételű hálózatától eltérő technológiákon alapul, így e hozzáférés nem nélkülözhetetlen abban az értelemben, hogy lehetetlen vagy észszerűtlenül nehéz lenne.
- 106 A Bizottság és a beavatkozó fél vitatja ezt az érvelést.
- 107 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az erőfölényben lévő vállalkozás különös felelősséggel tartozik azért, hogy magatartása ne csorbítsa a belső piacon a hatékony és torzulásmentes versenyt (lásd: 2017. szeptember 6-i Intel kontra Bizottság ítélet, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 135. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), és e tekintetben figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy az erőfölény fennállása korábbi *de iure* monopóliumból ered (2012. március 27-i Post Danmark ítélet, C-209/10, EU:C:2012:172, 23. pont).
- 108 Az EUMSZ 102. cikk többek között ezért tiltja, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás olyan gyakorlatot folytasson, amely kizorító hatást gyakorol a hozzá hasonló hatékonyságúnak tekintett versenytársaira, és az érdemeken alapuló verseny eszközein kívüli más eszközök felhasználásával erősíti az erőfölényét. E megközelítésben nem minden árverseny tekinthető jogszerűnek (lásd: 2017. szeptember 6-i Intel kontra Bizottság ítélet, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 136. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 109 E tekintetben megállapításra került, hogy az EUMSZ 102. cikk által tiltott, erőfölénnyel való visszaélés olyan objektív fogalom, amely az erőfölényben lévő vállalkozás olyan magatartásaira vonatkozik, amelyek hatására – olyan piacon, ahol pontosan a szóban forgó vállalkozás jelenlétének következtében a verseny már meggyengült – a termékeknek vagy szolgáltatásoknak a gazdasági szereplők általi teljesítésen alapuló rendes versenyét jellemző eszközöktől eltérő eszközökkel akadályozzák a piacon még létező versenyszint fenntartását vagy e verseny fejlődését (lásd: 2012. április 19-i Tomra Systems és társai kontra Bizottság ítélet, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet, T-301/04, EU:T:2009:317, 140. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 110 Az EUMSZ 102. cikk nemcsak a fogyasztókat közvetlenül károsító magatartásokra terjed ki, hanem azokra is, amelyek a versenyt torzítva károsítják őket (lásd ebben az értelemben: 2012. március 27-i Post Danmark ítélet, C-209/10, EU:C:2012:172, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 171. pont).

- 111 A fenti 109. pontban hivatkozott, versenyhelyzetre gyakorolt hatás nem szükségképpen a kifogásolt visszaélésszerű magatartás tényleges hatására vonatkozik. Az EUMSZ 102. cikk megsértésének megállapításához azt kell bizonyítani, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás visszaélésszerű magatartása a verseny korlátozására irányul, vagyis másként fogalmazva a magatartás ilyen hatás kiváltására alkalmas (2012. április 19-i Tomra Systems és társai kontra Bizottság ítélet, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 68. pont; lásd továbbá: 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet, T-301/04, EU:T:2009:317, 144. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 268. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 112 Egyébiránt az árprést eredményező magatartás visszaélésszerű jellegét illetően rá kell mutatni arra, hogy az EUMSZ 102. cikk második bekezdésének a) pontja kifejezetten tiltja, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás közvetlenül vagy közvetetten tisztességtelen árakat kössön ki (2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 25. pont; 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 173. pont). Mivel az EUMSZ 102. cikkben szereplő visszaélésszerű magatartások listája nem kimerítő, az e rendelkezésben foglalt visszaélésszerű magatartások felsorolása nem meríti ki az erőfölénnyel való visszaélésnek az uniós jog által tiltott módjait (1973. február 21-i Europemballage és Continental Can kontra Bizottság ítélet, 6/72, EU:C:1973:22, 26. pont; 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 26. pont; 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 173. pont).
- 113 A jelen ügyben rá kell mutatni arra, hogy a felperes által az első jogalap keretében előadott érvelés kizárólag azon, a Bizottság által a megtámadott határozat hetedik részében (a (355)–(821) preambulumbekkezdés) alkalmazott jogi kritériumra vonatkozik, amely alapján a felperes által a szóban forgó időszakban tanúsított magatartássorozatot a „hozzáférés megtagadásának” minősítette. A felperes azonban nem vitatja a Bizottság által a megtámadott határozat e részében megállapított magatartások fennállását. Amint a megtámadott határozat (2) és (1507) preambulumbekkezdéséből kitűnik, e magatartások, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy a Bizottság az EUMSZ 102. cikkbe ütköző egységes és folyamatos jogsértést állapítson meg (a megtámadott határozat (1511) preambulumbekkezdése), először is abban álltak, hogy a felperes az alternatív szolgáltatókkal szemben eltitkolt a hálózatra vonatkozó olyan információkat, amelyek szükségesek voltak e szolgáltató helyi hurokjának átengedéséhez, másodszor abban álltak, hogy a felperes leszűkítette az alkalmazandó keretszabályozásból eredő, a helyi hurok átengedésére vonatkozó kötelezettségeit, harmadszor pedig abban, hogy az említett szolgáltató az átengedésre vonatkozó referenciaajánlatában több tisztességtelen kikötést és feltételt is rögzített.
- 114 Egyébiránt, amint a felperes a tárgyaláson megerősítette, az első jogalap nem kívánja megkérdőjelezni az árprést megvalósító magatartásnak a Bizottság által a megtámadott határozat nyolcadik részében elvégzett elemzését (a megtámadott határozat (822)–(1045) preambulumbekkezdése). Keresetében ugyanis a felperes nem vitatja, hogy e típusú magatartás a visszaélés olyan önálló formájának minősül, amely eltér a hozzáférés megtagadásától, és amelynek a fennállására ennél fogva nem vonatkoznak az 1998. november 26-i Bronner ítéletben (C-7/97, EU:C:1998:569) felállított kritériumok (lásd ebben az értelemben: 2014. július 10-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Így az első és az ötödik kifogásával a felperes lényegében azt kifogásolja, hogy a Bizottság a fenti 113. pontban hivatkozott magatartásokat a helyi hurokjához való „hozzáférés megtagadásának” minősítette anélkül, hogy megvizsgálta volna, hogy e hozzáférés az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. pontjában felállított harmadik feltétel értelmében „nélkülözhetetlen-e”.
- 115 Ezen ítéletben a Bíróság kétségkívül megállapította, hogy ahhoz, hogy a szolgáltatáshoz való hozzáférés nyújtásának az erőfölényben lévő vállalkozás általi megtagadása az EUMSZ 102. cikk értelmében vett visszaélésnek minősülhessen, az szükséges, hogy e megtagadás alkalmas legyen a szolgáltatás igénybevevőjének piacán a verseny teljes mértékben való megszüntetésére, hogy e megtagadást ne

lehesen objektíve indokolni, valamint hogy a szolgáltatás maga elengedhetetlen legyen a szolgáltatás igénybevevője tevékenységének gyakorlásához (1998. november 26-i Bronner ítélet, C-7/97, EU:C:1998:569, 41. pont; lásd továbbá: 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet, T-301/04, EU:T:2009:317, 147. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 116 Egyébiránt az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 43. és 44. pontjából kitűnik, hogy annak eldöntéséhez, hogy valamely termék vagy szolgáltatás nélkülözhetetlen-e ahhoz, hogy valamely vállalkozás meghatározott piacon gyakorolni tudja a tevékenységét, meg kell vizsgálni, hogy léteznek-e alternatív megoldást jelentő termékek vagy szolgáltatások, még ha azok kevésbé előnyösek is, és hogy léteznek-e olyan műszaki, szabályozási vagy gazdasági akadályok, amelyek lehetetlenné vagy legalábbis észszerűtlenül nehezé teszik minden, az említett piacon működni kívánó vállalkozás számára, hogy adott esetben más vállalkozásokkal együttműködve alternatív termékeket vagy szolgáltatásokat állítsanak elő. Az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 46. pontja szerint ahhoz, hogy meg lehessen állapítani gazdasági jellegű akadályok fennállását, legalábbis azt kell bizonyítani, hogy e termékek vagy szolgáltatások előállításának gazdaságilag nem jövedelmező olyan mértékű gyártás esetén, amely összehasonlítható a létező terméket vagy szolgáltatást ellenőrző vállalkozás általi gyártás mértékével (2004. április 29-i IMS Health ítélet, C-418/01, EU:C:2004:257, 28. pont).
- 117 A jelen ügyben azonban, mivel a távközlési ágazatra vonatkozó szabályozás meghatározza az ágazatra alkalmazandó jogi keretet, és mivel ezáltal hozzájárul azon versenyfeltételek meghatározásához, amelyek között valamely távközlési vállalkozás az érintett piacokon tevékenykedik, az említett szabályozás releváns elem az EUMSZ 102. cikk e vállalkozás magatartására történő alkalmazását illetően, különösen e magatartás visszaélészerű jellegének értékeléséhez (2010. október 14-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 224. pont).
- 118 Amint azzal a Bizottság helyesen érvel, a fenti 115. pontban felidézett feltételeket olyan ügyekben fogalmazták meg és alkalmazták, amelyekben arról a kérdéstről volt szó, hogy az EUMSZ 102. cikk megkövetelheti-e az erőfölényben lévő vállalkozástól, hogy más vállalkozások számára hozzáférést biztosítson valamely termékhez vagy szolgáltatáshoz, amennyiben egyáltalán nincs ilyen irányú jogszabályi kötelezettség.
- 119 E háttér eltér a jelen ügy háttérétől, amelyben a TUSR az e hatóság igazgatója által 2005. június 14-én helybenhagyott 2005. március 8-i határozatban arra kötelezte a felperest, hogy tegyen eleget a helyi hurokjának átengedése iránti valamennyi, észszerűnek és indokoltnak tekinthető kérelemnek annak érdekében, hogy ezáltal lehetővé tegye az alternatív szolgáltatók számára, hogy Szlovákiában a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi tömegpiacán (illetve fogyasztói piacán) saját szolgáltatásokat tudjanak nyújtani (a fenti 9. pont). E kötelezettség a hatóságok azon szándékából eredt, hogy a felperest és versenytársait beruházásokra és innovációra ösztönözze, mindeközben biztosítva a piaci verseny fennmaradását (a megtámadott határozat (218), (373), (388), (1053) és (1129) preambulumbekzdése).
- 120 Amint a megtámadott határozat (37)–(46) preambulumbekzdésében kifejtésre került, a TUSR által a 610/2003. sz. törvény alapján hozott határozat hajtotta végre Szlovákiában a 2887/2000 rendelet 3. cikkében előírt azon követelményt, miszerint a helyhez kötött nyilvános telefonhálózatok piacán jelentős piaci erővel rendelkező üzemeltetők kötelesek átengedni a helyi hurokjaikat. Az uniós jogalkotó az említett rendelet (6) preambulumbekzdésében e követelményt azzal a körülménnyel indokolta, hogy „[a]z újonnan piacra lépők számára nem lenne gazdaságilag megvalósítható az, hogy a már működő üzemeltetők fémes helyi hozzáférési infrastruktúráival megegyező infrastruktúrát teljes egészében és észszerű időn belül reprodukálják[, mivel más] infrastruktúrák [...] általában nem rendelkeznek ugyanazzal a funkcionalitással, és nem olyan elterjedtek”.

- 121 Így, mivel a releváns keretszabályozás egyértelműen elismerte a felperes helyi hurokjához való hozzáférés szükségességét annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a széles sávú internetes szolgáltatások szlovák piacán a hatékony verseny kialakulását és fejlődését, a Bizottság nem volt köteles bizonyítani, hogy e hozzáférés az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. pontjában felállított utolsó feltétel értelmében nélkülözhetetlen jelleggel bírt.
- 122 A fentiekből következik, hogy nem lehet azt kifogásolni, hogy a Bizottság elmulasztotta bizonyítani a szóban forgó hálózathoz való hozzáférés nélkülözhetetlen jellegét.
- 123 Hozzá kell tenni, hogy e megközelítést akkor sem lehet felhozni a Bizottsággal szemben, ha meg kellene állapítani, hogy a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) megfontolásai a hozzáférés szóban forgó hallgatólágos megtagadására vonatkoznak. Ebben az ítéletben a Bíróság kimondta, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 48. és 49. pontjából nem vonható le az a következtetés, hogy a szolgáltatásnyújtás visszaélészerű megtagadása fennállásának megállapításához szükséges feltételeket – amely megtagadás az ez utóbbi ügyben vizsgált, előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés tárgyát képezte – azon magatartás visszaélészerű jellegének megítélése keretében is szükségszerűen alkalmazni kell, amely abban áll, hogy a szolgáltatások nyújtását vagy a termékek értékesítését kedvezőtlen, vagy olyan feltételektől teszi függővé, amelyek a vevőt adott esetben nem érdeklik (2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 55. pont). E tekintetben a Bíróság rámutatott arra, hogy az ilyen magatartások önmagukban is megvalósíthatják a szolgáltatásnyújtás megtagadásától eltérő visszaélés önálló formáját (2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 56. pont).
- 124 A Bíróság egyébiránt kifejtette, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) eltérő értelmezése annak megkövetelését eredményezné, hogy ahhoz, hogy valamely erőfölényben lévő vállalkozásnak a kereskedelmi feltételeire vonatkozó magatartását visszaélésnek lehessen tekinteni, mindig teljesüljenek a szolgáltatás megtagadása fennállásának megállapításához előírt feltételek, ami indokolatlanul korlátozná az EUMSZ 102. cikk hatékony érvényesülését (2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 58. pont).
- 125 A felperes e tekintetben helyesen hangsúlyozza, hogy a Bíróság által a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletben (C-52/09, EU:C:2011:83) vizsgált alapügyben szóban forgó magatartás kizárólag abban állt – amint ezen ítélet 8. pontjából kitűnik –, hogy a helyhez kötött telefonhálózat svéd inkumbens szolgáltatója esetlegesen árprést alkalmazott annak érdekében, hogy visszatartsa az alternatív szolgáltatókat attól, hogy hozzáférést kérjenek a helyi hurokjához. Ebből azonban nem vonható le az a következtetés, hogy a Bíróság által az említett ítéletben az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. pontjában megállapított feltételek terjedelmét illetően adott értelmezés kizárólag a visszaélészerű magatartás e formájára korlátozódik, és nem fedi le az olyan, nem szigorú értelemben vett díjszabási gyakorlatokat, mint amelyeket a Bizottság a jelen ügyben a megtámadott határozat hetedik részében vizsgált (lásd a fenti 27–41. pontot).
- 126 Először is meg kell ugyanis állapítani, hogy a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) 55–58. pontjában a Bíróság nem a visszaélés azon konkrét formájára hivatkozott, amelyet a versenytárs szolgáltatókkal szemben valamely lejjebb lévő piacon alkalmazott árprés valósít meg, hanem arra, hogy „a szolgáltatások nyújtását vagy a termékek értékesítését kedvezőtlen vagy olyan feltételektől teszi függővé, amelyek a vevőt adott esetben nem érdeklik”, valamint az erőfölényben lévő vállalkozás által megállapított „kereskedelmi feltételekre” hivatkozott. Az ilyen megszövegezés arra utal, hogy az így hivatkozott, kizorításra irányuló gyakorlatok nem kizárólag az árprésre vonatkoznak, hanem más olyan kereskedelmi gyakorlatokra is, amelyek a tényleges vagy potenciális versenytársak vonatkozásában jogellenes kizorító hatással járhatnak, és amelyek olyan típusúak, mint amelyeket a Bizottság a felperes helyi hurokjához való hozzáférés nyújtása hallgatólágos megtagadásának minősített (lásd ebben az értelemben a megtámadott határozat (366) preambulumbekzdését).

- 127 A 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) ezen értelmezését megerősíti, hogy a Bíróság az elemzésének e részében az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) 48. és 49. pontjára utalt. E pontok ugyanis a Bíróságnak ezen ügyben feltett, előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéssel foglalkoztak, és nem arra vonatkoztak, hogy az alapeljárásban érintett erőfölényben lévő vállalkozás egy versenytárs napilap kiadójával szemben megtagadta a kézbesítési rendszeréhez való hozzáférést, amit az első kérdés keretében vizsgáltak meg, hanem arra, hogy erőfölénnyel való visszaélésnek minősíthető-e azon magatartás, hogy e vállalkozás az ilyen hozzáférést attól a feltételtől teszi függővé, hogy a szóban forgó kiadó ezzel egyidejűleg bízta meg más szolgáltatások nyújtásával is, úgymint az újságosstandokon való értékesítéssel vagy a nyomtatással.
- 128 A fentiekre figyelemmel meg kell állapítani, hogy a felperesnek a megtámadott határozat hetedik részében vizsgált magatartásainak az EUMSZ 102. cikk értelmében vett visszaélésszerű magatartásnak minősítése nem feltételezte azt, hogy a Bizottság bizonyítsa, hogy a felperes helyi hurokjához való hozzáférés a fenti 116. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében nélkülözhetetlen volt ahhoz, hogy Szlovákiában a versenytárs szolgáltatók a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacán tevékenykedjenek.
- 129 Következésképpen a jogalap első és ötödik kifogását el kell utasítani mint megalapozatlant.

b) A harmadik kifogásról

- 130 Harmadik kifogásával a felperes azt állítja, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek alkalmazásának elmulasztása a hozzáférés hallgatólagos megtagadása esetén versenypolitikai szempontból következtetlenséghez vezet. Ebben az esetben ugyanis könnyebb a hozzáférés hallgatólagos megtagadását bizonyítani, mint a hozzáférés világos és egyértelmű megtagadását, ami azzal a következménnyel jár, hogy a súlyosabb visszaélést kevésbé szigorúan kezelik, mint a kevésbé súlyos visszaélést. A jelen ügyben a felperes legalább egy versenytársa hozzáfért a felperes hálózatához, így a hozzáférés megtagadása nem volt teljes (a megtámadott határozat (408) preambulumbekkezdése). Márpedig a hozzáférés teljes megtagadása súlyosabb, mint a hozzáférés hallgatólagos megtagadása, miközben a Bizottság megközelítése ahhoz vezetne, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek a hozzáférés teljes megtagadására alkalmazandóak lennének, a hozzáférés hallgatólagos megtagadására pedig nem.
- 131 Ugyanakkor a Bizottság nem szolgál semmilyen igazolással, hogy megmagyarázza, általában véve milyen okokból kellene a hozzáférés hallgatólagos megtagadását szigorúbban kezelni, mint a hozzáférés teljes megtagadását, illetve hogy konkrétan milyen okokból nem kell már teljesülniük az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételeknek az első esetben.
- 132 A Bizottság és a beavatkozó fél vitatja ezt az érvelést.
- 133 E tekintetben elegendő megállapítani, hogy ezen érv azon a téves előfeltevésen alapul, hogy az EUMSZ 102. cikkbe ütköző, abban álló jogsértés súlya, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás más vállalkozásokkal szemben megtagadja valamely termék vagy szolgáltatás nyújtását, kizárólag a megtagadás formájától függ. Márpedig egy ilyen jogsértés súlya számos olyan tényezőtől is függhet, amely független az említett megtagadás kifejezett vagy hallgatólagos jellegétől, mint például a jogsértés földrajzi kiterjedése, szándékos jellege vagy akár a piacra gyakorolt hatásai. A 2006. évi iránymutatás megerősíti ezen elemzést, amikor a 20. pontjában arra utal, hogy az EUMSZ 101. vagy EUMSZ 102. cikkbe ütköző jogsértés súlyát minden egyes jogsértéstípus vonatkozásában esetről esetre kell értékelni, az adott ügy valamennyi releváns körülményére figyelemmel.
- 134 Végül emlékeztetni kell arra, hogy a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) 69. pontjában a Bíróság rámutatott arra, hogy a nagykereskedelmi termék nélkülözhetetlen jellege releváns lehet az árprés hatásainak értékelésekor. A jelen ügyben azonban meg

kell állapítani, hogy a felperes a Bizottság azon kötelezettségére, hogy bizonyítsa a felperes helyi hurokja átengedésének nélkülözhetetlen jellegét, csak azon állításának alátámasztása érdekében hivatkozott, miszerint a Bizottság a megtámadott határozat hetedik részében vizsgált magatartások értékelésekor nem a megfelelő jogi kritériumot alkalmazta (lásd analógia útján: 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 182. pont), nem pedig annak érdekében, hogy megkérdőjelezze az említett magatartások versenyellenes hatásainak a Bizottság által az említett határozat kilencedik részében elvégzett értékelését (a megtámadott határozat (1046)–(1109) preambulumbeközdése).

135 Ennélfogva a harmadik kifogást el kell utasítani mint megalapozatlant.

c) A második kifogásról

136 Második kifogásával a felperes azt állítja, hogy a megtámadott határozatban az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek alkalmazásának elmulasztása ellentétes a 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélettel (T-301/04, EU:T:2009:317), különösen annak 146. pontjával, amely – noha a megtámadott határozat (360) preambulumbeközdésében foglaltak szerint az értékesítés hallgatólagos megtagadására vonatkozik – alkalmazza e feltételeket. A Bizottság hibát követett el, mivel a Clearstream ügyben a szóban forgó társaság *de facto* monopolhelyzetét a törvény védte, így fennálltak az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek. A 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet (T-301/04, EU:T:2009:317) alapjául szolgáló ügygel ellentétben a Bizottság a jelen ügyben nem tudja bizonyítani a felperes DSL-hálózatának nélkülözhetetlen jellegét. Ezért törekszik arra ennyire, hogy a jelen ügyet megkülönböztesse a Bronner és a Clearstream üggtől.

137 A Bizottság és a beavatkozó fél vitatja ezt az érvelést.

138 E tekintetben megjegyzendő, hogy – amint azt a Bizottság helytállóan előadta – nincs ellentmondás a Bizottság által a 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet (T-301/04, EU:T:2009:317) alapjául szolgáló ügyben és a jelen ügyben követett megközelítés között, mivel az előbbi ügyben az erőfölényben lévő vállalkozást nem terhelte a szóban forgó szolgáltatás nyújtására vonatkozó kötelezettség, és az erőfölényben lévő vállalkozás a piaci helyzetét nem *de iure* monopólium keretében alakította ki.

139 Amint az a fenti 117. pontban felidézett ítélezési gyakorlatból következik, mivel a távközlési ágazatra vonatkozó szabályozás meghatározza az ágazatra alkalmazandó jogi keretet, és mivel ezáltal hozzájárul azon versenyfeltételek meghatározásához, amelyek között valamely távközlési vállalkozás az érintett piacokon tevékenykedik, az említett szabályozás releváns elem az EUMSZ 102. cikk e vállalkozás magatartására történő alkalmazását illetően, különösen e magatartás visszaélészerű jellegének értékeléséhez.

140 Ennélfogva a második kifogást el kell utasítani mint megalapozatlant.

d) A negyedik kifogásról

141 Negyedik kifogásával a felperes előadja, hogy a megtámadott határozat (370) preambulumbeközdése ténybeli hibát, téves jogalkalmazást, valamint hiányos indokolást tartalmaz. E preambulumbeközdésben a Bizottság az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételektől való eltérés igazolását fejtette ki, azt állítva, hogy e feltételek nem alkalmazandóak a hozzáférés megtagadására, egyrészt a felperest a korábbi szabályok értelmében terhelő, a helyi hurokjához való hozzáférés biztosítására vonatkozó jogszabályi kötelezettség miatt, és másrészt a felperes hálózatának korábbi állami monopóliumként történt kialakítása miatt.

- 142 Elsősorban, ami az e két igazolásra vonatkozó ténybeli hibát és téves jogalkalmazást illeti, először is a felperes azt rója a Bizottság terhére, hogy tévesen állította azt, hogy a helyi hurokhoz való hozzáférés biztosítására vonatkozó, a korábbi szabályokból eredő kötelezettség fennállására tekintettel el kell térni az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételektől.
- 143 E tekintetben a felperes úgy véli, hogy egy ilyen kötelezettség nem feltétlenül jár következményekkel az EUMSZ 102. cikk alkalmazási feltételeire nézve, mivel e kettő más-más célkitűzéseket követ. A Bizottság ugyanis tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem érvényesítette a 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet (T-271/03, EU:T:2008:101) 113. pontjából eredő különbségtételt az *ex ante* jogszabályi kötelezettség szerepe, amely kötelezettség célja a piacon erőfölényben lévő vállalkozások piaci erejének csökkentése, illetve a versenyjog *ex post* szerepe között, amelynek révén a hatóságok a vállalkozások konkrét magatartására összpontosítanak, és azt vizsgálják, hogy azok esetleges piaci erejüket visszaélészerűen használták-e.
- 144 Közelebbről, ami az értékesítési kötelezettséget illeti, ez előírható *ex ante* szabályozás útján is azokban az esetekben, amikor a Bizottság ilyen kötelezettség előírására az EUMSZ 102. cikk értelmében csak kivételes körülmények fennállása esetén jogosult. Márpedig, noha az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a távközlési ágazatra vonatkozó szabályozás figyelembe vehető az EUMSZ 102. cikknek az erőfölényben lévő vállalkozás magatartásaira történő alkalmazásakor (2010. október 14-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 224. és 227. pont), a Bizottság a megtámadott határozatban nem pusztán figyelembe vette az ilyen szabályozás alapján előírt kötelezettségeket, hanem teljes mértékben a TUSR által elvégzett értékelésre támaszkodott anélkül, hogy bármilyen vizsgálatot elvégzett volna.
- 145 A felperes szerint a 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítéletben (T-271/03, EU:T:2008:101) szereplő megfontolások, amelyekből kitűnik, hogy a másodlagos uniós jog az EUMSZ 102. cikk tekintetében relevánsnak „bizonyulhat”, csak az említett ügy keretében alkalmazandóak, mivel a Bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a Bizottság tévesen állapította-e meg az e jog által előírt jogszabályi kötelezettség fennállását. Sem ebből az ítéletből, sem a jogszabályi kötelezettség fennállásából nem következik, hogy a Bizottság megkerülhetné az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételeket.
- 146 Épp ellenkezőleg, a felperes úgy véli, és ezt a tárgyaláson hangsúlyozta is, hogy az EUMSZ 102. cikk és az említett jogszabályok eltérő célkitűzéseket követnek, így egy nemzeti szabályozó hatóság dönthet úgy, hogy fokozza a versenyt a piacon, míg a szerződéskötési kötelezettség az EUMSZ 102. cikk alapján csak a hozzáférés visszaélészerű megtagadásának orvoslására írható elő.
- 147 Egyébiránt a 610/2003. sz. törvény 21. cikkének (3) bekezdésére, amelyre a Bizottság annak alátámasztása érdekében hivatkozott, hogy a TUSR elvégezte az érdekek mérlegelését, nem hivatkoztak e hatóság korábbi határozataiban. A nemzeti jogszabályok által előírt általános mérlegelési kötelezettség mindenesetre nem jelenti azt, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyhatná az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételeket. Mindenesetre a Bizottság feladata annak bizonyítása, hogy egy korábbi jogszabályi kötelezettség fennállása esetén az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek nem alkalmazandók. Bár a felperes elismeri, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben kétségtávolan nem állt fenn vonatkozó jogszabályi kötelezettség, ez azonban nem vezet ahhoz a következtetéshez, amelyet a Bizottság le kíván vonni.
- 148 Másodszor, ami azt az igazolást illeti, hogy a felperes hálózatát monopolrendszer keretében alakították ki, a felperes azt állítja, hogy az ítélkezési gyakorlat, amelyre a Bizottság a megtámadott határozatban támaszkodik, nem teszi lehetővé e második igazolás elutasítását. Ugyanis először is a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) Bizottság által idézett 109. pontja nem releváns. Továbbá a 2012. március 27-i Post Danmark ítélet (C-209/10, EU:C:2012:172) Bizottság által hivatkozott 23. pontjából következik, hogy a korábbi állami monopólium fennállása releváns lehet a

vállalkozás magatartásának figyelembevétele során. Következésképpen ez az ítélet nem teszi lehetővé annak megerősítését, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek nem alkalmazandók.

- 149 Téves az az álláspont, amely szerint az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek nem alkalmazandók, amennyiben az érintett hálózat eredete történetileg állami monopóliumra vezethető vissza, mivel az EUMSZ 102. cikk nem ír elő különleges elbírálást a korábbi állami monopóliumok számára. Épp ellenkezőleg, a Bizottság a múltban azt jelentette ki, hogy egy monopólium történeti jellege nem bír jelentőséggel valamely visszaélés EUMSZ 102. cikk alapján történő jelenlegi értékelése szempontjából.
- 150 A Bizottság és a beavatkozó fél vitatja ezt az érvelést.
- 151 E tekintetben ezen érvek elutasításához elegendő azt hangsúlyozni, hogy a fenti 117–121. pontban szereplő elemek nem azon az előfeltevésen alapulnak, miszerint a felperessel szemben előírt, a helyi hurokjának átengedésére vonatkozó kötelezettség az EUMSZ 102. cikkből ered, hanem a fenti 117. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően csupán azt hangsúlyozzák, hogy egy ilyen jogszabályi kötelezettség fennállása azon gazdasági és jogi háttér releváns elemének minősül, amely háttérre figyelemmel kell értékelni, hogy a felperesnek a megtámadott határozat hetedik részében vizsgált magatartását e rendelkezés értelmében vett visszaélésszerű magatartásnak lehetett-e minősíteni.
- 152 Végül a felperes által a 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet (T-271/03, EU:T:2008:101) 113. pontjára – a fenti 143. pontban hivatkozott érv alátámasztása érdekében – való hivatkozás nem releváns. A Törvényszék az említett 113. pontban kétségtelenül rámutatott arra, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok a nemzeti jog alapján járnak el, amelynek célkitűzései eltérhetnek az uniós versenypolitika célkitűzéseitől. Az indokolás e pontja annak alátámasztására szolgált, hogy a Törvényszék miért utasította el a felperes ezen ügyben hivatkozott érvét, miszerint lényegében a felperes díjainak a német távközlési és postai szabályozó hatóság általi *ex ante* ellenőrzése kizárja azt, hogy az EUMSZ 102. cikket alkalmazni lehessen a helyi hurokjához való hozzáférésre alkalmazott díjaiból eredő esetleges árprésre. E pont ennél fogva nem arra a kérdésre vonatkozott, hogy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató helyi hurokjához való hozzáférésre vonatkozó jogszabályi kötelezettség fennállása releváns-e annak értékelése során, hogy a szolgáltatónak a hozzáférésre vonatkozó politikája összhangban vannak-e az EUMSZ 102. cikkel.
- 153 Egyébiránt az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy amennyiben az erőfölény fennállása *de iure* monopóliumból ered, ezt az EUMSZ 102. cikk alkalmazása keretében figyelembe kell venni (lásd ebben az értelemben: 2012. március 27-i Post Danmark ítélet, C-209/10, EU:C:2012:172, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 154 Ennél fogva a negyedik kifogást, amennyiben az a Bizottság által az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételektől való eltérés érdekében előadott, a felperest terhelő, a helyi hurokhoz való hozzáférés biztosítására vonatkozó, a korábbi szabályokból eredő kötelezettségre, valamint a korábbi állami monopóliumrendszer fennállására vonatkozó igazolásokhoz kapcsolódó állítólagos téves jogalkalmazáson és ténybeli hibán alapul, el kell utasítani mint megalapozatlant.
- 155 Másodsorban a felperes az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételektől való eltérés érdekében előadott, a kezdeti hozzáférés kötelezővé tételének szükségességén alapuló igazolásra vonatkozó indokolás hiányosságát rója fel a Bizottságnak. A Bizottság ugyanis nem vizsgálta meg a korábbi jogszabályi kötelezettség fennállását, nem elemezte annak tartalmát, és nem szolgált magyarázattal a kezdeti hozzáférés kötelezővé tételének szükségességére vonatkozó említett igazolásra, valamint arra vonatkozóan, hogy e hozzáférés hiánya miért szüntetné meg teljes mértékben a hatékony versenyt. A Bizottság nem szolgált semmilyen bizonyítékkal azon értékelésének alátámasztására, amely szerint a nemzeti szabályozás mérlegelte a felperesnek az infrastruktúrái saját

használatra való megtartására irányuló ösztönzőit, valamint a helyi hurokhoz esetlegesen hozzáférni kívánó vállalkozások ösztönzőit. A megtámadott határozat nem bizonyítja, hogy a szóban forgó jogszabályi kötelezettségek miatt jelentenek kellő alapot az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek figyelmen kívül hagyására. A Bizottság köteles lett volna különösen világos, vitathatatlan és részletes indokolással szolgálni a hozzáférés kezdetben kötelezővé tételének, és következésképpen annak igazolására, hogy a hozzáférés megtagadása milyen okokból szünteti meg teljes mértékben a hatékony versenyt.

- 156 Válaszában a felperes először is hozzáteszi, hogy a megtámadott határozat (36)–(49) preambulumbekkezdése csupán a keretszabályozás általános leírását és a korábbi hozzáférési kötelezettség rövid leírását tartalmazza. Márpedig ez az indoklás nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy e kötelezettség lehetővé teszi-e az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek figyelmen kívül hagyását.
- 157 Másodszor a TUSR a korábbi kötelezettségek előírása során nem hivatkozott a mérlegelésre vonatkozó szlovák jogszabályi rendelkezésekre. Mindenesetre a korábbi szabályozáson alapuló mérlegelés különbözik az EUMSZ 102. cikkben alapuló mérlegeléstől. Ráadásul a TUSR által állítólag elvégzett mérlegelésen alapuló érv a felperes szerint nem igazolhatja az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti további feltételekkel kapcsolatos indoklás teljes hiányát.
- 158 Harmadszor, amikor a Bizottság azt állítja, hogy az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek mindenesetre nem alkalmazandók a jelen ügyben, összetéveszti a határozat megalapozottságának kérdését az indoklási kötelezettséggel.
- 159 Negyedszer, a megtámadott határozatnak a versenyellenes hatásokról szóló 9.3. szakaszára való hivatkozást illetően a felperes előadja, hogy az nem teszi lehetővé e határozat indokolását. A felperes ugyanis azt állítja, hogy először is a hatékony verseny teljes megszüntetése csak az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek egyike, miközben az indoklás az ezen ítélet szerinti egyéb feltételek tekintetében hiányos. Továbbá a versenyellenes hatások megtámadott határozat keretében történő vizsgálata nem helyettesíti a konkrét indokok megjelölésének szükségességét a nélkülözhetetlen jellegre vonatkozó feltételt illetően. Végül, e szakasz cáfolja a Bizottság érvét, mivel a versenyellenes hatások hiányát alátámasztó bizonyítékokat tartalmaz.
- 160 Egyébiránt, ami az arra alapított igazolást illeti, hogy a felperes hálózata monopolrendszer keretében került kialakításra, a felperes előadja, hogy a megtámadott határozat (373) preambulumbekkezdésében szereplő indoklás nem elegendő azon okok kifejtéséhez, amelyek alapján a Bizottság úgy véli, hogy a korábbi állami monopólium fennállása releváns valamely visszaélésnek az EUMSZ 102. cikkre tekintettel történő vizsgálata során.
- 161 A felperes szerint, mivel a Bizottságra vonatkozik a megfelelő ügyintézés elve, meg kell vizsgálnia a korábbi állami monopólium konkrét elemeit, amelyekre az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) szerinti feltételek figyelmen kívül hagyása érdekében hivatkozni kíván, mivel ezek az elemek nagymértékben relevánsak. A felperes úgy véli továbbá, hogy a megtámadott határozat (891) preambulumbekkezdésében említett – a felperesnek a 2003 és 2010 közötti időszakban a széles sávú eszközökbe történt beruházásaira vonatkozó – elemek nem tekinthetők különös jelentőséggel nem bíró ténybeli körülményeknek. A felperes véleménye szerint épp ellenkezőleg, a Bizottságnak meg kellett volna vizsgálnia e beruházások jellegét és hatását a felperes történeti helyzetére tekintettel. A felperes megállapítja, hogy amennyiben a megtámadott határozatban szereplő indoklás megfelelőnek bizonyulna, ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy a Bizottságra semmilyen korlátozás nem vonatkozik azokban az esetekben, amikor a múltban állami monopólium állt fenn.
- 162 A Bizottság és a beavatkozó fél vitatja ezt az érvelést.

- 163 E tekintetben az EUMSZ 296. cikk által megkövetelt indokolásnak igazodnia kell a szóban forgó jogi aktus jellegéhez, és világosan és egyértelműen kell bemutatnia a jogi aktust elfogadó intézmény érvelését úgy, hogy az érdekelték megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, megvédhessék jogaikat, és a bíróság gyakorolhassa felülvizsgálatát. Az EUMSZ 102. cikk alapján elfogadott határozat esetében ezen elv megköveteli, hogy a vitatott határozat megemlítsé azokat a tényeket, amelyekről az intézkedés jogi indokoltsága, valamint azok a megfontolások függenek, amelyek a határozat meghozatalához vezettek (2010. szeptember 9-i Tomra Systems és társai kontra Bizottság ítélet, T-155/06, EU:T:2010:370, 227. pont).
- 164 Először is, a felperes véleménye szerint a megtámadott határozat nem tartalmazza a korábbi jogszabályi kötelezettség fennállásának vizsgálatát, sem tartalmának elemzését, sem pedig a Bizottság azon értékelését alátámasztó bizonyítékokat, amely szerint a nemzeti szabályozás mérlegelte a felperesnek az infrastruktúrái saját használatra való megtartására irányuló ösztönzőit és a helyi hurokhoz esetlegesen hozzáférni kívánó vállalkozások ösztönzőit, továbbá nem fejti ki, hogy a jogszabályi kötelezettségek mely okból tették lehetővé a hozzáférés biztosítására vonatkozó, az 1998. november 26-i Bronner ítéletből (C-7/97, EU:C:1998:569) eredő feltételektől való elvonatkoztatást. Mindazonáltal hangsúlyozni kell egyrészt, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban – annak (36)–(46) preambulumbekkezdésében – bemutatta a helyi hurok átengedésére vonatkozó szlovákiai keretszabályozást. Másrészt a Bizottság a megtámadott határozat (355)–(371) preambulumbekkezdésében bemutatta a hozzáférés visszaélészerű megtagadásának értékelésére vonatkozó jogi keretet, közelebbről kifejtve, hogy véleménye szerint a jelen ügy különbözik az 1998. november 26-i Bronner ítélet (C-7/97, EU:C:1998:569) alapjául szolgáló ügy körülményeitől, és hogy ez utóbbi ítélet a jelen ügyben nem alkalmazandó. Ennélfogva a felperes által felhozott érvet el kell utasítani.
- 165 Másodszor, ami a felperes azon állítását illeti, hogy a Bizottság köteles lett volna különösen világos, meggyőző és részletes indokolással szolgálni arra vonatkozóan, hogy a hozzáférés megtagadása milyen okokból szünteti meg teljes mértékben a hatékony versenyt, meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a felperes a helyi hurokja átengedésének nélkülözhetetlen jellegére csak azon állításának alátámasztása érdekében hivatkozott, miszerint a Bizottság a megtámadott határozat hetedik részében vizsgált magatartások értékelésekor nem a megfelelő jogi kritériumot alkalmazta (lásd analógia útján: 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 182. pont), nem pedig annak érdekében, hogy megkérdőjelezze az említett magatartások versenyellenes hatásainak a Bizottság által az említett határozat kilencedik részében elvégzett értékelését (a megtámadott határozat (1046)–(1109) preambulumbekkezdése). Mindenesetre a megtámadott határozat e részében szereplő érvelés világos és egyértelmű a felperes kizárásra irányuló magatartásának a versenyre gyakorolt negatív hatásait illetően.
- 166 Harmadszor, ami a felperes azon állítását illeti, hogy a megtámadott határozat (373) preambulumbekkezdésében szereplő indoklás nem elegendő azon okok kifejtéséhez, amelyek alapján a Bizottság úgy véli, hogy a korábbi állami monopólium fennállása releváns valamely visszaélésnek az EUMSZ 102. cikkre tekintettel történő vizsgálata során, megjegyzendő, hogy a Bizottság e preambulumbekkezdésben először is a 2002/21 irányelv 8. és 12. cikkének, valamint a 610/2003. sz. törvény 21. cikke (3) bekezdésének konkrét rendelkezéseire hivatkozással kifejtette, hogy a TUSR határozatával a felperes számára előírt szolgáltatási kötelezettség figyelembe vette mind a felperes, mind versenytársai beruházásokra és innovációra irányuló ösztönzéseit, mindeközben biztosítva a piaci verseny fennmaradását. A Bizottság az említett (373) preambulumbekkezdésben hozzátette, lehetséges, hogy a szolgáltatási vagy hozzáférési kötelezettség előírása semmilyen hatással nincs a beruházásra és innovációra való ösztönzésre, amennyiben az erőfölényben lévő vállalkozás piaci helyzete különleges vagy kizárólagos jogoknak köszönhetően alakult ki, vagy azt állami forrásból finanszírozták, mint az a jelen ügyben történt. A Bizottság ezt követően a 2012. március 27-i Post Danmark ítélet (C-209/10, EU:C:2012:172) 23. pontjára hivatkozott, amelyből következik, hogy amikor az erőfölény fennállása korábbi *de iure* monopóliumból ered, e körülményt figyelembe kell venni, kifejtve, hogy a jelen ügyben a felperes esetében ez volt a helyzet. A Bizottság végül a megtámadott

határozat (373) preambulumbekzdésében gondot fordított arra, hogy kifejtse, a 2887/2000 rendelet (3) preambulumbekzdéséből következően az egyik oka annak, hogy a helyi hozzáférési hálózat továbbra is „a liberalizált távközlési piac egyik legkevésbé versenyképes szegmense” maradt, az, hogy az újonnan piacra lépők nem rendelkeznek kiterjedt alternatív hálózati infrastruktúrával, mivel az olyan szolgáltatók, mint a felperes is, hosszú idő alatt építették ki helyi hozzáférési infrastruktúrájukat úgy, hogy ez idő alatt kizárólagos jogokat élveztek, és a beruházási költségeket évtizedekig a beszédalapú telefonszolgáltatások nyújtásából származó monopolbevételekből és állami forrásokból tudták fedezni.

167 A Bizottság egyébiránt a megtámadott határozat (370) preambulumbekzdésében hangsúlyozta, hogy a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) 109. pontjából következik, hogy egy piac szerkezete jelentős mértékben függ a régi monopolszerkezettől is.

168 Ezen indokok összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság megfelelően indokolta határozatát, amikor úgy vélte, hogy az a körülmény, hogy a szóban forgó hálózatot monopolrendszerben alakították ki, releváns tényezőnek minősül, amelyet az EUMSZ 102. cikk alapján folytatott vizsgálat keretében figyelembe kell vennie.

169 Ennélfogva a negyedik kifogást el kell utasítani annyiban is, amennyiben az az indokolási kötelezettség megsértésén alapul.

170 A fentiekből következik, hogy az első jogalapot el kell utasítani mint megalapozatlant.

2. A második, az árpréshöz vezető gyakorlat értékelése tekintetében a felperes védelemhez való jogának megsértésére alapított jogalapról

171 A második jogalap a felperes védelemhez való jogára vonatkozik, és két részből áll. Az első rész a Bizottság által a felperes hosszú távú átlagos költségnövekedésének (long run incremental costs, a továbbiakban: LRIC), vagyis azon költségeknek a kiszámítása során elkövetett eljárási hibákon alapul, amelyeket e szolgáltatónak nem kellett volna viselnie, ha nem nyújtotta volna a megfelelő szolgáltatásokat. A második rész azon alapul, hogy a felperes számára nem volt lehetséges, hogy a közigazgatási eljárás során állást foglaljon az árpréshöz vezető gyakorlat fennállásának értékelése céljából alkalmazott, a felperes által viselt költségek kiszámításának több időszakra vonatkozó megközelítését illetően.

a) A Bizottság által a hosszú távú átlagos költségnövekedés (LRIC) kiszámítása során elkövetett eljárási hibákra alapított első részről

172 A felperes azt rója a Bizottság terhére, hogy egyrésről az LRIC elemzésének elvégzése érdekében megváltoztatta a módszereket, elveket és adatokat, és másrésről, hogy a megtámadott határozat elfogadása előtt nem közölte vele a felperes által ezen elemzés céljára szolgáltatott információkkal kapcsolatos kifogásait. A Bizottság ugyanis a kifogásközlésben kizárólag a felperes belső költségkimutatási rendszeréből származó adatokat, vagyis az úgynevezett UCN (účelové členenie nákladov, konkrét költségek osztályozása) adatokat, valamint a felperes által rendelkezésére bocsátott, a nyereségességre vonatkozó összefoglalókat használta fel, mivel a felperes nem rendelkezett az LRIC-re vonatkozó konkrét adatokkal. A felperes szerint ezek az UCN-adatok teljes mértékben felosztott, felülről lefelé építkező történeti költségeken alapultak. Ezek az adatok lineáris amortizáción alapulnak, ami nem teszi lehetővé a költségek idővel való megtérülését. Márpedig a kifogásközlésben (1038. pont) maga a Bizottság is elismerte ezen adatok korlátait az árpréshöz vezető gyakorlat elemzése szempontjából, és ezen adatokat nem kielégítőnek tekintette. Ezért a kifogásközlést követően a felperes új adatokat szolgáltatott a 2013 februárjában készült és a Bizottsággal a kifogásközlésre adott válasz mellékletében közölt tanácsadói jelentés alapján. Ezek az új adatok többek között kiigazították a

történeti költségeket. Így a Bizottság elfogadta az eszközök költségeinek a felperes által javasolt újraértékelését és a felperes által javasolt amortizációt (a megtámadott határozat (894) preambulumbekzdése).

- 173 A felperes hangsúlyozza, hogy a Bizottság azzal, hogy ezen adatok jelentős részét elfogadta, a tanácsadói jelentést hitelesnek tekintette. Hasonlóképpen, a Bizottság a megtámadott határozat elfogadása előtt nem emelt kifogást a felperes által szolgáltatott elvek, módszertan és adatok tekintetében. A megtámadott határozatban azonban elutasította ezen elvek, e módszertan és ezen adatok egy részét (a megtámadott határozat (899) preambulumbekzdése). A felperes véleménye szerint a Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadása előtt közölnie kellett volna az elvekre, módszertanra és adatokra vonatkozó részletes kifogásait, amelyeket e határozatban kifejtett. E közlés elmaradása a védelemhez való jog megsértését jelenti. A felperes szerint ugyanis a Bizottság köteles lett volna teljes körűen kifejteni a költségekre vonatkozó módszert, elveket és adatokat, amelyekre a jogsértés bizonyítására vonatkozó kötelezettsége keretében támaszkodni kívánt, továbbá köteles lett volna álláspontját közölni a felperessel. Egyébiránt a felperes ezeket az eljárási problémákat – eredménytelenül – a meghallgatási tisztviselő előtt is felvetette.
- 174 Ezenkívül maga a Bizottság is elismerte, hogy a kifogásközlés időpontjában nem rendelkezett a hosszú távú átlagos határköltségekre vonatkozó adatokkal, míg a megtámadott határozat e költségeken alapul, ami azt jelenti, hogy a Bizottság e két dokumentum között megváltoztatta a megközelítését. Márpedig a felperes szerint, mivel a Bizottság a kifogásközlés elküldését követően változtatott megközelítést, új kifogásközlést vagy új tényállásközlést kellett volna intéznie a felpereshez.
- 175 Egyébiránt a felperes szerint az árprés kiszámítására vonatkozó, a Bizottság által az ügy állásáról szóló 2014. szeptember 16-i találkozó során átadott táblázatok nem támasztották alá a megtámadott határozat érintett részeit, és nem tartották tiszteletben a felperes védelemhez való jogát. Ebben az értelemben a felperes hangsúlyozza e táblázatok felszínes jellegét, mivel ezek csupán négy oldalt tettek ki, és nem tartalmaztak semmilyen magyarázatot az ott leírt adatok alátámasztására. Hasonlóképpen, a felperes hangsúlyozza, hogy az említett táblázatok a Bizottság csupán az ügy állásáról szóló 2014. szeptember 16-i találkozáson, vagyis egy hónappal a megtámadott határozat közzététele előtt közölte vele, így a Bizottság álláspontja ebben az időpontban már rögzült. A felperes ugyanis a tárgyaláson hangsúlyozta, hogy e találkozáson a Bizottság jelezte, hogy folyamatban van a vele szemben hozandó negatív határozat megszövegezése. Mindenesetre e táblázatok közléséből következik, hogy a Bizottság kötelességének érezte, hogy a kifogásközlést követően közöljön egy, az árprés kiszámítását magyarázó dokumentumot.
- 176 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.
- 177 Amint az a megtámadott határozat (862) preambulumbekzdéséből kitűnik, a Bizottság kérte a felperestől, hogy közölje a nagykereskedelmi szolgáltatásainak kiskereskedelmi szolgáltatásokká történő átalakításához szükséges további inputokhoz kapcsolódó költségek kiszámításához szükséges adatokat. A kifogásközlés előtt a felperes UCN-táblázatokban és több további számítási táblázatban továbbította a Bizottságnak a 2003 és 2010 közötti évekre vonatkozó költségek kiszámítását. Márpedig második jogalapja első részének keretében a felperes lényegében a védelemhez való jogának megsértését állítja, amennyiben a felperes által szolgáltatott módszertant, elveket és adatokat illetően a Bizottság által felvetett kifogásokat első alkalommal a megtámadott határozat (860)–(921) preambulumbekzdésében emelték ki.
- 178 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a versenypolitika terén a közigazgatási eljárások lefolytatása során a védelemhez való jog tiszteletben tartása uniós jogi alapelvet képez, amelynek betartását az uniós bíróságok biztosítják (lásd: 2013. június 18-i ICF kontra Bizottság ítélet, T-406/08, EU:T:2013:322, 115. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 179 Ezen elv megköveteli, hogy a közigazgatási eljárás során az érintett vállalkozásnak lehetősége legyen megfelelően kifejtetni álláspontját a tényállás és a hivatkozott körülmények valóságtartalmáról és relevanciájáról, valamint azokról a dokumentumokról, amelyeket a Bizottság a versenyszabályok megsértésének fennállására vonatkozó állításának alátámasztására felhasznált. Ebben az értelemben az 1/2003 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy kifogásközlést kell küldeni a feleknek. E kifogásközlésnek egyértelműen fel kell tüntetnie mindazokat a lényeges bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik (2013. december 5-i SNIA kontra Bizottság ítélet, C-448/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:801, 41. és 42. pont).
- 180 Ez a követelmény teljesül akkor, ha a végleges határozat az érintetteket nem teszi felelőssé a kifogásközlésben ismertetettektől eltérő jogsértésekért, és csak olyan tényeket állapít meg, amelyekről az érintettek az eljárás során kifejhették álláspontjukat (lásd ebben az értelemben: 2012. május 24-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, T-111/08, EU:T:2012:260, 266. pont; 2013. június 18-i ICF kontra Bizottság ítélet, T-406/08, EU:T:2013:322, 117. pont).
- 181 Azon lényeges bizonyítékokat azonban, amelyekre a Bizottság a kifogásközlésben támaszkodik, elegendő összefoglaló jelleggel megjelölni, és a határozatnak nem kell feltétlenül megegyeznie a kifogásközléssel, mivel a kifogásközlés olyan előkészítő dokumentumnak minősül, amelynek ténybeli és jogi megállapításai pusztán előzetes jellegűek (lásd ebben az értelemben: 1987. november 17-i British American Tobacco és Reynolds Industries kontra Bizottság ítélet, 142/84 és 156/84, EU:C:1987:490, 70. pont; 2013. december 5-i SNIA kontra Bizottság ítélet, C-448/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:801, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2012. május 24-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, T-111/08, EU:T:2012:260, 267. pont). Így elfogadhatók a kifogásközlés azon kiegészítései is, amelyeket a Bizottság a felek válaszáinak fényében tett, akiknek az érvelése igazolja, hogy ténylegesen gyakorolni tudták védelemhez való jogukat. A Bizottság a közigazgatási eljárásra figyelemmel felülvizsgálhatja és ki is egészítheti az általa megfogalmazott kifogások alátámasztása céljából előadott ténybeli vagy jogi érveit (2011. szeptember 9-i Alliance One International kontra Bizottság ítélet, T-25/06, EU:T:2011:442, 181. pont). Következésképpen a végleges határozat meghozataláig a Bizottság – különösen a felek írásbeli vagy szóbeli észrevételeire tekintettel – elállhat a felekkel szemben eredetileg megfogalmazott kifogások némelyikétől, vagy akár azok összességétől, és módosíthatja ekképpen a felek számára kedvező módon az álláspontját, vagy – épp ellenkezőleg – dönthet újabb kifogások emelése mellett, amennyiben lehetőséget biztosít az érintett vállalkozások számára, hogy ezzel kapcsolatban kifejhessék álláspontjukat (lásd: 2003. szeptember 30-i Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság ítélet, T-191/98 és T-212/98–T-214/98, EU:T:2003:245, 115. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 182 A kifogásközlésben megállapított tényállás jogi minősítésének előzetes jellegéből következik, hogy a Bizottság végleges határozata nem semmisíthető meg kizárólag azzal az indokkal, hogy az e tényállásból levont végleges következtetések nem felelnek meg pontosan az említett előzetes minősítésnek (2013. december 5-i SNIA kontra Bizottság ítélet, C-448/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:801, 43. pont). Az, ha a Bizottság anélkül vesz figyelembe valamely, az egyik fél által a közigazgatási eljárásban előadott érvet, hogy e félnek lehetőséget biztosított volna arra, hogy a végleges határozat meghozatala előtt e tekintetben kifejtse álláspontját, ennélfogva önmagában nem jelentheti e fél védelemhez való jogának megsértését, amennyiben ezen érv figyelembevételével nem változtat a vele szemben felhozott kifogások jellegén (lásd ebben az értelemben: 2001. július 10-i Irish Sugar kontra Bizottság végzés, C-497/99 P, EU:C:2001:393, 24. pont; 2002. február 28-i Compagnie générale maritime és társai kontra Bizottság ítélet, T-86/95, EU:T:2002:50, 447. pont; 2011. szeptember 9-i Alliance One International kontra Bizottság ítélet, T-25/06, EU:T:2011:442, 182. pont).
- 183 A Bizottságnak ugyanis pontosan a védelemhez való jog tiszteletben tartása érdekében meg kell hallgatnia a kifogásközlés címzettjeit, és adott esetben az elemzését módosítva figyelembe kell vennie a felhozott kifogásokra válaszul tett észrevételeiket. Így lehetővé kell tenni a Bizottság számára, hogy e minősítést a végleges határozatában pontosítsa, figyelembe véve a közigazgatási eljárásból eredő bizonyítékokat akár a megalapozatlannak bizonyult kifogásoktól való elállás céljából, akár pedig az

által fenntartott kifogásokat alátámasztó érvelésének mind ténybeli, mind jogi szempontból való kiigazítása vagy kiegészítése céljából, feltéve azonban, hogy a Bizottság csak olyan tényeket állapít meg, amelyekkel kapcsolatban az érintettek kifejtették álláspontjukat, és a Bizottság a közigazgatási eljárásban átadta a védekezésükhöz szükséges információkat (lásd: 2009. szeptember 3-i Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2013. december 5-i SNIA kontra Bizottság ítélet, C-448/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:801, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

184 Végül emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a védelemhez való jog akkor sérül, ha fennáll a lehetősége annak, hogy a Bizottság által elkövetett szabálytalanság folytán az általa lefolytatott közigazgatási eljárás eltérő eredményre vezethetett volna. Egy felperes vállalkozás nem akkor támasztja alá, hogy ilyen jogsértésre sor került, ha azt bizonyítja, hogy a szabálytalanság hiányában a Bizottság határozatának tartalma más lett volna, hanem akkor, ha azt bizonyítja a megkövetelt módon, hogy a szabálytalanság hiányában jobban tudta volna biztosítani a védelmét, például azért, mert olyan dokumentumokat használhatott volna fel a védelmére, amelyekbe a közigazgatási eljárás során megtagadták tőle a betekintést (lásd: 2003. október 2-i Thyssen Stahl kontra Bizottság ítélet, C-194/99 P, EU:C:2003:527, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2012. május 24-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet, T-111/08, EU:T:2012:260, 269. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. szeptember 9-i Philips kontra Bizottság ítélet, T-92/13, nem tették közzé, EU:T:2015:605, 93. pont).

185 A jelen ügyben a Bizottság a vizsgálat során a költségekre vonatkozó adatokat az UCN-táblázatokban kapta meg, amelyek a felperes egyik számviteli eszközét alkotják, és amelyek kereskedelmi szolgáltatásonként és szolgáltatáscsaládonként bemutatják az összes bevételt, az összes működési költséget, a befektetett tőkét, az összes tőkeköltséget, a működési nyereséget és a gazdasági nyereséget (a megtámadott határozat (863)–(864) preambulumbekzdése). A megtámadott határozatból kitűnik, hogy az UCN-táblázatokban szereplő költségek teljes mértékben felosztott történeti költségeken alapulnak, és különböznek az LRIC-től (a megtámadott határozat (875) preambulumbekzdése). A Bizottság ezenkívül a költségek csoportosítását bemutató prezentációkat, valamint minden egyes szolgáltatás tekintetében a költségekre vonatkozó táblázatokat és leírásokat is kapott (a megtámadott határozat (865)–(867) preambulumbekzdése). A Bizottság kérte a felperestől a széles sávú szolgáltatások nyereségességére vonatkozó, az LRIC-módszer szerint újraszámított adatok szolgáltatását (a megtámadott határozat (868)–(869) preambulumbekzdése). Mivel a felperes megerősítette, hogy a széles sávú szolgáltatások tekintetében a nyereségességi adatokat nem az LRIC-módszer szerint számítja, a Bizottság a kifogásközlés szakaszában a rendelkezésre álló adatokat, vagyis az UCN-adatokat és a költségekre vonatkozó magyarázatokat használta fel, az egyedi költségek kiigazításával (a megtámadott határozat (870)–(875) preambulumbekzdése). A Bizottság szerint ebben a szakaszban az LRIC-re vonatkozó adatok hiányában az UCN-táblázatokban szereplő adatok jelentették a legjobb rendelkezésre álló forrást az árprés kiszámításához (a megtámadott határozat (875) preambulumbekzdése). Ennek alapján a Bizottság a kifogásközlésben megállapította, hogy egy, a felperes helyi hurokjához hozzáférő, megegyező hatékonyságú versenytárs jelentős negatív árrést ért volna el, ha a 2005 és 2010 közötti időszakban megpróbálta volna a felperes kiskereskedelmi portfólióját kínálni (a kifogásközlés 1203. és 1222. pontja).

186 Elsősorban, ami a felperes által előadott azon kifogást illeti, amely szerint nem hallgatták meg az LRIC kiszámítására vonatkozó elvek, módszertan és adatok tekintetében, meg kell állapítani, hogy a felperesnek lehetősége volt válaszolni a kifogásközlésben szereplő érvekre, és teljes mértékben élt is ezzel a lehetőséggel. Így a kifogásközlésre adott válaszában a felperes a tanácsadói jelentésre támaszkodva egy, a folyóáras költségelszámolásra alapított módszert terjesztett elő, vagyis hogy a 2011-es évtől rendelkezésre álló adatok alapján becsülik meg a 2005 és 2010 közötti időszakra vonatkozó *downstream* költségeket (a megtámadott határozat (881) preambulumbekzdése). Közelebbről a felperes e válaszban azzal érvelt, hogy az LRIC kiszámításakor egyrészt újra kell értékelni az eszközöket, másrészt pedig figyelembe kell venni a hálózatának a széles sávú szolgáltatások kínálata tekintetében fennálló hiányosságait. E hiányosságok figyelembevételét illetően a

felperes konkrétan azt javasolta, hogy végezzenek optimalizálási kiigazításokat, azaz először is a létező eszközöket helyettesítsék azok modern, hatékonyabb és kevésbé költséges megfelelőivel (modern asset equivalent), másodszor, hogy a lehető legnagyobb mértékben tartsák fenn a technológiai koherenciát, és harmadszor, hogy a rendelkezésre álló kapacitással szemben a ténylegesen használt kapacitás alapján csökkentsék az eszközöket (a továbbiakban együtt: optimalizálási kiigazítások).

- 187 A megtámadott határozatban a Bizottság többek között elfogadta, hogy az árprésre vonatkozó elemzésében felhasználja a felperes eszközeinek újraértékelését, és a konkrét állandó költségeket illetően levonja a kapcsolódó és a közös költségeket. Ezzel szemben elutasította az optimalizálási kiigazításokat (a megtámadott határozat (894), (903), (904) és (910) preambulumbekzdése). Ily módon a Bizottság a megtámadott határozatban más árrést azonosított, mint amelyet a kifogásközlésben kiszámított.
- 188 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy az árprés kiszámítását illetően a megtámadott határozatban a kifogásközléshez képest érvényesített változtatások abból eredtek, hogy a Bizottság figyelembe vette a maga a felperes által a kifogásközlésre válaszolva szolgáltatott adatokat és számításokat. E figyelembevétel így többek között a megtámadott határozat (910), (945), (963) és (984) preambulumbekzdésében mutatkozik meg. A megtámadott határozat (946) preambulumbekzdéséből (1405. lábjegyzet) és (1000) preambulumbekzdéséből egyébiránt az is kitűnik, hogy a Bizottság e határozat meghozatalakor figyelembe vette azt, hogy a felperes a tényállást közlő levélre adott válaszában aktualizálta az árprés kiszámítását (a fenti 21. pont).
- 189 Másodszorban, ami a felperes által előadott azon kifogást illeti, amely szerint a Bizottság megváltoztatta az LRIC kiszámítására vonatkozó elveket, módszereket és adatokat anélkül, hogy a felperest e tekintetben meghallgatta volna, először is a kifogásközlés és a megtámadott határozat vizsgálatából következik, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem fogalmazott meg új kifogást az árprés értékelését illetően. E két dokumentumban a Bizottság ugyanis úgy ítélte meg, hogy egy, a helyi hurokhoz való hozzáférést a felperes nagykereskedelmi piacán felhasználó, megegyező hatékonyságú versenytárs jelentős negatív árrést érne el, ha a helyi hurkon keresztül a felperes széles sávú szolgáltatásokból álló portfólióját kínálná (a kifogásközlés 1203. pontja és a megtámadott határozat (1023) preambulumbekzdése). E két dokumentumban a Bizottság úgy tekintette, hogy ez akkor is igaz, ha az értékesítési oldali portfólió kiegészítő szolgáltatásait, tudniillik a hangszolgáltatásokat, az internetes televíziózási (IPTV) szolgáltatásokat és a multiplay-szolgáltatásokat is figyelembe veszi (a kifogásközlés 1222. pontja és a megtámadott határozat (1023) preambulumbekzdése). Ezt követően fontos megjegyezni, hogy a jogsértésnek a Bizottság által a megtámadott határozatban megállapított időtartama rövidebb, mint a kifogásközlésben megállapított időtartam. A jogsértés kezdő időpontja ugyanis e két dokumentumban 2005. augusztus 12. Ezzel szemben a jogsértés vége a kifogásközlésben 2012. május 8. volt (a kifogásközlés 1546. pontja), a megtámadott határozatban azonban 2010. december 31. szerepel (a megtámadott határozat (1516) preambulumbekzdése). Végül, ami az árrés kiszámításának módszerét illeti, a Bizottság a két dokumentumban az LRIC-t vette alapul. Ily módon a Bizottság mind a kifogásközlés 996–1002. pontjában, mind a megtámadott határozat (860) és (861) preambulumbekzdésében kifejtette a költségeknek az LRIC alapján való kiszámítására irányadó elveket.
- 190 Közelebbről, ami az árrés kiszámításának módszerét illeti, megjegyzendő, hogy a Bizottság ugyanazt a módszert alkalmazta a kifogásközlés szakaszában és a megtámadott határozatban. Ugyanis, először is, a kifogásközlés 48. és 78–80. táblázatában és a megtámadott határozat 21–24. táblázatában szerepelnek a helyi hurokhoz való hozzáférés nagykereskedelmi díjai. Meg kell állapítani, hogy a Bizottság mindazonáltal a megtámadott határozat (935)–(938) preambulumbekzdésében gondot fordított arra, hogy kifejtse azon indokokat, amelyek alapján úgy tekintette, hogy eltérés van a felperes által közölt adatok és az általa elvégzett számításokban bemutatott adatok között. Másodszor meg kell jegyezni, hogy a kifogásközlés 81. táblázata megfelel a megtámadott határozat 25. táblázatának, és mindkettő a hálózat költségeit mutatja. E 25. táblázat a felperes által a kifogásközlésre adott válaszában szolgáltatott adatokon alapul. Harmadszor hangsúlyozni kell, hogy a kifogásközlés 82. táblázata megfelel a

megtámadott határozat 26. táblázatának, amely a rendszeres ISP (internet service provider) költségeket mutatja. E költségek kiszámítása a felperes által szolgáltatott adatokon alapul. Ezenkívül a Bizottság a megtámadott határozat (964) és (697) preambulumbekzdésében válaszol a felperes ezzel kapcsolatos, a kifogásközlésre adott válaszában előterjesztett érveire. Negyedszer meg kell jegyezni, hogy a kifogásközlés 83. táblázata és a megtámadott határozat 27. táblázata a helyi hurok telepítési költségeire vonatkozik, és e két táblázat azonos. Ötödször a kifogásközlés 86. táblázata és a megtámadott határozat 29. és 30. táblázata egyaránt az előfizető-szerzési költségek amortizációjára vonatkozik, ahol a 29. táblázat hároméves amortizációs időszakot, a 30. táblázat pedig négyéves amortizációs időszakot vesz figyelembe, a felperesnek a kifogásközlésre adott válaszában megfogalmazott javaslatát követve. Hatodszor meg kell állapítani, hogy a kifogásközlés 87. táblázata azonos a megtámadott határozatnak a felperes DSL- és internet DSL-szolgáltatásai összesített bevételeiről szóló 31. táblázatával. Hetedszer ki kell emelni, hogy az árprés kiszámításának eredményeit mind a kifogásközlés 88. táblázata, mind a megtámadott határozat 32. és 33. táblázata bemutatja, ahol a 32. táblázat hároméves amortizáción, a 33. táblázat pedig négyéves amortizáción alapul.

191 Ebből következik, hogy a Bizottság által a felperes árrésének vizsgálatához használt módszer és elvek a kifogásközlésben és a megtámadott határozatban lényegében azonosak voltak. Következésképpen a felperes által előadott azon kifogást, amely szerint a Bizottság e módszereket és elveket a megtámadott határozat elfogadása előtt megváltoztatta anélkül, hogy a felperest e tekintetben meghallgatta volna, el kell utasítani.

192 Ami az árrés kiszámításához használt adatokat illeti, amint azt a megtámadott határozat (875)–(877) preambulumbekzdése kifejtette, kétségtelen, hogy a kifogásközlés szakaszában e számítások az UCN-táblázatokon alapultak, amelyek teljes mértékben felosztott költségeket (fully allocated costs) tükröztek. Mindazonáltal, amint az a megtámadott határozat (885)–(894) preambulumbekzdéséből következik, a Bizottság elfogadta a felperes által a folyóáras költségelszámolást illetően tett kiigazításokat. A Bizottság tehát figyelembe vette a felperes által e tekintetben javasolt kiigazításokat, és módosította a hálózati eszközök költségeit annak érdekében, hogy azok a megegyező hatékonyságú versenytárs által viselt költségek pontosabb becslésének feleljenek meg. A Bizottság e kiigazításokat éppen annak érdekében vette figyelembe, hogy eleget tegyen a fenti 183. pontban felidézett követelményeknek, a feleknek a közigazgatási eljárásban való meghallgatáshoz való joga tehát nem követelte meg, hogy újból lehetőséget adjanak számukra arra, hogy a megtámadott határozat meghozatalát megelőzően az árrés számításával kapcsolatban kifejtessék álláspontjukat.

193 A fentiekre tekintettel el kell utasítani az LRIC kiszámítása során elkövetett eljárási hibákra alapított első részt.

b) Az árprést eredményező gyakorlat fennállásának értékelése céljából alkalmazott, a felperes által viselt költségek több időszakra (több évre) való kiszámításában álló megközelítéssel kapcsolatban a közigazgatási eljárásban való állásfoglalás lehetetlenségére alapított második részről

194 A felperes hangsúlyozza, hogy a kifogásközlésben a Bizottság évre bontott költségeken alapuló módszert alkalmazott, és nem vette figyelembe a 2005. év során megállapított pozitív árrést, míg a megtámadott határozatban több időszakra (több évre) vonatkozó vizsgálatra irányuló megközelítést követett. Azzal, hogy nem biztosított a felperesnek lehetőséget arra, hogy előterjessze az e megközelítéssel kapcsolatos észrevételeit, a Bizottság megsértette a felperes védelemhez való jogát. A felperes véleménye szerint a Bizottság állításával ellentétben a kifogásközlésre adott válaszból nem vonható le az a következtetés, hogy maga a felperes javasolta volna a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítést. Épp ellenkezőleg, a felperes a diszkontálás (vagy diszkontált cash flow elemzés) módszerét javasolta, amelyet a Bizottság egyébiránt az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/38.784 – Wanadoo España kontra Telefónica ügy) 2007. július 4-én hozott C(2007) 3196 végleges határozatában alkalmazott. A diszkontált cash flow elemzést valamely ügyfél előfizetésének vagy szerződésnek az időtartama indokolja.

- 195 A felperes előadja, hogy a diszkontált cash flow elemzés keretében a Bizottság továbbá nem kezdhette volna az elemzést 2005-tel és fejezhette volna be 2010-zel pusztán amiatt, hogy ez az időszak felelt meg az úgynevezett „időszakról időszakra” történő megközelítés keretében vizsgált időszaknak.
- 196 Konkrétan a megtámadott határozatban követett, több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés ahhoz vezet, hogy a Bizottság a 2005. évre pozitív árrést állapított meg, és az állítólagos visszaélés időtartamát a kifogásközlésben megjelölt időtartamhoz képest kiterjesztette. E tekintetben a Bizottság a felperes szerint elvonatkoztatott e pozitív árréstől, a megtámadott határozat (998) preambulumbekzdésében rögzítve, hogy egy, a 2005. év során négy hónapra való belépés nem tekinthető „tartós” belépésnek. A megközelítésnek a kifogásközlés és a megtámadott határozat között történt megváltoztatása azzal a hatással járt, hogy egy év során egy pozitív árrést negatívvá alakított át a későbbi nyereséges évek kiválasztásával, és azon következtetés levonásával, hogy a nettó különbség összességében negatív. Ily módon a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés alkalmazása az erőfölényben lévő vállalkozás számára lehetetlenné teszi, hogy előre lássa e megközelítés alkalmazásának eredményét. Ezenkívül a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés önkényességhez is vezet, mivel az e megközelítés keretében figyelembe vett évektől függően egy vagy több időszakban egyszerre állhat fenn pozitív és negatív árrés.
- 197 A Bizottság vitatja a felperes érveit, és a jogalap e részének elutasítását kéri.
- 198 E tekintetben a felperes így lényegében azt rója fel a Bizottságnak, hogy a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítést arra használta fel, hogy kiterjessze a jogsértés kifogásközlésben megjelölt időtartamát, mivel e megközelítés nem szerepelt a kifogásközlésben, és megsértette a felperes védelemhez való jogát azáltal, hogy nem adott számára lehetőséget, hogy előterjessze az e megközelítéssel kapcsolatos észrevételeit.
- 199 Hangsúlyozni kell, hogy a kifogásközlés 1012. pontjában a Bizottság először jelezte azon szándékát, hogy az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítést fogja alkalmazni a felperes árrésének vizsgálatához. Az árprésnek a kifogásközlés 1175–1222. pontjában szereplő kiszámítását ily módon a szóban forgó időszak során évről évre végezte el. A megtámadott határozatban az esetleges árprés értékelése érdekében a Bizottság az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítést követte, amely abban állt, hogy meghatározta az egy évnek megfelelő időszakok alatt realizált nyereséget vagy veszteséget (a megtámadott határozat (851) preambulumbekzdése). Meg kell állapítani, hogy az elemzés eredményeinek összefoglalása a megtámadott határozat (1007)–(1012) preambulumbekzdésében szerepel, amelyből kitűnik, hogy a Bizottság a következtetéseit az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítésre alapozza.
- 200 A kifogásközlésre adott válaszában 1281. pontjában a felperes mindazonáltal kifogásolta a Bizottság által a kifogásközlésben használt „időszakról időszakra” (évről évre) való számítási módszer kizárólagos alkalmazását. A felperes ugyanis lényegében azzal érvelt, hogy a távközlési ágazatban a szolgáltatók azt vizsgálják, hogy egy több mint egyéves időszakban képesek-e észszerűen elvárható hozamot elérni. Így e társaság többek között azt javasolta, hogy az árprés vizsgálatát egy több időszakra vonatkozó elemzéssel egészítse ki, amely során a teljes árrést több évre vonatkozóan számítják ki.
- 201 Márpedig a Bizottság ily módon úgy döntött, amint az a megtámadott határozat (859) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítést kiegészítésképpen alkalmazza e kifogás figyelembevétele érdekében, valamint annak megállapítása érdekében, hogy e megközelítés változtat-e azon a következtetésén, miszerint a felperes által az alternatív szolgáltatókkal szemben a helyi hurokjának átengedése vonatkozásában alkalmazott díjak a 2005-től 2010-ig tartó években árprés eredményeztek.

- 202 E további vizsgálat keretében, amely vizsgálat eredménye a megtámadott határozat (1013) és (1014) preambulumbekzdésében szerepel, a Bizottság valamennyi szolgáltatásportfólió vonatkozásában teljes negatív árrést azonosított egyrészt a 2005 és 2010 közötti időszak vonatkozásában (a megtámadott határozat (1013) preambulumbekzdésének 39. táblázata), másrészt pedig a 2005 és 2008 közötti időszak vonatkozásában (a megtámadott határozat (1014) preambulumbekzdésének 40. táblázata). A Bizottság a megtámadott határozat (1015) preambulumbekzdésében ebből arra következtetett, hogy a több időszakra vonatkozó elemzés nem változtat azon a megállapításán, miszerint az „időszakról időszakra” való elemzés alapján árprés állt fenn.
- 203 A fentiekből következik, hogy egyrészt a felperes árrésének a megtámadott határozatban való megállapítása érdekében a Bizottság a több időszakra (több évre) vonatkozó elemzést a felperes által a kifogásközlésre adott válaszban – az árrés időszakról időszakra (évről évre) való kiszámításában álló módszert illetően – megfogalmazott kifogásra reagálva végezte el. Másrészt a felperes helyi hurokjának átengedése vonatkozásában fennálló árrés több időszakra (több évre) vonatkozó elemzése a megtámadott határozatban azt a célt szolgálta, hogy kiegészítse az időszakról időszakra (évről évre) való elemzést. Egyébiránt a több időszakra (több évre) vonatkozó kiegészítő elemzés arra vezette a Bizottságot, hogy megerősítse azon megállapítását, miszerint 2005. augusztus 12. és 2010. december 31. között a széles sávú internetes szolgáltatások szlovák piacán árprés állt fenn.
- 204 Ennélfogva, amint azzal a Bizottság lényegében érvel, a több időszakra (több évre) vonatkozó elemzés nem járt azzal a következménnyel, hogy a Bizottság a felperes terhére olyan tényeket állapított volna meg, amelyekkel kapcsolatban ez utóbbinak nem lett volna lehetősége kifejteni álláspontját a közigazgatási eljárásban, és amelyek megváltoztatták volna a vele szemben felhozott kifogások jellegét, hanem csupán azzal a következménnyel járt, hogy a Bizottság egy további elemzést is elvégzett, azaz a felperes által a helyi hurokjának átengedése vonatkozásában alkalmazott díjakból eredő árprést a felperes által a kifogásközlésre válaszolva felhozott kifogásra tekintettel is elemezte.
- 205 Ami azt az érvet illeti, amely szerint a Bizottság a több időszakra (több évre) vonatkozó elemzést a jogsértés időszakának meghatározása, valamint a 2005. évre vonatkozó, előzőleg pozitív árrés negatív árréssel való helyettesítése érdekében alkalmazta, ki kell emelni, hogy a Bizottság az „időszakról időszakra” (évről évre) való elemzés végén már levonta azt a következtetést, hogy valamely, a felperessel megegyező hatékonyságú versenytárs 2005. augusztus 12. és 2010. december 31. között nem tudta volna nyereségesen kínálni a felperes által a kiskereskedelmi piacon kínált, széles sávú szolgáltatásokat tartalmazó portfóliót (a megtámadott határozat (1012) preambulumbekzdése). Különösen a megtámadott határozat (998) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Bizottság szerint a 2005 augusztusa és decembere között fennálló pozitív árrés nem akadályozta meg azt, hogy a Bizottság ezen időszakot belevegye az árprés formájában elkövetett jogsértés időszakába, mivel a szolgáltatók azt vizsgálják, hogy hosszabb időszakon keresztül képesek-e hozamot elérni. Más szóval a Bizottság az árprést eredményező magatartás időtartamát az „időszakról időszakra” (évről évre) való megközelítés alapján állapította meg, és a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítést csak kiegészítésképpen alkalmazta. Mindenesetre meg kell állapítani, hogy ez az érv valójában az említett megközelítés megalapozottságának vitatására irányul, és ennél fogva nem tekinthető úgy, hogy arra a felperes a védelemhez való joga állítólagos megsértésének alátámasztása érdekében érvényesen hivatkozik. E kifogás valójában a Bizottság által a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban fennállt árprés megállapítása érdekében alkalmazott módszerrel való egyet nem értésre vonatkozik.
- 206 Ami a felperes azon érvét illeti, amely szerint a Bizottság által e további vizsgálat keretében az árprés kiszámítása során alkalmazott módszer nem felel meg a felperes által a kifogásközlésre adott válaszában javasolt és állítólag a Bizottság határozathozatali gyakorlatán alapuló módszernek, e válasz 1498–1500. pontjából következik, hogy a felperes a 2005-től 2008-ig tartó időszakra vonatkozó „összevont nyereség” vizsgálatát javasolta. A Bizottság mindazonáltal megjegyezte, hogy a felperes által javasolt, több időszakra (több évre) vonatkozó elemzés különbözik a visszatekintő diszkontált cash flow

elemzéstől, amely eltérő bemeneti adatokon és más módszertanon alapul (a megtámadott határozat (858) preambulumbekzdése). A Bizottság mindazonáltal tudomásul vette a felperes több időszakra (több évre) vonatkozó elemzésre irányuló javaslatát, mivel kiegészítő jelleggel elvégzett egy több időszakra (több évre) vonatkozó vizsgálatot, amikor a megtámadott határozat (1013) preambulumbekzdésében (39. táblázat) elemezte a 2005 és 2010 közötti időszakra vonatkozó összevont nyereséget, valamint e határozat (1014) preambulumbekzdésében (40. táblázat) a 2005 és 2008 közötti időszakra vonatkozó összevont nyereséget.

207 Márpedig a fenti 183. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a felperes meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartása kizárólag arra kötelezte a Bizottságot, hogy a megtámadott határozat meghozatalakor vegye figyelembe a felperes által az árrés kiszámításának módszerét illetően a kifogásközlésre válaszolva előadott kifogást. E jog ezzel szemben egyáltalán nem járt azzal, hogy a Bizottságnak szükségképpen a kifogást előadó felperes által kívánt eredményre kellett volna jutnia, azaz hogy meg kellett volna állapítania, hogy 2005. augusztus 12. és 2010. december 31. között semmilyen árprés alkalmazására nem került sor.

208 Végül, ami a Bizottság által az ügy állásáról szóló 2014. szeptember 16-i találkozón továbbított, az árrés kiszámítását összefoglaló dokumentumot illeti, a felperes lényegében azt állítja egyrészt, hogy e dokumentumot késedelmesen bocsátották rendelkezésére, mivel a Bizottság bejelentette, hogy a megtámadott határozat szövegezése már folyamatban van, és másrészt, hogy a Bizottság kötelességének érezte, hogy ismertesse vele az árrésre vonatkozó végleges számításait, mielőtt hozzá intézné a megtámadott határozatot.

209 Mindazonáltal a fenti 183. és 199–204. pontban kifejtett okokból a Bizottság nem volt köteles arra, hogy ismertesse az árrésre vonatkozó végleges számításait, mielőtt a felpereshez intézné a megtámadott határozatot. Ezenfelül az a körülmény, hogy a Bizottság az ügy állásáról szóló „egyeztető találkozót” szervezett, nem érvényteleníti ezt az értékelést. Ugyanis, amint azt a Bizottság a beadványaiban és a tárgyaláson előadta, a közte és a vizsgálat alá vont felek közötti ilyen találkozókat a megfelelő ügyintézés és az átláthatóság érdekében szervezi, valamint hogy tájékoztassa a feleket az eljárás állásáról. Ezek az „egyeztető találkozók” ugyanakkor különböznek az 1/2003 és a 773/2004 rendelet által előírt hivatalos találkozóktól, és kiegészítik azokat. Ily módon az a körülmény, hogy a Bizottság 2014. szeptember 16-án az ügy állásáról szóló találkozót szervezett, nem teszi lehetővé azon következtetés levonását, hogy a Bizottság köteles lett volna arra, hogy ez alkalommal megengedje a felperesnek, hogy előterjessze az árrés vizsgálatával kapcsolatos észrevételeit, annál is inkább, mivel a felperest tájékoztatták az árrés Bizottság általi kiszámításához kapcsolódó minden releváns információról, és a megtámadott határozat elfogadását megelőzően lehetősége volt észrevételeinek előterjesztésére.

210 Ebből következően a második jogalap második részét, és így e jogalapot el kell utasítani.

3. A harmadik, az árprés megállapítása során elkövetett hibákra alapított jogalapról

211 Harmadik jogalapjával a felperes lényegében azt állítja, hogy a Bizottság nem megfelelően állapította meg az árprést eredményező gyakorlatot. E jogalap két részre oszlik. Az első rész azon alapul, hogy az LRIC kiszámítása során nem vették figyelembe a felperes által javasolt optimalizálási kiigazításokat. A második rész azon alapul, hogy a Bizottság az árprést illetően számítási hibát követett el, amikor a bevételeket és a költségeket a jogsértés időszakának egészére vonatkozóan összevonta, továbbá a jogbiztonság elvének megsértésén alapul.

a) Az LRIC kiszámítása során az optimalizálási kiigazítások figyelembevételének elmulasztására alapított első részről

- 212 Harmadik jogalapja első részének alátámasztása érdekében a felperes vitatja a Bizottság azon döntését, hogy a megtámadott határozat (895) és (903) preambulumbekzdésében nem fogadta el az optimalizálási kiigazításokat az árprís kiszámítása céljára. Ezen optimalizálási kiigazítások figyelembevétele azzal a hatással járt volna, hogy csökkenti az árprís kiszámításához felhasznált *upstream* költségeket. Ennélfogva tévesek a Bizottság által a megtámadott határozat (894) és (900)–(902) preambulumbekzdésében előadott, ezen elutasításhoz kapcsolódó indokok. Ily módon a Bizottság túlbecsülte a felperes valós *downstream* költségeit, ami tehát jelentős következményekkel járt az árpríssel kapcsolatos következtetésekre nézve, tekintettel arra, hogy 2005-ben és 2007-ben egyáltalán nem volt szó árprísről.
- 213 A felperes szerint javaslatai esetében nem kiegészítő jellegű kiigazításokról, hanem az LRIC-re vonatkozó számításairól volt szó. Véleménye szerint a Bizottság megközelítése következetlen volt. Egyrészt ugyanis elfogadta a folyóáras költségelszámolást, másrészt pedig elutasította a optimalizálási kiigazításokat, amelyek összhangban állnak az LRIC-re vonatkozó számításokkal. Ami a hálózat költségeit érintő kiigazításokat illeti, a felperes szerint e kiigazítások, amelyek elengedhetetlenek az LRIC megbecsüléséhez, figyelembe vettek bizonyos szintű, a széles sávú kiskereskedelmi szolgáltatásokra vonatkozó követelményekben rendelkezésre álló tartalékkapacitást.
- 214 Véleménye szerint ezt a megközelítést az ítélezési gyakorlat is alátámasztja. A felperes a 2011. február 17- TeliaSonera Sverige ítéletre (C-52/09, EU:C:2011:83) és a 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítéletre (T-271/03, EU:T:2008:101) támaszkodva emlékeztet arra, hogy bizonyos körülmények között hasznos lehet az erőfölényben lévő vállalkozás költségei helyett a versenytársak költségeit figyelembe venni. Ez a helyzet a jelen ügyben, mivel a felperes nem tudta könnyen beszerezni az LRIC megállapításához szükséges adatokat.
- 215 A Bizottság vitatja a felperes ezen érvelését.
- 216 A felperes lényegében azt rója a Bizottság terhére, hogy hibát követett el az LRIC kiszámítása során, amikor a megtámadott határozat (895)–(903) preambulumbekzdésében megtagadta azt, hogy a Bizottság általi értékelés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján az LRIC-t egy olyan hatékony szolgáltató költségeinek szintjére figyelemmel kiigazítsa, aki olyan optimális hálózatot alakítana ki, amely alkalmas mind a jelenlegi, mind a jövőbeni kereslet kielégítésére.
- 217 Így, amint az a fenti 186. pontban rögzítésre került, a kifogásközlésre adott válaszában a felperes a tanácsadói jelentésre támaszkodva a folyóáras költségelszámolásra alapított módszert javasolta, vagyis hogy a 2011-es évtől rendelkezésre álló adatok alapján becsüljék meg a 2005 és 2010 közötti időszakra vonatkozó *downstream* költségeket (a megtámadott határozat (881) preambulumbekzdése). Közelebbről a felperes e válaszban azzal érvelt, hogy az LRIC kiszámításakor egyrészt újra kell értékelni az eszközöket, másrészt pedig figyelembe kell venni a hálózatának a széles sávú szolgáltatások kínálata tekintetében fennálló hiányosságait. Ami különösen e hiányosságok figyelembevételét illeti, a felperes a fenti 186. pontban leírt optimalizálási kiigazításokat javasolta.
- 218 Az LRIC-re vonatkozó saját számításaiban a felperes így kiigazította az eszközök tőkeköltségét, valamint a 2005-től 2010-ig tartó évek vonatkozásában azok amortizációs értékét, továbbá az említett eszközök működési költségeit, a 2011-es év vonatkozásában a tanácsadói jelentés szerzője által kiszámított súlyozott átlagos kiigazítási tényező alapján (a megtámadott határozat (897) preambulumbekzdése). A felperes azzal érvelt, hogy a javasolt optimalizálási kiigazítások az említett hálózat elemei vonatkozásában azonosított tartalékkapacitást, azaz a hálózatból kivont eszközöket tükrözik, mivel ezeket nem használják termelésre, azonban e szolgáltató még nem értékesítette azokat (a megtámadott határozat (898) preambulumbekzdése).

- 219 A Bizottság mindazonáltal megtagadta, hogy a megtámadott határozatban elvégezze ezen optimalizálási kiigazításokat.
- 220 Elsősorban a létező eszközöknek azok modernebb megfelelőivel való helyettesítését illetően a Bizottság a megtámadott határozat (900) preambulumbekkezdésében kifejtette, hogy e helyettesítés nem fogadható el, mivel az anélkül vezetne a költségek kiigazításához, hogy ennek megfelelően kiigazítanák az amortizációt. A Bizottság e kérdésben a megtámadott határozat (889)–(893) preambulumbekkezdésére utalt, amelyben kétségeket fogalmazott meg a 2005 és 2010 közötti időszak vonatkozásában az eszközök költségeinek a felperes által javasolt kiigazításával kapcsolatban. Ezenkívül a Bizottság a megtámadott határozat (901) preambulumbekkezdésében úgy ítélte meg, hogy a létező eszközök ilyen helyettesítése nem felel meg a megegyező hatékonyságú versenytárs kritériumának. Az ítélkezési gyakorlat ugyanis megerősítette, hogy az erőfölényben lévő szolgáltató díjszábási gyakorlatainak visszaélészerű jellegét főszabály szerint a saját helyzetére tekintettel kell megítélni. Márpedig a jelen ügyben az LRIC-nek a felperes által javasolt kiigazítása hipotetikus eszközök összességén, nem pedig az e szolgáltató tulajdonában álló eszközökön alapulna.
- 221 Másodsorban a hálózatok többletkapacitásának a „ténylegesen” használt kapacitás alapján való figyelembevételét illetően a Bizottság a megtámadott határozat (902) preambulumbekkezdésében lényegében rámutatott arra, hogy mivel a beruházások a kereslet előrejelzésén alapulnak, elkerülhetetlen, hogy egy utólagos vizsgálat keretében bizonyos kapacitások néha kihasználatlanok maradnak.
- 222 A felperes által a megtámadott határozat e részével szemben megfogalmazott kifogások egyikének sem lehet helyt adni.
- 223 Először is a felperes tévesen állítja, hogy ellentmondás van egyrészt az LRIC optimalizálási kiigazításainak megtagadása, másrészt pedig aközött, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (894) preambulumbekkezdésében elfogadta az eszközöknek a felperes által javasolt újraértékelését. A felperes azzal sem érvelhet, hogy a Bizottságnak azért kellett volna elfogadnia az általa javasolt optimalizálási kiigazításokat, mert a Bizottság az optimalizálási kiigazításokat illetően nem rendelkezett – amint az eszközök újraértékelése vonatkozásában sem – megbízható inkumbens költségekkel.
- 224 Az eszközök újraértékelése ugyanis azon eszközökön alapult, amelyek 2011-ben a felperes tulajdonában álltak. Ezen újraértékelést illetően, és amint a megtámadott határozat (885)–(894) preambulumbekkezdéséből kitűnik, a Bizottság hangsúlyozta, hogy nem rendelkezik olyan adatokkal, amelyek a 2005 és 2010 közötti időszak vonatkozásában jobban tükröznék a felperes széles sávú eszközeinek költségnövekedését. Ezen okból a Bizottság az árprésnek a megtámadott határozatban elvégzett elemzésébe beillesztette a felperes létező eszközeinek az utóbbi által javasolt újraértékelését. A Bizottság azonban kifejtette, hogy az említett újraértékelés a *downstream* eszközök költségeinek alábecsülését eredményezheti.
- 225 Összehasonításképpen, amint a megtámadott határozat (895) preambulumbekkezdéséből kitűnik, a felperes által javasolt optimalizálási kiigazítások abban álltak, hogy az eszközöket egy olyan hatékony szolgáltató hozzávetőleges szintjére figyelemmel igazítsák ki, aki olyan optimális hálózatot alakítana ki, amely képes kielégíteni egy jövőbeli – a „mai” információkon és a keresletre vonatkozó előrejelzéseken alapuló – keresletet. E kiigazítások egy előrejelzésen, valamint egy optimális hálózati modellen alapultak, nem pedig a felperes létező eszközeinek költségnövekedését tükröző becslésen.
- 226 Ebből következik, hogy általánosságban az optimalizálási kiigazítások, illetve közelebbről a létező eszközöknek a modernebb megfelelőikkal való helyettesítése más célt szolgált, mint az eszközöknek a felperes által javasolt újraértékelését. Egyébiránt az, hogy a Bizottság figyelembe vette a létező eszközöknek a felperes által javasolt újraértékelését, mivel nem álltak rendelkezésre e szolgáltató LRIC-jére vonatkozó más megbízhatóbb adatok, egyáltalán nem feltételezte azt, hogy a Bizottság

szükségképpen elfogadja az LRIC optimalizálási kiigazításait. A Bizottság tehát megalapozottan kezelte eltérően egyrészt a létező eszközöknek a modernebb megfelelőivel való helyettesítését, másrészt pedig az eszközöknek a felperes által javasolt újraértékelését.

- 227 Másodszor a felperes helytelenül vitatja a megtámadott határozat (901) preambulumbekkezdésében szereplő megállapítást, miszerint az optimalizálási kiigazítások ahhoz vezetnének, hogy az LRIC-t egy hipotetikus versenytárs eszközei alapján számítsák ki, nem pedig a felperes saját eszközei alapján.
- 228 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a valamely erőfölényben lévő vállalkozás által folytatott árpolitika megengedhetőségének az EUMSZ 102. cikkre tekintettel való értékelésekor főszabály szerint az erőfölényben lévő vállalkozás részéről felmerült költségeken és e vállalkozás stratégiáján alapuló árfeltételekre kell támaszkodni (lásd: 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 190. pont; lásd továbbá ebben az értelemben: 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet, T-271/03, EU:T:2008:101, 188. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 229 Közelebbről az árprést eredményező árképzési gyakorlat esetén az ilyen elemzési kritériumok használata lehetővé teszi annak vizsgálatát, hogy a fenti 108. pontban hivatkozott megegyező hatékonyságú versenytárs kritériumának megfelelően e vállalkozás kellően hatékony lett volna-e ahhoz, hogy képes legyen kiskereskedelmi szolgáltatásait veszteség nélkül kínálni a végső ügyfelek részére, amennyiben ezt megelőzően az általa alkalmazott nagykereskedelmi árat kellett volna fizetnie a közbenső szolgáltatásokért (2010. október 14-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 201. pont; 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 42. pont; 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 191. pont).
- 230 E megközelítés annál is inkább indokolt, mivel megfelel a jogbiztonság általános elvének is, hiszen az erőfölényben lévő vállalkozás költségeinek figyelembevétele lehetővé teszi az utóbbi számára, hogy az EUMSZ 102. cikk értelmében rá háruló különleges felelősségre tekintettel értékelje saját magatartásának jogszerűségét. Míg ugyanis az erőfölényben lévő vállalkozás ismeri saját költségeit és díjait, főszabály szerint nem ismeri a versenytársakéit (2010. október 14-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 202. pont; 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 44. pont; 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 192. pont).
- 231 A Bíróság a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet (C-52/09, EU:C:2011:83) 45. és 46. pontjában kétségtelenül kifejtette, hogy a versenytársak költségei és árai relevánsak lehetnek az árprést eredményező gyakorlat vizsgálata során. Ezen ítéletből azonban kitűnik, hogy csak abban az esetben kell megvizsgálni az ugyanezen a piacon jelen lévő versenytársak árait és költségeit, ha a körülményekre tekintettel az erőfölényben lévő vállalkozás áaira és költségeire nem lehet hivatkozni, amivel a felperes a jelen ügyben nem érvelt (lásd analógia útján: 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, T-336/07, EU:T:2012:172, 193. pont).
- 232 A jelen ügyben egyrészt a létező eszközöknek a modernebb megfelelőikkel való helyettesítése az eszközök költségeinek kiigazítását célozta a „jelenlegi” eszközök értékének figyelembevételével, anélkül azonban, hogy elvégeznék az amortizációnak megfelelő kiigazításokat (a megtámadott határozat (900) preambulumbekkezdése). E helyettesítés ahhoz vezetett volna, hogy az árprést hipotetikus eszközök alapján számították volna ki, azaz olyan eszközök alapján, amelyek nem felelnek meg a felperes tulajdonában lévő eszközöknek. A felperes eszközeivel kapcsolatos költségeket tehát alábecsülték volna (a megtámadott határozat (893) és (900) preambulumbekkezdése). Másrészt a hálózatok többletkapacitásának a „ténylegesen” használt kapacitás alapján való figyelembevétele azzal járt volna, hogy kizárják a felperes termelésre nem használt eszközeit (lásd a fenti 218. pontot).

- 233 Ennélfogva a fenti 228–231. pontban hivatkozott elvekre tekintettel a Bizottság nem követett el hibát, amikor megállapította, hogy az LRIC tekintetében a felperes által javasolt optimalizálási kiigazítások elvégzése az árprés kiszámításakor azzal járt volna, hogy eltértek volna a maga e szolgáltató részéről 2005. augusztus 12. és 2010. december 31. között felmerült költségektől.
- 234 Végül nem fogadható el a felperes azon állítása, miszerint a Bizottság a megtámadott határozatban megsértette azon elvet, hogy az árprés vizsgálatának egy hatékony versenytárson kell alapulnia, amikor a Bizottság lényegében arra mutatott rá, hogy elkerülhetetlen, hogy bizonyos kapacitások néha kihasználatlanok maradjanak (a megtámadott határozat (902) preambulumbekézése). A fenti 230. és 231. pontban felidézett elvekből ugyanis az következik, hogy egy árpréshez vezető díjszabási gyakorlat vizsgálatakor lényegében azt kell értékelni, hogy az erőfölényben lévő szolgáltatóval megegyező hatékonyságú versenytárs képes lenne-e az érintett szolgáltatásokat a végső ügyfeleknek veszteség nélkül kínálni. E vizsgálat elvégzése során ennélfogva nem az ilyen gyakorlat megvalósulásának időszakában fennálló piaci feltételekre tekintettel tökéletesen hatékony szolgáltatót kell alapul venni. Márpedig, ha a Bizottság elfogadta volna a többletkapacitásokkal kapcsolatos optimalizálási kiigazításokat, a felperes LRIC-jének kiszámítása az egy – a keresletnek megfelelő és e szolgáltató hálózatának hiányosságai által nem érintett – optimális hálózattal összefüggő költségeket, azaz a felperesnél hatékonyabb versenytárs költségeit tükrözte volna. Ennélfogva a jelen ügyben, noha nem vitatott, hogy a felperes releváns eszközeinek egy része 2005. augusztus 12. és 2010. december 31. között kihasználatlan maradt, a Bizottság nem követett el hibát akkor, amikor az eszközök említett részét, más szóval a felesleges kapacitást figyelembe vette az LRIC kiszámításakor.
- 235 A Bizottság tehát helytállóan utasította el az optimalizálási kiigazításokat, és ennélfogva helyesen alapozta a felperes díjszabási gyakorlata visszaélészerű jellegének elemzését többek között a felperes költségeire.
- 236 Harmadszor, a felperes állításával ellentétben az optimalizálási kiigazítások elutasítása nem ellentétes a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletben (C-52/09, EU:C:2011:83) és a 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítéletben (T-271/03, EU:T:2008:101) szereplő megfontolásokkal, amelyek szerint hasznos lehet az erőfölényben lévő vállalkozás költségei helyett a versenytársak költségeit figyelembe venni.
- 237 Egyrésztől ugyanis, ami a 2008. április 10-i Deutsche Telekom kontra Bizottság ítélet (T-271/03, EU:T:2008:101, 210. pont) alapjául szolgáló ügyet illeti, a szóban forgó felmondási díjak esetében az erőfölényben lévő vállalkozás által versenytársának felszámított nagykereskedelmi díjakról volt szó, amelyek részét képezték az e versenytárs által viselt összes költségnek. E díjakat tehát figyelembe kellett venni a megegyező hatékonyságú versenytárs költségeinek kiszámítása során. Márpedig az említett díjak különböztek egy előrejelzéstől, valamint egy optimális hálózati modelltől, amelyek nem tükrözték a felperes létező eszközeinek költségnövekedését (lásd a fenti 225. pontot).
- 238 Másrésztől, ami a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletet (C-52/09, EU:C:2011:83) illeti, amint arra a Törvényszék a fenti 230. és 231. pontban emlékeztetett, ezen ítéletből kitűnik, hogy csak abban az esetben kell megvizsgálni az ugyanezen a piacon jelen lévő versenytársak árait és költségeit, ha a körülményekre tekintettel az erőfölényben lévő vállalkozás áaira és költségeire nem lehet hivatkozni. Márpedig a jelen ügyben nem ez a helyzet, hiszen a felperes eszközeinek költségeit utólagos újraértékelés útján meg lehetett állapítani, és azok mutatóként szolgáltak a megegyező hatékonyságú versenytárs költségeinek értékeléséhez.
- 239 A fentiekből következik, hogy a harmadik jogalap első részét mint megalapozatlant el kell utasítani.

b) A bevételek és költségek szóban forgó időszak egészére vonatkozóan történő összevonása következtében az árprést illetően elkövetett számítási hibára, továbbá a jogbiztonság elvének megsértésére alapított második részről

- 240 A felperes vitatja a több időszakra vonatkozó megközelítés (több évre vonatkozó megközelítés, amelyet a megtámadott határozat (1013) preambulumbeközdésében fejtenek ki) Bizottság általi alkalmazását. Véleménye szerint a Bizottság a kifogásközlésben nem szereplő e megközelítést a pozitív árrés negatívvá alakítása érdekében fogadta el. A Bizottság ugyanis a közigazgatási eljárásban az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítést követve pozitív árréseket ért el. Mindazonáltal a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés alkalmazásával a Bizottság kiterjesztette a jogsértés időszakát. Közelebbről, az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítés a 2005 és 2010 közötti időszak minden évére negatív árrés megállapításához vezetett. A 2005. évre vonatkozóan a kifogásközlésben megállapított negatív árrés ugyanakkor a megtámadott határozatban pozitív árréssé alakult. Következésképpen az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítés alkalmazásával valójában nem állt volna fenn árprést eredményező gyakorlat a 2005. év során. A felperes számszerűsített példára támaszkodva megállapítja, hogy a Bizottság által használt, több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés szerint a teljes időszakra meg lehetett állapítani árprést, noha nem ez a helyzet, ha az egyes éveket konszolidálják.
- 241 Ennélfogva a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés önkényes és ellentétes a jogbiztonság elvével, mivel a jogsértés időszaka teljes mértékben attól függ, hogy az árréseket milyen időszak alatt összesítik és hasonlítják össze.
- 242 A felperes véleménye szerint, amennyiben e hibákat korrigálták volna, nem lett volna alapja az árprést eredményező gyakorlat megállapításának, és a Bizottság nem tett eleget a jogsértés bizonyítására vonatkozó kötelezettségének. A keresetlevél A.21. melléklete a költségek és bevételek Bizottság által elvégzett elemzésében található lényegi hibára világít rá.
- 243 A Bizottság azon érve, amely szerint pozitív árrés ellenére árprést eredményező gyakorlat állapítható meg, ellentétes az ítélkezési gyakorlattal, mivel az árprést eredményező díjszabási gyakorlat EUMSZ 102. cikk értelmében vett visszaélészerű jellegének megállapítására vonatkozó jogi kritérium az, hogy maga a vállalkozás vagy egy vele megegyező hatékonyságú vállalkozás képes lett volna-e szolgáltatásait az előfizetőknek veszteség nélkül kínálni. A pozitív árrés nem vezet szükségképpen visszaéléshez. Az árprést eredményező visszaélészerű gyakorlat megállapításának elengedhetetlen feltétele a megegyező hatékonyságú versenytársnál fennálló negatív árrés, amely a jelen ügyben a 2005. évre vonatkozóan nem került bizonyításra.
- 244 Ezenkívül téves a Bizottság azon állítása, amely szerint a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítést a felperes javasolta, mivel a felperes valójában a fenti 194. pontban említett diszkontálás módszerét javasolta.
- 245 Elsősorban a Bizottság megjegyzi, hogy a megtámadott határozat (997) és (998) preambulumbeközdéséből kitűnik, hogy az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítés alapján bizonyítható volt, hogy valamely, a felperes helyi hurokjához a nagykereskedelmi piacon hozzáféréssel rendelkező, megegyező hatékonyságú versenytárs negatív árrést ért el, és nem tudta nyereségesen kínálni a felperes széles sávú kiskereskedelmi portfólióját. Ezt a következtetést nem érvényteleníti az a körülmény, hogy az árrés a 2005. év utolsó négy hónapjában pozitív volt. A Bizottság csupán e következtetés levonása után támasztotta alá elemzését a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítéssel. Ami a több időszakra (több évre) vonatkozó e megközelítés megalapozottságára vonatkozó érveket illeti, a Bizottság a második jogalap második része kapcsán általa előadott érvekre hivatkozik.

- 246 Másodsorban a Bizottság előadja, hogy a 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítéletből (C-52/09, EU:C:2011:83, 74. és 75. pont) következik, hogy még akkor is, ha az árrés pozitív marad, visszaélészerű árprés állhat fenn abban az esetben, ha az erőfölényben lévő vállalkozás által követett gyakorlatok alkalmasak arra, hogy az érintett szolgáltatók számára legalábbis nehezebbé tegyék tevékenységük folytatását a piacon, például a jövedelmezőség mesterséges csökkentése okán, amennyiben e gyakorlatok gazdaságilag nem indokoltak. Következésképpen az a körülmény, hogy az árrés a 2005. év utolsó négy hónapjában pozitív volt, nem jelenti automatikusan azt, hogy a felperes magatartása ezen időszakban nem minősül visszaélésnek. Épp ellenkezőleg, e magatartás a Bizottság szerint visszaélést jelent, amennyiben a felperes díjszabási politikája a vele legalább megegyező hatékonyságú versenytársak számára kizorító hatással járhatott azáltal, hogy nehezebbé, sőt lehetetlenné tette e versenytársak számára az érintett piacra való belépést. Ezenkívül az erőfölényben lévő vállalkozás által folytatott díjszabási politika megengedhetőségének értékelése végett e vállalkozás stratégiájára kell támaszkodni, amely a jelen ügyben rávilágít arra, hogy a felperes tisztában volt azzal, hogy a nagykereskedelmi hozzáférésért az átlagos bevételeinél magasabb árakat határozott meg, és azzal, hogy lehetséges, hogy árprést valósít meg.
- 247 Harmadsorban, ami a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítéssel kapcsolatos kifogásokat illeti, a Bizottság megismétli azon érveit, amelyek szerint a jogsértés időszakát már az úgynevezett „időszakról időszakra” történő megközelítés alkalmazásával meghatározta. A Bizottság ugyanis e megközelítés alapján megállapította, hogy a jogsértés időszaka 2005. augusztus 12-én kezdődött. A több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés céljára elfogadott időszakot az úgynevezett „időszakról időszakra” történő megközelítés keretében már megállapított jogsértési időszak határozta meg. A Bizottság ezenkívül előadja, hogy noha tisztában van a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés gyenge pontjaival, e megközelítést a kifogásközlésre adott válaszában 1388. és 1389. pontjában a felperes javasolta.
- 248 Végül a felperes azon álláspontjának, amely szerint a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés alapulhat valamely ügyfél előfizetése vagy szerződés időtartamán, nincs alapja az ítélkezési gyakorlatban, hiszen a Telefónica ügyben a jelen ügghöz hasonlóan a több időszakra (több évre) vonatkozó elemzés körülbelül öt évre vonatkozott, ami egyszerre felelt meg a jogsértés időtartamának és az érintett eszközök élettartamának.
- 249 A beavatkozó fél kiemeli, hogy a Bizottság által az árprés kiszámítása során követett megközelítés körültekintő és a felperes számára kedvező volt, mivel a helymegosztási díjakra vonatkozó, tisztán hipotetikus feltételezések elkerülése érdekében az LRIC-ben nem vette figyelembe e díjakat, amelyek az alternatív szolgáltatók számára ismeretlen összeget jelentettek, a felperes számára pedig a helyi hurokhoz kapcsolódó költségek jelentős részét alkották.
- 250 Harmadik jogalapjának második részével a felperes lényegében azt rója fel a Bizottságnak, hogy a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítést kizárólag azzal a céllal alkalmazta, hogy a jogsértés időszakát kiterjessze 2005 utolsó négy hónapjára, amelyek alatt az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítés szerint pozitív árrés állt fenn. A Bizottság ezért tévesen állapította meg, hogy a 2005. év során árprés állt fenn, és megsértette a jogbiztonság elvét.
- 251 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság az úgynevezett „időszakról időszakra” (évről évre) történő megközelítés alapján megállapította, hogy a felperes 2005. augusztus 12-től kezdődően árprést eredményező gyakorlatokat folytatott. A megtámadott határozat (997) preambulumbeközdéséből ugyanis kitűnik, hogy a szóban forgó időszak minden egyes évre vonatkozó elemzés alapján valamely, a felperes helyi hurokjához nagykereskedelmi hozzáféréssel rendelkező, megegyező hatékonyságú versenytárs negatív árrést ért el, és nem tudta nyereségesen kínálni a felperes széles sávú kiskereskedelmi portfólióját. A megtámadott határozat (998) preambulumbeközdésében a Bizottság kifejtette, hogy azon tény, hogy 2005-ben négy hónapon keresztül pozitív árrés állt fenn, nem kérdőjelezi meg e következtetést, mivel egy négy hónapra való belépés nem tekinthető tartós belépésnek. A Bizottság szerint a szolgáltatók azt vizsgálják, hogy képesek-e egy hosszabb, több évre

kiterjedő időszakon keresztül észszerű hozamot elérni (a megtámadott határozat (998) preambulumbekzdése). Ennek alapján a Bizottság az említett határozat (1012) preambulumbekzdésében megállapította, hogy a 2005. augusztus 12-től 2010. december 31-ig tartó időszakban egy, a felperessel megegyező hatékonyságú versenytárs nem tudta volna nyereségesen kínálni e szolgáltató kiskereskedelmi portfólióját.

- 252 Amint azonban arra a Törvényszék a fenti 228. pontban emlékeztetett, a valamely erőfölényben lévő vállalkozás által folytatott árpoltika megengedhetőségének értékelésekor főszabály szerint az erőfölényben lévő vállalkozás részéről felmerült költségeken és e vállalkozás stratégiáján alapuló árfeltételekre kell támaszkodni.
- 253 Közelebbről az árprést eredményező árképzési gyakorlatot illetően az ilyen elemzési kritériumok használata lehetővé teszi annak vizsgálatát, hogy e vállalkozás kellően hatékony lett volna-e ahhoz, hogy képes legyen kiskereskedelmi szolgáltatásait veszteség nélkül kínálni a végső ügyfelek részére, amennyiben ezt megelőzően az általa alkalmazott nagykereskedelmi árat kellett volna megfizetnie a közbelső szolgáltatásokért (lásd a fenti 229. pontot és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 254 Egyrésről e megközelítés annál is inkább indokolt, mivel megfelel a jogbiztonság általános elvének is, hiszen az erőfölényben lévő vállalkozás költségeinek figyelembevétele lehetővé teszi az utóbbi számára, hogy az EUMSZ 102. cikk értelmében rá háruló különleges felelősségre tekintettel értékelje saját magatartásának jogszerűségét. Míg ugyanis az erőfölényben lévő vállalkozás ismeri saját költségeit és díjait, főszabály szerint nem ismeri a versenytársakéit. Másrésről a kizárásra irányuló visszaélészerű magatartás az erőfölényben lévő vállalkozás potenciális versenytársaira is hatással van, amelyeket a jövedelmezőséggel kapcsolatos perspektíva hiánya elrettenthet a piacra való belépéstől (lásd a fenti 230. pontot és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 255 Ebből következik, hogy az árprést eredményező gyakorlat alkotóelemeinek megállapítása érdekében a Bizottság a megtámadott határozat (828) preambulumbekzdésében helyesen vette alapul a megegyező hatékonyságú versenytárs kritériumát, amely annak bizonyításán alapul, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás a lejjebb lévő piacon nem tudna jövedelmező tevékenységet folytatni, figyelemmel a lejjebb lévő piacon lévő versenytársaival szemben alkalmazott nagykereskedelmi árra és az e vállalkozás által a lejjebb lévő piacon alkalmazott kiskereskedelmi árra.
- 256 Márpedig, amint a megtámadott határozat 32–35. táblázatából következik, a Bizottság által elvégzett vizsgálat valamennyi elképzelt forgatókönyv esetén – és amint azt ezen intézmény az említett határozat (998) preambulumbekzdésében maga is elismerte – a 2005 augusztus 12. és december 31. közötti időszakban pozitív árréshez vezetett.
- 257 A Bíróság már kimondta, hogy ilyen esetben, amennyiben az erőfölényben lévő vállalkozás olyan szinten állapítja meg árait, amely lényegében fedezi a kérdéses termék forgalmazásával, illetve a szolgáltatásnyújtással összefüggő költségeket, az e vállalkozással megegyező hatékonyságú versenytársnak főszabály szerint lehetősége van ezen árakkal versenyezni, anélkül hogy hosszú távon elviselhetetlen veszteségek érnék (2012. március 27-i Post Danmark ítélet, C-209/10, EU:C:2012:172, 38. pont).
- 258 Ebből következik, hogy a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban valamely, a felperessel megegyező hatékonyságú versenytársnak elvileg lehetősége volt arra, hogy a széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacán a felperessel versenyezzen, feltéve hogy átengedték számára a helyi hurkot, éspedig anélkül, hogy hosszú távon elviselhetetlen veszteségek érték volna.
- 259 A Bíróság kétségtelenül kimondta, hogy noha az árrés pozitív, nincs kizárva az, hogy a Bizottság valamely árképzési gyakorlat kizorító hatásának vizsgálata keretében bizonyíthassa, hogy az említett gyakorlat alkalmazása – például a jövedelmezőség csökkenése okán – alkalmas volt arra, hogy az érintett szolgáltatók számára legalábbis nehezebbé tegye tevékenységük folytatását az érintett piacon

(lásd ebben az értelemben: 2011. február 17-i TeliaSonera Sverige ítélet, C-52/09, EU:C:2011:83, 74. pont). Ezen ítélkezési gyakorlat megfelel az 1/2003 rendelet 2. cikkének, amely szerint az EUMSZ 102. cikk alkalmazásával járó bármely eljárás során az e cikk megsértésével kapcsolatos bizonyítási terhet a jogsértést állító fél vagy hatóság, azaz a jelen ügyben a Bizottság viseli.

- 260 A jelen ügyben azonban meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem bizonyította, hogy a felperes díjszábsígyi gyakorlata 2005. augusztus 12. és december 31. között ilyen kizorító hatással járt. Márpedig ennek bizonyítására a pozitív árrés fennállása miatt különösen szükség lett volna.
- 261 A megtámadott határozat (998) preambulumbekzdésében szereplő pusztá állítás, miszerint a szolgáltatók azt vizsgálják, hogy képesek-e hosszabb, több évre kiterjedő időszakon keresztül észszerű hozamot elérni, nem minősülhet ilyen bizonyítéknak. E körülmény ugyanis, még ha bizonyított is, a nyereségesség szükségképpen esetleges, előrejelzésekre támaszkodó vizsgálatán alapul. Ráadásul a jelen ügyben az említett pozitív árrés a szóban forgó időszak legelején jelentkezett, egy olyan időszakban, amikor még semmilyen negatív árrést nem lehetett megállapítani. E körülmények között meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat (998) preambulumbekzdésében szereplő indok nem felel meg a jogbiztonság elvéből eredő, a fenti 230. pontban felidézett követelménynek, miszerint az erőfölényben lévő vállalkozásnak módjában kell álljon az, hogy értékelje magatartásának az EUMSZ 102. cikkel való összeegyeztethetőségét.
- 262 Ugyanezen okból a negatív árrésnek a több időszakra (több évre) vonatkozó megközelítés alkalmazásával való megállapítása sem kérdőjelezheti meg ezen értékelést, mivel a jelen ügyben e megközelítés alapján a Bizottság csak úgy tudott e megállapításra jutni, hogy a 2005-ös évre vonatkozó pozitív árrést súlyozta a 2006-tól 2010-ig terjedő évekre (a megtámadott határozat (1013) preambulumbekzdése), illetve a 2006-tól 2008-ig terjedő évekre (a megtámadott határozat (1014) preambulumbekzdése) megállapított negatív árréssel.
- 263 Ezenkívül a Bizottság a megtámadott határozat (1026) preambulumbekzdésében a felperes jogi osztálya által kidolgozott – a helyi hurok átengedésére vonatkozó referenciaajánlat benyújtásával és az ULL áraival kapcsolatos stratégiára vonatkozó – 2005. áprilisi dokumentumok alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy e társaság már 2005. augusztus 12-én tudta, hogy a helyi hurok szintjén alkalmazott nagykereskedelmi árak árprést eredményeznek az alternatív szolgáltatókkal szemben.
- 264 Hangsúlyozni kell azonban, hogy a 2005. augusztus 12. és december 31. között fennállt pozitív árrésre figyelemmel a Bizottságot különös bizonyítási kötelezettség terhelte a felperessel szemben ezen időszak vonatkozásában kifogásolt, árprést eredményező gyakorlat kizorító hatásait illetően (lásd a fenti 259. pontban említett ítélkezési gyakorlatot).
- 265 Így a Bizottság állítása és az annak alátámasztására hivatkozott dokumentumok nem elengedőek annak bizonyítására, hogy a felperessel szemben felrótt, árprést eredményező gyakorlat kizorító hatással járt, és például csökkentette a jövedelmezőséget, ami alkalmas volt arra, hogy az érintett szolgáltatók számára legalábbis nehezebbé tegye tevékenységük folytatását az érintett piacon.
- 266 Egyébiránt a megtámadott határozatnak a felperes magatartásának versenyellenes hatásaival foglalkozó 9. és 10. szakasza egyáltalán nem vizsgálja a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban állítólag árprést eredményező gyakorlat hatásait.
- 267 Ennélfogva az állandó ítélkezési gyakorlatra tekintettel, miszerint a bíróságban felmerülő bárminemű kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje (2004. július 8-i JFE Engineering és társai kontra Bizottság ítélet, T-67/00, T-68/00, T-71/00 és T-78/00, EU:T:2004:221, 177. pont; 2011. július 12-i Hitachi és társai kontra Bizottság ítélet, T-112/07, EU:T:2011:342, 58. pont), meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy

a felperes árprést eredményező gyakorlata 2006. január 1. előtt kezdődött. Mivel a megtámadott határozat e kérdésben következőképpen mérlegelési hibát tartalmaz, nem szükséges megvizsgálnia azt, hogy e megközelítés a felperes állításának megfelelően az 1/2003 rendelet 23. cikkét is sérti-e.

- 268 A fentiekre figyelemmel a felperes által hivatkozott harmadik jogalap második részének részben helyt kell adni, és a megtámadott határozat 1. cikke (2) bekezdésének d) pontját meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben az megállapítja, hogy a felperes a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban olyan tisztességtelen díjakat alkalmazott, amelyek nem tették lehetővé valamely megegyező hatékonyságú szolgáltató számára, hogy a felperes átengedett helyi hurokjaihoz való nagykereskedelmi hozzáférés révén veszteségek nélkül tudja kínálni a felperes által nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatásokat.

[omissis]

5. A bírság összegének megállapítása során elkövetett hibákra alapított, másodlagosan felhozott ötödik jogalapról

- 427 Másodlagosan előterjesztett ötödik jogalapjával a felperes előadja, hogy a Bizottság hibákat követett el az általa fizetendő bírság összegének megállapítása során. E jogalap két részre oszlik. Az első rész azon alapul, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amikor a bírság összegének kiszámításakor a felperes által a 2010. évben elért forgalmat vette figyelembe. A második rész a jogsértés időszakának kezdő időpontjára vonatkozó nyilvánvaló mérlegelési hibán alapul.

a) A bírság összegének kiszámításakor a felperes 2010. évi forgalmának figyelembevétele során elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibára alapított első részről

- 428 A felperes szerint a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amikor a 2006. évi iránymutatás 13. pontjának megfelelően úgy tekintette, hogy a bírság alapösszegét a jogsértés utolsó teljes évében elért forgalom alapján kell kiszámítani, vagyis a felperes által a 2010. év során az átengedett helyi hurokok piacán és a helyhez kötött széles sávú hálózati piacon elért forgalom alapján.
- 429 Ezzel a Bizottság eltért a saját határozathozatali gyakorlatától, tudniillik az EUMSZ 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.525 – „lengyel távközlés” ügy) 2011. június 22-én hozott C(2011) 4378 végleges határozattól (a továbbiakban: a lengyel távközlésre vonatkozó határozat). E határozat (896) preambulumbekkezdésében ugyanis a Bizottság megjegyezte, hogy az átlagos éves értékesítést kell felhasználni egyrészről az érintett piacon a szóban forgó időszakban az értékesítések, különösen a nagykereskedelmi értékesítések erőteljes növekedése miatt, valamint másrésztől amiatt, hogy a piac még kialakulóban volt, tehát a jogsértés időszakában a rendes piaci növekedési ütemnél gyorsabban fejlődött. E megfontolást a jelen ügyre is alkalmazni kell, hiszen a megtámadott határozatban a Bizottság elismerte, hogy a felperes forgalma 2005 és 2010 között 133%-kal nőtt. A felperes e határozatra támaszkodva ennél fogva úgy véli, hogy a bírság alapösszegét a Bizottság által megállapított jogsértés öt évének átlaga alapján kellett volna kiszámítani.
- 430 Márpedig az a körülmény, hogy a Bizottság az utolsó évet vette alapul, azzal a hatással járt, hogy a Bizottság a jelen ügyben a felperesre szigorúbb szabályokat alkalmazott, mint a lengyel távközlésre vonatkozó határozatban. A felperes e tekintetben hozzáteszi, hogy noha a Bizottság a bíróságok összegének meghatározása során mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, nem járhat el önkényes és következtelen módon.
- 431 A beavatkozó fél által támogatott Bizottság vitatja ezt az érvelést.

- 432 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy a bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.
- 433 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a 2006. évi iránymutatás 13. pontja értelmében „[a] kiszabásra kerülő bírságok alapösszegének meghatározásához a Bizottság a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve [...] érintett, a vállalkozás által az EGT-n belül, az érintett földrajzi területen értékesített áruk vagy szolgáltatások eladásának értékét alkalmazza”, és hogy e célból a Bizottság „rendszerint a vállalkozásnak a jogsértésben való részvétel utolsó teljes üzleti évében történt eladásait veszi figyelembe”.
- 434 Ezenkívül az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a forgalomnak a jogsértés tárgyát képező árukból vagy szolgáltatásokból származó része a jellegénél fogva alkalmas arra, hogy pontosan kimutassa a jogsértés érintett piacra gyakorolt hatásának mértékét, mivel az e piacon elért forgalom olyan objektív tényezőnek minősül, amely pontosan mutatja e magatartás rendes versenyre gyakorolt káros hatásának mértékét (lásd ebben az értelemben: 2016. június 28-i Portugal Telecom kontra Bizottság ítélet, T-208/13, EU:T:2016:368, 236. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 435 A 2006. évi iránymutatás 13. pontjának célja az EUMSZ 102. cikkbe ütköző jogsértést illetően így az, hogy a szóban forgó vállalkozással szemben kiszabott bírság összege kiszámításának a kiindulópontja egy olyan összeg legyen, amely tükrözi a jogsértés gazdasági jelentőségét (lásd ebben az értelemben: 2013. július 11-i Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, C-444/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:464, 76. pont; 2014. november 12-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 57. pont; 2015. április 23-i LG Display és LG Display Taiwan kontra Bizottság ítélet, C-227/14 P, EU:C:2015:258, 53. pont).
- 436 Ugyanakkor hangsúlyozni kell azt is, hogy a Bizottság saját mérlegelési jogkörének a 2006. évi iránymutatás elfogadásából eredő korlátozása nem összeegyeztethetetlen ezen intézmény lényeges mérlegelési mozgásterének fenntartásával. Az említett iránymutatás ugyanis számos olyan rugalmassági tényezőt tartalmaz, amely lehetővé teszi, hogy a Bizottság a mérlegelési jogkörét az 1/2003 rendelet uniós bíróságok által értelmezett rendelkezéseinek megfelelően gyakorolja (lásd ebben az értelemben: 2013. július 11-i Team Relocations és társai kontra Bizottság ítélet, C-444/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:464, 96. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), sőt az uniós jog más szabályaival és elveivel összhangban is gyakorolja. Közelebbről maga a 2006. évi iránymutatás 13. pontja kifejti, hogy a Bizottságnak a bírság alapösszegének kiszámításakor „rendszerint” az érintett vállalkozásnak a jogsértésben való részvétele utolsó teljes évében történt eladásait kell figyelembe vennie (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 9-i Samsung SDI és társai kontra Bizottság ítélet, T-84/13, nem tették közzé, EU:T:2015:611).
- 437 A jelen ügyben a megtámadott határozat (1490)–(1495) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a Bizottság a felperessel és a Deutsche Telekommal szemben egyetemenlegesen kiszabott bírság alapösszegének meghatározásakor a felperes által a jogsértésben való részvételének utolsó teljes üzleti évében eszközölt eladásokat, azaz az e szolgáltató által 2010-ben az átengedett helyi hurokhoz való hozzáférés piacán és a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi piacán elért forgalmat vette figyelembe. A Bizottság tehát a 2006. évi iránymutatás 13. pontját alkalmazta.
- 438 Márpedig nem lehet helyt adni a felperes azon állításának, miszerint a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amikor a jelen ügyben nem tért el e szabálytól annak ellenére, hogy a felperes forgalma a szóban forgó időszakban jelentősen növekedett.
- 439 Egyrészt ugyanis, noha a felperes azzal érvel, hogy a 2005-től 2010-ig tartó években a releváns forgalma 31 184 949 euróról 72 868 176 euróra, azaz 133%-kal növekedett, semmilyen bizonyítékot nem ad elő arra vonatkozóan, hogy ez utóbbi, a jogsértés utolsó teljes naptári évében elért forgalom a

megtámadott határozat Bizottság általi meghozatalának időpontjában nem minősült jelzésértékű információnak a társaság tényleges méretét, a piacon fennálló gazdasági erejét és a szóban forgó jogsértés terjedelmét illetően.

- 440 Másrészt a felperes alaptalanul rója a Bizottság terhére, hogy a jelen ügyben figyelmen kívül hagyta a lengyel távközlésre vonatkozó határozat, és ennél fogva megsértette a korábbi határozathozatali gyakorlatát, és a 2006. évi iránymutatás 13. pontjában előírt kritériumtól eltérő kritériumot alkalmazott.
- 441 Az állandó ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlata nem szolgálhat a versenyjogi bírságok megállapításának jogi háttereként, és a más ügyekre vonatkozó határozatok csak jelzésértékűek az egyenlő bánásmód elve megsértésének esetleges fennállását illetően, figyelemmel arra, hogy kevésbé valószínű, hogy ezen ügyek sajátos körülményei, úgymint az érintett piacok, termékek, vállalkozások és időszakok azonosak lennének (lásd: 2009. szeptember 24-i Erste Group Bank és társai kontra Bizottság ítélet, C-125/07 P, C-133/07 P és C-137/07 P, EU:C:2009:576, 233. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2011. június 16-i Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, T-240/07, EU:T:2011:284, 347. pont; 2014. február 27-i InnoLux kontra Bizottság ítélet, T-91/11, EU:T:2014:92, 144. pont).
- 442 Így a Bizottság bírságkiszabással kapcsolatos korábbi határozatai csak akkor lehetnek relevánsak az egyenlő bánásmód elve tiszteletben tartásának szempontjából, ha bizonyított, hogy az ezen egyéb határozatok alapjául szolgáló ügyek tényállása olyan körülmények tekintetében, mint az érintett piacok, termékek, országok, vállalkozások és időszakok, összehasonlítható a jelen ügy tényállásával (lásd: 2010. szeptember 13-i Trioplast Industrier kontra Bizottság ítélet, T-40/06, EU:T:2010:388, 145. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2012. június 29-i E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, T-360/09, EU:T:2012:332, 262. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. szeptember 9-i Philips kontra Bizottság ítélet, T-92/13, nem tették közzé, EU:T:2015:605, 204. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 443 Márpedig a jelen ügyben a felperes semmilyen bizonyítékot nem adott elő arra vonatkozóan, hogy a lengyel távközlésre vonatkozó határozat alapjául szolgáló ügy tényállása összehasonlítható a jelen ügy tényállásával. A Bizottság beadványaiban kifejtette, hogy az említett ügyben a 2005 és 2009 közötti időszak forgalmának átlagát azon az alapon vette figyelembe, hogy az érintett időszak releváns forgalma exponenciális növekedést mutatott, tudniillik 2800%-os növekedést a 2006-tól 2007-ig tartó időszakban, 370%-os növekedést a 2007-től 2008-ig tartó időszakban és 160%-os növekedést a 2008-tól 2009-ig tartó időszakban. Márpedig ezen adatokból, amelyek pontosságát a felperes nem vonja kétségbe, az következik, hogy egyrészt a forgalomnövekedés mértéke a lengyel távközlésre vonatkozó határozat alapjául szolgáló ügyben lényegesen magasabb volt, mint a jelen ügyben a felperes forgalmának növekedése, és másrészt, hogy e forgalom kevésbé stabil módon alakult, mint a jelen ügyben.
- 444 A fentiekből következik, hogy a Bizottság azért, hogy a jelen ügyben a felperes által a 2010. december 31-én véget ért évben, azaz a jogsértésben való részvétel utolsó teljes évében elért forgalmat vette figyelembe, és azért, hogy így tartotta magát a 2006. évi iránymutatás 13. pontjában saját maga számára felállított szabályhoz, nem lépte túl a bírságok összegének megállapítása során rendelkezésre álló mérlegelési jogkörének határait.
- 445 Az ötödik jogalap első részét tehát el kell utasítani mint megalapozatlant.

b) A jogsértés időszakának kezdő időpontjára vonatkozó nyilvánvaló mérlegelési hibára alapított második részből

- 446 A második részben a felperes azt állítja, hogy a megtámadott határozat nyilvánvaló mérlegelési hibát tartalmaz, amennyiben megállapítja, hogy a jogsértés 2005. augusztus 12-től, a referenciaajánlat közzétételétől állt fenn. Mivel ez az ajánlat csupán keretszerződés volt, az a felperes szerint különösen a harmadik felekkel folytatott tárgyalások során vagy a nemzeti szabályozó hatóságok tanácsai nyomán még alakult volna.
- 447 Közelebbről a felperes hangsúlyozza, hogy egyrészt az említett ajánlat esetében az első ajánlatról volt szó, amelyet valaha kidolgozott, ami még szükségesebbé tette a tárgyalások útján eszközrendő pontosításokat és módosításokat.
- 448 Másrészt a Bizottság azon álláspontja, amely szerint a jogsértés a referenciaajánlat közzétételekor kezdődik, nem áll összhangban a Bizottság határozathozatali gyakorlatával. Ugyanis például a 2004. június 2-án hozott C(2004) 1958 végleges határozatában (COMP/38.096 – Clearstream ügy, a továbbiakban: Clearstream határozat) a Bizottság megállapította, hogy a Clearstream visszaélt az erőfölényével azáltal, hogy burkolt módon megtagadta, hogy az Euroclear részére a névre szóló részvényekre vonatkozó elsődleges klíring- és elszámolási szolgáltatásokat nyújtson. A Bizottság ugyanakkor elismerte, hogy bizonyos időt biztosítani kell a feleknek, hogy tárgyalásokat tudjanak folytatni a szerződések feltételeiről (a Clearstream határozat (341) preambulumbekzdése). Hasonlóképpen, a lengyel távközlésre vonatkozó határozatban a Bizottság nem a referenciaajánlat közzétételének időpontját tekintette a jogsértés kezdő időpontjának, hanem a többi szolgáltatóval folytatott első tárgyalások megkezdésének napját.
- 449 A felperes véleménye szerint a szolgáltatásnyújtás megtagadására vonatkozó jogsértésről csak azt követően lehet szó, hogy a hozzáféréssel kapcsolatos tárgyalások a hálózattal rendelkező fél által meghatározott feltételek észszerűtlen jellege miatt kudarcba fulladtak. Ráadásul a felperes szerint a bizonyítási teher a Bizottságot terheli azon időpontot illetően, amikor a tárgyalások a felperes által támasztott észszerűtlen követelmények miatt kudarcba fulladtak. Egyébiránt figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy a hozzáférésre vonatkozó tárgyalások a kérdés összetettsége miatt *per definitionem* hosszúak és nehezek.
- 450 Másodlagosan a felperes úgy véli, hogy a hozzáférés állítólagos megtagadása vagy a két oldal szükséges előkészületeinek figyelembevételével a kért hozzáférés rendes körülmények közötti biztosítására vonatkozó észszerű időtartam eltelte után (a Clearstream határozat (341) preambulumbekzdése), vagy a többi szolgáltatóval a hozzáférésről folytatott első tárgyalások megkezdésének napján (a lengyel távközlésre vonatkozó határozat (909) preambulumbekzdése) kezdődik.
- 451 A beavatkozó fél által támogatott Bizottság vitatja ezt az érvelést.
- 452 E tekintetben nem vitatott, hogy a TUSR elnöke a 2005. június 14-i határozatában arra kötelezte a felperest, hogy tisztességes és észszerű feltételek mellett engedje át a helyi hurokját, és hogy a felperes e kötelezettségnek való megfelelés érdekében tette közzé 2005. augusztus 12-én az átengedésre vonatkozó referenciaajánlatot (lásd a fenti 9. és 10. pontot).
- 453 Egyébiránt a felperes nem vitatja a referenciaajánlata tartalmának a megtámadott határozat 7.6. szakaszában („Az ST tisztességtelen kikötései és feltételei”) szereplő leírását, amelynek végén a Bizottság az említett határozat (820) preambulumbekzdésében megállapította, hogy ezen ajánlat kikötéseit és feltételeit úgy állapították meg, hogy a helyi hurok átengedését elfogadhatatlanná tegyék az alternatív szolgáltatók számára.

454 Márpedig a megtámadott határozat e részéből kitűnik, hogy a Bizottság által ebben a részben a „hozzáférés megtagadásának” minősített visszaélészerű magatartások lényegében magából a referenciaajánlatból következtek.

455 Így először is azt illetően, hogy a felperes az alternatív szolgáltatókkal szemben eltitkolt a hálózatra vonatkozó olyan információkat, amelyek szükségesek voltak a helyi hurok átengedéséhez, mindenekelőtt a megtámadott határozat (439) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a referenciaajánlat a fizikai hozzáférési helyek elhelyezkedését és a helyi hurokoknak a hozzáférési hálózat pontosan meghatározott részeiben való rendelkezésre állását illetően nem tartalmazza az alapvető információkat. Egyébiránt a megtámadott határozat (443)–(528) preambulumbekkezdésében a Bizottság kétségtelenül megvizsgálta, hogy a felperes a hálózatra vonatkozóan milyen információkat adott azon alternatív szolgáltatók kérésére, akik az átengedés lehetőségét mérlegelték. A megtámadott határozat e részéből azonban az is kitűnik, hogy a Bizottság maga a referenciaajánlat miatt ítélte meg az alternatív szolgáltatókkal szemben tisztességtelennek és ennél fogva visszatartó jellegűnek az ilyen információkhoz való hozzáférés szabályait. A Bizottság többek között elsősorban azt a körülményt kifogásolta, hogy a referenciaajánlat nem határozta meg a felperes által a hálózatra vonatkozóan az alternatív szolgáltatók rendelkezésére bocsátandó információk pontos terjedelmét, és nem részletezte az érintett információkategóriákat (a megtámadott határozat (507) preambulumbekkezdése), másodsorban azt, hogy az említett ajánlat a nem nyilvános információs rendszerekből származó információkhoz való hozzáférést csak azt követően írta elő, hogy a helyi hurokhoz való hozzáférésről keretmegállapodást kötöttek (a megtámadott határozat (510) preambulumbekkezdése), harmadsorban pedig azt, hogy ezen ajánlat a felperes hálózatra vonatkozó információkhoz való hozzáférést ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az alternatív szolgáltató magas díjakat fizessen (a megtámadott határozat (519) és (527) preambulumbekkezdése).

456 Másodszor azt illetően, hogy a felperes leszűkítette a helyi hurok átengedésére vonatkozó jogszabályi kötelezettségének terjedelmét, mindenekelőtt a megtámadott határozat (535) és (536) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy az említett kötelezettségnek kizárólag az aktív vonalakra való korlátozása (lásd a fenti 32. pontot), amit a Bizottság a felperessel szemben kifogásolt, a referenciaajánlata bevezető részének 5.2 pontjából eredt. Továbbá különösen a megtámadott határozat (570), (572), (577), (578) és (584) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a referenciaajánlat 3. mellékletében foglalt rendelkezésekre tekintettel vont le a Bizottság azt a következtetést, hogy a felperes a helyi hurok átengedésére vonatkozó kötelezettségéből indokolatlanul kizárta a konfliktusban álló szolgáltatásokat (lásd a fenti 33. pontot). Végül a megtámadott határozat (606) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a referenciaajánlat 8. mellékletéből eredt a felperes által előírt azon korlátozó szabály, miszerint a helyi hurok átengedésére csak a vezetékek 25%-a használható, amely szabályt a Bizottság indokolatlannak tekintette (lásd a fenti 34. pontot).

457 Harmadszor azt illetően, hogy a felperes az átengedéssel kapcsolatban tisztességtelen feltételeket állapított meg a helymegosztást, az előrejelzéseket, a javításokat, a karbantartást, a fenntartást, valamint a bankgarancia nyújtását illetően, mindezek, amint a megtámadott határozat 7.6.4. szakaszában bemutatásra került, az e szolgáltató által 2005. augusztus 12-én közzétett referenciaajánlatból következtek. Ugyanígy a Bizottság által tisztességtelennek tekintett kikötések is az említett ajánlat 4., 5., 14. és 15. mellékletében szerepeltek a helymegosztást illetően (a megtámadott határozat (653), (655) és (683) preambulumbekkezdése), a 12. és 14. mellékletben az alternatív szolgáltatók előrejelzési kötelezettségét illetően (a megtámadott határozat (719) és (726)–(728) preambulumbekkezdése), az 5. mellékletben a helyi hurokok minősítési eljárását illetően (a megtámadott határozat (740), (743), (767), (768) és (774) preambulumbekkezdése), a 11. mellékletben a javításokra, karbantartásra és fenntartásra vonatkozó kikötéseket és feltételeket illetően (a megtámadott határozat (780), (781), (787), (790) és (796) preambulumbekkezdése), valamint az 5. és 17. mellékletben az átengedést kérő alternatív szolgáltatótól megkövetelt bankgaranciát illetően (a megtámadott határozat (800), (802)–(807), (815) és (816) preambulumbekkezdése).

- 458 Ebből következik, hogy még ha feltételezzük is, hogy e hozzáférési szabályok némelyikén a felperes és a hozzáférést kérő alternatív szolgáltató közötti kétoldalú tárgyalások során adott esetben enyhíthettek, amire a felperes anélkül hivatkozik, hogy állításának alátámasztására bizonyítékokkal szolgálna, a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a 2005. augusztus 12-én közzétett referenciaajánlat a benne foglalt tisztességtelen kikötések és feltételek miatt már ezen időponttól kezdődően visszatarthatta az alternatív szolgáltatókat attól, hogy hozzáférés iránti kérelmet nyújtsanak be.
- 459 E körülmények között a Bizottság nem követett el hibát, amikor megállapította, hogy a felperes a TUSR határozata értelmében e tekintetben őt terhelő kötelezettség ellenére a 2005. augusztus 12-én közzétett referenciaajánlatában szereplő hozzáférési szabályok miatt megnehezítette azt, hogy Szlovákiában az alternatív szolgáltatók belépjenek a helyhez kötött széles sávú szolgáltatások kiskereskedelmi tömegpiacára (illetve fogyasztói piacára), és hogy e magatartás ennél fogva már ezen időponttól kezdődően ilyen negatív hatásokat fejthetett ki a versenyre (lásd különösen a megtámadott határozat (1048), (1050), (1109), (1184) és (1520) preambulumbekzdését).
- 460 E megállapítást nem kérdőjelezi meg a felperes azon állítása, amely szerint a Bizottság megsértette saját határozathozatali gyakorlatát, vagyis a Clearstream határozatban és a lengyel távközlésre vonatkozó határozatban követett megközelítést. Elegendő ugyanis megállapítani, hogy e határozatokat a jelen ügy összefüggéseitől eltérő összefüggésekben hozták meg, és hogy ennél fogva nem bizonyíthatják, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban eltért a korábbi határozathozatali gyakorlatától.
- 461 Így elsősorban a Clearstream határozatot illetően elegendő hangsúlyozni, hogy e határozatot a jelen ügyben megtámadott határozattól eltérően olyan háttérre tekintettel hozták meg, amelyben a szóban forgó infrastruktúrával rendelkező vállalkozást egyáltalán nem terhelte olyan jogszabályi kötelezettség, hogy más vállalkozások számára hozzáférést nyújtson az említett infrastruktúrához, valamint amelyben e vállalkozás nem volt köteles arra, hogy az ilyen hozzáférés szabályait és feltételeit részletező referenciaajánlatot tegyen közzé.
- 462 Egyébiránt a négy hónapos időtartamot, amelyet a Törvényszék az elsődleges klíring- és elszámolási szolgáltatások Clearstream általi nyújtására vonatkozó észszerű határidőnek tekintett, a Clearstream által a Cascade RS rendszeréhez való hozzáférés biztosítására vonatkozó példák összehasonlítása útján állapították meg. Ennél fogva fontos rögzíteni, hogy az említett ügyben több olyan példa állt fenn, ahol a Clearstream biztosította a hozzáférést, ami lehetővé tette a Bizottság, és később a Törvényszék számára, hogy levonja azt a következtetést, hogy a négy hónapos határidő észszerű az ilyen hozzáférés biztosítására (2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet, T-301/04, EU:T:2009:317, 151. pont). Mindazonáltal a jelen ügyben, mivel a felperes csupán egyetlen másik szolgáltatónak biztosított hozzáférést a helyi hurokjához 2009. december 18-án, egyetlen olyan példa sincs, amely viszonyítási pontként szolgálhatna, így a Bizottság nem tudott ilyen „észszerű időtartamot” meghatározni. Ebből következik, hogy a jelen ügy körülményei semmiképpen sem hasonlíthatók össze a 2009. szeptember 9-i Clearstream kontra Bizottság ítélet (T-301/04, EU:T:2009:317) alapjául szolgáló ügy körülményeivel.
- 463 Másodsorban, ami a lengyel távközlésre vonatkozó határozatot illeti, a Bizottság abban megállapította, hogy a szóban forgó inkumbens szolgáltató visszaélt az erőfölényével a széles sávú hozzáférésnek és a helyi hurok átengedésének lengyel nagykereskedelmi piacon, mivel megtagadta a hálózatahoz való hozzáférés nyújtását és az említett piacok részét képező nagykereskedelmi termékek értékesítését annak érdekében, hogy védje a kiskereskedelmi piacon fennálló helyzetét. Ezenkívül a lengyel távközlésre vonatkozó ügyben is fennállt a hozzáférés nyújtására vonatkozó olyan jogszabályi kötelezettség, mint amely a jelen ügyben a felperest terhelte, valamint a szóban forgó lengyel távközlési szolgáltató a helyi hurokjának átengedése vonatkozásában köteles volt referenciaajánlatot közzétenni. A lengyel távközlésre vonatkozó határozat részletes elemzéséből azonban kitűnik, hogy az e határozatban követett megközelítés semmilyen ellentmondásban nem áll a megtámadott határozatban követett megközelítéssel. A lengyel távközlésre vonatkozó határozatban ugyanis a Bizottság rámutatott arra, hogy az erőfölényben lévő szolgáltató versenyellenes stratégiája lényegében csak az erőfölényben lévő

szolgáltató helyi hurokjának átengedését és az e szolgáltató széles sávú szolgáltatásaihoz való nagykereskedelmi hozzáférést kérő alternatív szolgáltatókkal folytatott tárgyalások során nyilvánult meg. Így a hozzáférés észszerűtlen feltételei azon szerződésekből eredtek, amelyeket a szóban forgó erőfölényben lévő szolgáltató az alternatív szolgáltatókkal folytatott tárgyalások keretében a hozzáférésre vonatkozóan javasolt. Egyébiránt a hozzáférésre vonatkozó megállapodásokkal kapcsolatos tárgyalások folyamatának késleltetését jellegénél fogva nem lehetett megállapítani már az erőfölényben lévő szolgáltató első referenciaajánlatának közzétételétől kezdődően. Ezenkívül az erőfölényben lévő szolgáltató a hálózathoz való hozzáférést azt követően korlátozta, hogy az alternatív szolgáltatókkal nagykereskedelmi hozzáférési megállapodásokat kötött. Ráadásul az előfizetői vonalakhoz való tényleges hozzáférés korlátozása azt követően következett be, hogy az érintett alternatív szolgáltató megkapta a helymegosztási helyszínhez való hozzáférést, illetve a távközlési kábelek telepítésére vonatkozó engedélyt. Végül az alternatív szolgáltatók számára – a hozzáférésre vonatkozó döntéseik meghozatalához – nélkülözhetetlen, megbízható és pontos általános információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatos problémák az erőfölényben lévő szolgáltató hálózathoz való hozzáférés folyamatának valamennyi szakaszában megnyilvánultak. A lengyel távközlésre vonatkozó ügyben erőfölényben lévő szolgáltató magatartása tehát eltért a Bizottság által a megtámadott határozatban „hozzáférés megtagadásának” minősített gyakorlatoktól, amelyek – amint a fenti 455–459. pontban szereplő elemzésből kitűnik – lényegében magából a felperes helyi hurokjának átengedésére vonatkozó referenciaajánlatból következtek. E különbségek indokolják, hogy a lengyel távközlésre vonatkozó határozattól eltérően, amelyben az EUMSZ 102. cikkbe ütköző jogsértés kezdő időpontjaként azt az időpontot állapították meg, amikor a szóban forgó erőfölényben lévő szolgáltató és egy alternatív szolgáltató között megkezdődtek a hozzáférésre vonatkozó első tárgyalások, amelyekre hónapokkal az első referenciaajánlat közzétételét követően került sor (a megtámadott határozat (909) preambulumbekzdése és 1259. lábjegyzete), a Bizottság a jelen ügyben 2005. augusztus 12-ben, azaz a referenciaajánlat közzétételének időpontjában állapította meg a helyi hurokhoz való hozzáférés hallgatólagos megtagadásának kezdő időpontját.

464 Ugyanezen okból el kell utasítani a felperes azon érvét, amely szerint a szolgáltatásnyújtás megtagadására vonatkozó jogsértést csak azt követően lehet megállapítani, hogy a hozzáféréssel kapcsolatos tárgyalások a hálózattal rendelkező fél által meghatározott feltételek észszerűtlen jellege miatt kudarcba fulladtak. Ráadásul nem biztos, hogy a tárgyalások a referenciaajánlatban szereplő tisztességtelen kikötések és feltételek törléséhez vezethettek volna.

465 Ami a felperes azon állítását illeti, hogy a bizonyítási terhet a Bizottságnak kell viselnie azon időpontot illetően, amikor a tárgyalások a felperes által támasztott észszerűtlen követelmények miatt kudarcba fulladtak, egyrészt ez az időpont a fenti 461–464. pontban kifejtettekkel azonos okokból nem lehet releváns a jogsértés kezdetének megállapítása szempontjából. Másrészt, amint azt a beavatkozó fél előadta, a tárgyalások kudarcba fulladásának pontos időpontját nem lehet objektív módon megállapítani, így a Bizottságnak nem is kell azt bizonyítania.

466 Ami a felperes által másodlagosan előterjesztett érveket illeti, amennyiben a felperes szerint a hozzáférés állítólagos megtagadásának a két oldal szükséges előkészületeinek figyelembevételével a kért hozzáférés rendes körülmények közötti biztosítására vonatkozó észszerű időtartam eltelte után kellene kezdődnie (a Clearstream határozat (341) preambulumbekzdése), meg kell jegyezni, hogy a jelen ügyben a fenti 460–462. pontban kifejtett okokból ilyen észszerű időtartam nem létezik. Következésképpen ezt az érvet el kell utasítani. Amennyiben a felperes szerint a jogsértés a többi szolgáltatóval a hozzáférésről folytatott első tárgyalások napján kezdődik (a lengyel távközlésre vonatkozó határozat (909) preambulumbekzdése), amint azt a Törvényszék lényegében a fenti 463. és 464. pontban megállapította, a tárgyalások a jelen ügyben nem bírnak jelentőséggel a jogsértés kezdetének meghatározása szempontjából. Következésképpen ezt az érvet is el kell utasítani.

467 A második részt, amely azon alapul, hogy a Bizottság hibát követett el, amikor megállapította, hogy a helyi hurokhoz való hozzáférés hallgatólagos megtagadása 2005. augusztus 12-én kezdődött, tehát mint megalapozatlant el kell utasítani.

468 Hozzá kell tenni, hogy a felperes nem vitatja, hogy a Bizottság egységes és folyamatos jogsértésnek minősítette a megtámadott határozat 1. cikkének (2) bekezdésében említett magatartások összességét, azaz a) a hálózatra vonatkozó, a helyi hurok átengedéséhez szükséges információk eltitkolását az alternatív szolgáltatókkal szemben; b) a helyi hurok átengedésével kapcsolatos kötelezettségei terjedelmének leszűkítését; c) az átengedésre vonatkozó referenciaajánlatában a helymegosztást, a minősítést, az előrejelzéseket, a javításokat és a bankgaranciát illetően tisztességtelen szabályok és feltételek rögzítését; d) olyan tisztességtelen díjak alkalmazását, amelyek valamely megegyező hatékonyságú szolgáltató számára nem tették lehetővé, hogy a felperes átengedett helyi hurokjaihoz való nagykereskedelmi hozzáférés révén veszteségek nélkül tudja kínálni a felperes által nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatásokat.

469 E körülmények között, és mivel a jelen jogalap második része, amely azon alapult, hogy a Bizottság hibát követett el, amikor megállapította, hogy a helyi hurokhoz való hozzáférés hallgatóságos megtagadása 2005. augusztus 12-én kezdődött, elutasításra került (lásd a fenti 467. pontot), a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a megtámadott határozat tárgyát képező egységes és folyamatos jogsértés 2005. augusztus 12-én kezdődött.

470 Ennélfogva az ötödik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

471 A fentiek összességéből következik, hogy a megtámadott határozat 1. cikke (2) bekezdésének d) pontját meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben az megállapítja, hogy a felperes a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban olyan tisztességtelen díjakat alkalmazott, amelyek nem tették lehetővé valamely megegyező hatékonyságú szolgáltató számára, hogy a felperes átengedett helyi hurokjaihoz való nagykereskedelmi hozzáférés révén veszteségek nélkül tudja kínálni a felperes által nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatásokat (lásd a fenti 268. pontot). Következésképpen e határozat 2. cikkét is meg kell semmisíteni a felperest érintő részében. A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kereseti kérelmeket az ezt meghaladó részükben el kell utasítani.

IV. A bírság összegének megváltoztatására irányuló másodlagos kérelmekről

472 A felperes továbbá másodlagosan azt kéri, hogy a Törvényszék csökkentse a vele szemben a megtámadott határozatban kiszabott bírságok összegét.

473 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogszerűségnek az EUMSZ 263. cikkben bevezetett vizsgálata magában foglalja, hogy az uniós bíróság a felperes által felhozott érvekre figyelemmel mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból felülvizsgálja a megtámadott határozatot, valamint hogy jogosult a bizonyítékokat értékelni, az említett határozatot megsemmisíteni és a bírságok összegét megváltoztatni (lásd ebben az értelemben: 2009. szeptember 3-i Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 86. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2014. március 27-i Saint Gobain Glass France és társai kontra Bizottság ítélet, T-56/09 és T-73/09, EU:T:2014:160, 461. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

474 A jogszerűség vizsgálatát kiegészíti a korlátlan felülvizsgálati jogkör, amelyet az EUMSZ 261. cikknek megfelelően az 1/2003 rendelet 31. cikke ruházott az uniós bíróságra. E jogkör feljogosítja a bíróságot arra, hogy a szankció jogszerűségének egyszerű vizsgálatán túl a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse, és következtésképpen a kiszabott bírságot vagy kényszerítő bírságot törölje, csökkentse vagy növelje (2011. december 8-i Chalkor kontra Bizottság ítélet, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 63. pont; 2011. december 8-i KME Germany és társai kontra Bizottság ítélet, C-389/10 P, EU:C:2011:816, 130. pont; lásd továbbá: 2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 475 Márpedig hangsúlyozni kell, hogy e korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása nem egyezik meg a hivatalból való felülvizsgálattal, és hogy az uniós bíróságok előtti eljárás kontradiktórus. Ennélfogva a közrenden alapuló jogalapok kivételével, amelyeket a bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia, főszabály szerint a felperesnek kell felhoznia a megtámadott határozattal szembeni jogalapokat, és neki kell bizonyítékokat előterjesztenie e jogalapok alátámasztása érdekében (lásd ebben az értelemben: 2014. július 10-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 213. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 476 Ezen elvek fényében kell megvizsgálni, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban kiszabott bírságok összegét meg kell-e változtatni.
- 477 Amint a fenti 267., 268. és 471. pontból kitűnik, a Bizottság nem bizonyította, hogy a felperes által alkalmazott, árpréshöz vezető gyakorlat már 2006. január 1-jét megelőzően megkezdődhetett, és következésképpen a megtámadott határozat 1. cikke (2) bekezdésének d) pontját meg kell semmisíteni a felperest érintő részében annyiban, amennyiben az egységes és folyamatos jogsértésbe belevesz egy 2005. augusztus 12. és december 31. között árprést eredményező gyakorlatot is.
- 478 Azzal kapcsolatban, hogy e hiba milyen hatással járt a felperes által egyetemlegesen megfizetendő bírság alapösszegére, a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva megállapítja, hogy csökkenteni kell a felperesnek a Bizottság által figyelembe vett releváns eladásainak arányát, és azt 10% helyett 9,8%-ban kell megállapítani. Mivel a felperes a jogsértés utolsó teljes évében 72 868 176 euró releváns forgalmat bonyolított, a felperes által egyetemlegesen megfizetendő bírság alapösszegének kiszámításakor figyelembe veendő összeg 7 141 081,20 eurót tesz ki. E bírság alapösszegének kiszámítása érdekében az említett összeget meg kell szorozni a jogsértés időtartamát tükröző 5,33-os együtthatóval, így a bírság alapösszegét 38 061 963 euróban kell megállapítani. A felperesnek a bírság összegének csökkentése iránti kérelmét az ezt meghaladó részében el kell utasítani.
- 479 Ami a Bizottság által másodlagos jelleggel a tárgyaláson előterjesztett, a felperessel és a Deutsche Telekommal szemben egyetemlegesen kiszabott bírság összegének növelésére irányuló kérelmet illeti, a Törvényszék úgy ítéli meg, anélkül, hogy e kérelem elfogadhatóságáról határozni kellene, hogy a jelen ügy körülményeire tekintettel a fenti 478. pontban meghatározott összeget nem indokolt megváltoztatni.

V. A költségekről

- 480 Az eljárási szabályzat 134. cikkének (1) bekezdése alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Egyébiránt az eljárási szabályzat 134. cikkének (3) bekezdése alapján részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli saját költségeit. Azonban, ha az ügy körülményei alapján indokoltnak látszik, a Törvényszék határozhat úgy, hogy a fél saját költségein felül viseli a másik fél költségeinek egy részét is. A jelen ügyben a Bizottság és a beavatkozó fél részben pervesztes lett. A felperes azonban nem kérte a beavatkozó fél költségviselésre való kötelezését, hanem kizárólag a Bizottság költségviselésre való kötelezését kérte.
- 481 E körülmények között a felperest kötelezni kell a saját költségei négyötödének, valamint a Bizottság és a beavatkozó fél költségei négyötödének viselésére ez utóbbiak kérelmének megfelelően. A Bizottság viseli saját költségeinek egyötödét és a felperes költségeinek egyötödét. A beavatkozó fél maga viseli saját költségeinek egyötödét.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített kilencedik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) A Törvényszék az EUMSZ 102. cikk és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39523 – Slovak Telekom ügy) 2014. október 15-én hozott C(2014) 7465 final bizottsági határozat 1. cikke (2) bekezdésének d) pontját megsemmisíti annyiban, amennyiben az megállapítja, hogy a Slovak Telekom, a.s. a 2005. augusztus 12. és december 31. közötti időszakban olyan tisztességtelen díjakat alkalmazott, amelyek nem tették lehetővé valamely megegyező hatékonyságú szolgáltató számára, hogy a Slovak Telekom átengedett helyi hurokjaihoz való nagykereskedelmi hozzáférés révén veszteségek nélkül tudja kínálni a Slovak Telekom által nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatásokat.
- 2) A Törvényszék a C(2014) 7465 final határozat 2. cikkét megsemmisíti annyiban, amennyiben az a Slovak Telekom által egyetemlegesen fizetendő bírság összegét 38 838 000 euróban állapítja meg.
- 3) A Törvényszék a Slovak Telekom által egyetemlegesen fizetendő bírság összegét 38 061 963 euróban állapítja meg.
- 4) A Törvényszék a keresetet az ezt meghaladó részében elutasítja.
- 5) A Slovak Telekom viseli saját költségeinek négyötödét, az Európai Bizottság költségeinek négyötödét és a Slovanet, a.s. költségeinek négyötödét.
- 6) A Bizottság viseli saját költségeinek egyötödét és a Slovak Telekom költségeinek egyötödét.
- 7) A Slovanet maga viseli saját költségeinek egyötödét.

Van der Woude
da Silva Passos

Gervasoni

Madise
Kowalik-Bańczyk

Kihirdetve Luxembourgban, a 2018. december 13-i nyilvános ülésen.

Aláírások